

Dette værk er downloadet fra **Danskernes Historie Online**

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennytte forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Indbydelsesskrift

til

de offentlige Examiner

i

Metropolitanskolen

i Juni og Juli 1860.

Om Brugen af de personlige Modi i Thdsf, af Adjunct
P. Petersen.

Skoleefterretninger af Rector, Prof. B. Borgen.

Kjøbenhavn.

Trykt hos Universitetsbogtrykker J. H. Schulz.

Om

Brugen af de personlige Modi i Thysk

af

P. Petersen,
Adjunct.

Medens Casuslæren i vore tydske Skolegrammatiker, først af Hjort og efter ham af Andre (Bruun, Simonsen) er blevet behandlet idetheletaget fyldestgjørende og saa fuldstændigt, som det i en Skolebog behøves, kan dette endnu langtfra siges om Modus- og Tempuslæren. Det er allerede paa-faldende, hviken ringe Plads den forholdsvis indtager, men værre end dens Mangel paa Fuldstændighed er dens Mangel paa Correcthed. Grunden hertil ligger viistnok i den store Mangel paa Forarbeider og i de større Fordringer til almindelig grammatisk Dannelsse, som Behandlingen af dette Punct kræver. Hertil kommer endnu for Tydsskøregne Vanskelligheder. Det er naturligt, at der i en over et større Land og en længere Tid udstrakt Litteratur maa gjøre sig en Mængde Forskjelligheder gjeldende, men der gives næppe noget af de almindelig behandlede Sprog, hvori der findes en saa stor Afværling, for ikke at sige Wilkaarlighed, i Brugen af Modi og Tempora, og hvor den syntactiske Synonymit har et saa vidt Omfang, som her. Man maa saaledes paa mange Punkter lade sig noie med at give Negler for, hvad der kan siges, og opgive at bestemme, hvad der skal siges. At give et Bidrag til Losningen af Opgaven er Hensigten med neden-staaende Afhandling: om Brugen af de personlige Modi i

Thyds. Det er ikke min Mening, at jeg skulde have leveret en udtomnende eller fejlsri Behandling, men jeg haaber at have givet et Bidrag til en mere videnskabelig og systematisk Fremstilling og at have givet correctere og bestemtere Regler for enkelte Puncter.

Af Hjælpemidler har jeg ikke hørt mange. Først maa jeg nævne Madvig's grammatiske Skrifter, navnlig hans græske Syntax, hvorfra man let vil see, at Systemet med de nødvendige Forandringer er taget. Den bedste Behandling hos os er Trojels navnlig af Tempuslæren, men han er meget kort og har ikke indloft sit i Fortalen givne Løfte, at leve en mere strengt videnskabelig behandlet Syntax, hvori navnlig Læren om Conjunctiv skulde fremstilles omstændeligere. Bruun har behandlet dette Parti paa en noget mere tilsædtsstillende Maade end de tidligere, men hans Regler ere ikke udtomnende eller usigttige, ja der findes endog saa bestemte Heil*). Hjort behandler slet ikke Indicativ, og hans Conjunctivlære er i den sidste Udgave ommentret som i den første, uden at der er taget Hensyn til Andres Behandling. Heller ikke Simonsen har præsteret, hvad der med de givne Forarbeider kunde præsteres**). De ældre thydske Behandlinger give saagodtsom

*) Om Opstillingen af en egen betingende Maade, Conditionalis, med to Tider, Futurum og Futurum exactum see nedenfor § 22 u. 2. § 223 Anm. 4 siges, at Imperfect (ikke Præsens) Conjunctiv bruges i declarative Gjenstandsætninger, hvor Talen er om Noget, som er fortidigt for Hovedsætningen, men der bruges i dette Tilfælde altid Indicativ, og det af Bruun opstillede Exempel, die Gesandten stellten vor, daß schon Philip feindlich gegen Persien handelte, beviser Intet med Hensyn til Modus.

**) Da Simonsens Syntax er det næste Arbeide og giver mest Anledning dertil, skal jeg til den knytte nogle Bemærkninger. Indicativs Tider berores slet ikke, Læren om Conjunctiv begynder (§ 56, A, 1) med den sædvanlige Regel, at denne Modus bruges, naar man

ingen Oplysninger, høist nogle løse almindelige Bemærkninger. Af Bekker (Schulgrammatik der deutschen Sprache) har jeg

vil udtrykke et Ønske, en Indrømmelse eller en Opfordring. Der anføres en Deel Exempler paa Conjunctioniv Præsens 3de Person Singularis, uden at enten S., eller nogen Ander mig bekjendt, har bemærket, at Brugen indskräcker sig til denne Form. Derpaa tilfoies i Anm. 1, at Conjunctionen da og wenn ofte sættes i Spidsen af saadanne Sætninger. Dette er imidlertid aldrig tilfældet med wenn. Naar et Ønske udtrykkes elliptisk ved en Betingelsessætning med wenn, sættes enten Indicativ Præsens, (wenn er nur kommt) eller Conjunctioniv Imperfect og Plusquamperfect (wenn er nur käme, gekommen wäre) men aldrig Conjunctioniv Præsens. Dernæst hedder det i Anm. 2, at denne Conjunctioniv ogsaa kan omskrives ved adskillige Verber, nemlig veddürfen, können, mögen, müssen, sollen, wollen, wünschen o. lign. Hvorledes dette kan lade sig gjøre, faaer man ikke at vide. Exemplerne give kun den almindelige Omskrivning med mögen og en med können, som ingen Omskrivning er; thi könnte ich dich nur begleiten betyder, som S. rigtig oversætter, giv jeg kunde ledsgage dig, ikke giv jeg ledsgade dig. Ønsket gaaer ud paa Evnen og Muligheden, ikke paa selve Handlingen. En Omskrivning med wollen findes vel (Gott wolle verhüten, Gud forbryde), men da wünschen ogsaa nævnes, skulde jeg snarere troe her at gjenfinde en anden almindelig Feilstagelse, som skriver sig fra en Forvexling af Verbets Form (Conjunctioniv Imperfect, ich wünschte, ich wollte, som beskedent Udtryk ifolge § 56, A, 3) med Verbets Betydning, som udtrykker Villie og Ønske (Madvig). Om der ved sollen er tænkt paa saadanne Udtryk, som das hätte ich wissen sollen, das hättest du nicht thun sollen, hvilke af Hjort (§ 757, 5te Udg.) henføres under Begrebet Ønske og Opfordring ved en lignende Feilstagelse, fordi man kunde sige hätte ich das gewußt med samme Betydning, og fordi en Opfordring kan udtrykkes ved hjælp af sollen, skal jeg lade være usagt. Den følgende Regel (2) omtaler den hypothetiske Conjunctioniv, men uden at nævne, hvilke Tider her skal bruges, eller at omtale Conditionalis. I Anm. 1 omhandles saadanne Betingelsessætninger, som staae i Indicativ, men Exemplerne ere ikke heldige, da i nogle af dem wenn nærmest sig stærkt til at være en Tidsconjunction. I Anm. 2 hedder det, at den betingede Sætning undertiden sættes i Indicativ (Imperf. for

paa Grund af hans føregne grammatiske Theori næsten Intet funnet behytte, naar undtages et og andet af hans rige

Conjunctiv Plusq.) for at antyde, at dens Indhold ansees for noget aldeles vist. Men Exemplerne vise tydeligt, at Indholdet af de indicativiske Sætninger er udsagt som det, der ikke finder Sted, og kun ved en vis rhetorisk Livslighed betegnet som det, der indtraadte, for at udtrykke, hvor nær det var. Et af Exemplerne til Num. 3 er uheldig valgt, idet i Phrasen gesetzt aber, er hätte es gehabt ikke haves en betinget Sætning med underforstaet Betingelse, men netop Betingelsessætningen selv, hvis Hovedsætning mangler, men ei kan undværes. Naar man gennemlæser Exemplerne i Regel 3, maa man komme til det Resultat, at Wo wäre die selige Insel aufzufinden? og Hätten (har) Sie nicht Lust zu versuchen? ere at henføre til samme Art Spørgsmål, medens det første er en rhetorisk Form for et nægtende Udsagn, det andet en Form for en beskedent Anmodning og hører under Regelsens anden Passus.

Efter ved Henvisning at have betegnet, at der bruges Conjunctiv i betingende Bisætninger (B. 1), gaaer S. over til afhængige Spørgsætninger og Gjenstandssætninger efter Uttrings-, Menings- og Villiesverber (2 og Num. 1). Det er mindre heldigt at stille den sidste Art af Gjenstandssætninger sammen med de to første; den slutter sig nærmere til Hensigtssætninger, navnlig heri, at Bisætningen, naar Conjunctiv skal bruges, maa gaae ud paa, at Noget skal skee, og der altsaa kun kan staae Conjunctiv Præsens, Imperfect, Futurum og 1ste Conditionalis. Der er dernæst ikke taget noget Hensyn til den Indflydelse, som det uimodsigelig har, og som af Bruun med Rette er fremhævet, naar Hovedsætningen tilhører en forbiganen Tid, uagter alle de indicativiske Exempler i Gjenstandssætninger og afhængige Spørgsætninger (Num. 2) paa eet nær, hvor det styrrende Verbum er et Hoselssverbum, og ligesaa de indicativiske Complementbisætninger (Num. 3) alle folge efter en Hovedsætning i den nærværende Tid, og den (i Num. 4) angivne Regel for Tidsfolgen er ligefrem uriktig, naar Hovedsætningen ikke tilhører en forbiganen Tid. Istedet dersor finde vi den gamle Phrase, at Indicativ bruges, naar man vil fremhæve, at Indholdet af saadanne Bisætninger er eller af den Talende ansees for at være noget Virkeligt. Hvorledes dette kan finde Anwendung paa en afhængig Spørgsætning, hvorledes den Talende kan ansee Indholdet af sit Spørgsmål for noget Virkeligt, indseer jeg ikke,

Exempelsamling af Schiller og Göthe. Noget mere Nytte har jeg havt af Herling (*Shutax der deutschen Sprache*). Men

ligesaa lidt, hvorledes det kan gjælde om Gjenstandsætninger efter Verba, som zweifeln og lignende, der dog ofte staae i Indicativ. Det skal hermed ikke nægtes, at Hensynet til Virkeligheden paa sine Steder kan yttre nogen Indflydelse paa Brugen af Modus i declarative Gjenstandsætninger, men vel at det kan opstilles som almindelig Regel. En ganske anden Sag er, at man ofte bruger Imperfect og Plusquamperfect Conjunction om Nutid og Fortid istedetfor Præsens og Perfect Indicativ eller Conjunction til Betegnelse af noget som ikke stedfindende (berede dich, ich wäre ein Waisenkind, Bild dig ind at jeg er). Forst herefter folger en Regel (Anm. 4), som egentlig burde slutte sig til Læren om den hypothetiske Conjunction, den at Conjunction bruges, naar Bisætningen anfører Noget, der alene antages for Sammenlignings Skyld og tilfoies ved als ob, als daß, statt daß, wer auch, wie auch o. lign. Regelens findes omtrent med de samme Ord hos Hjort (§ 760) og i en noget bedre Form hos Bruun (§ 222), hvorved især maa bemærkes, at han hverken som S. har kaldt Sætninger, der tilfoies med wer auch, wie auch, Sammenligningssætninger eller som Hjort gjort dem til indirekte Spørgeætninger (§ 755). Til at oplyse Brugen af Conjunction efter statt daß anføres af Hjort og S. statt daß er hätte bitten sollen, hat er gefordert, af Bruun er schwieg, statt daß er hätte reden sollen, ret som om det ikke ogsaa uden statt daß vilde hedde, er hätte reden (bitten) sollen. Statt daß har i og for sig ingen Indflydelse paa Modus. Kun, hvor vi efter istedetfor sætte en Infinitiv til at betegne det, som ikke finder Sted, bruges undertiden paa Dansk Conjunction Imperf. (?) og Plusquamperfect (er schwieg, statt daß er geredet hätte) men det er meget sjeldent, og i Allmindelighed bruges enten enkelt Infinitiv, er schwieg statt zu reden, eller er schwieg, statt daß er hätte reden sollen, hvor da Conjunctionen udtrykker det, som var Pligt, men ikke skete.

Læren om Conjunction i Relativsætninger følger Trojel (§ 106, 2, d) kun med forandrede Exempler, (der, som næsten alle Simonsens i hans Conjunctionslære, ere tagne fra Becker), men uden at omtale, at denne Conjunction i Relativsætninger, der udtrykke en Hensigt eller Bestemmelser, er en Sjeldenhed og indskrænket til Conjunction Præsens 3die Person

den langt overveiende Deel af mine Exempler ere hentede fra egen Læsning især af nhere thdske Forfattere (Mühlbach, Gustav Freitag, Auerbach, Gußkow, Hackländer, Gerstäcker, Pruz o. a.), og i Hovedsagen har jeg maattet gaae min egen Bei, maatte jeg kun ikke for øste have valgt den urette.

3 Mai 1860.

Singularis, og efter en benægtende Hovedsætning paa et Par enkelte Tilfælde nær (see de to første Exempler, som maaske kunne forklares anderledes) til Imperfect og Plusquamperfect, som betegnende det i Nutid og Fortid ikke stedfindende. Imidlertid er denne Betegnelse, som Trojel rigtig bemærker, ikke nødvendig, og der kan uden Forandring af Meningen bruges Indicativ Præsens og Imperfect (Nichts lebt, was deine Höheit erkennt), medens en Relativsætning, hvis Relativ slutter sig til en Nægtelse i Hovedsætningen, og hvis Indhold fremstilles som noget reent Factisk (Amm.), er utønklig.

I. Om de personlige Modi i Almindelighed og om Indicativ i Særdeleshed og dens Tider.

Thdsferne bruge til at betegne Sætningens Forhold tre § 1. personlige og bestemte Modi, Indicativ, Conjunctiv og Imperativ.

Indicativ er den Modus, hvori Noget ligefrem udsiges § 2. uden nogen Bibetegnelse, eller hvori paa samme Maade spørges om Noget. Den bruges derfor i alle Hoved- og Bisætninger, hvor ikke særegne Regler fordre eller tillade en anden Modus. Der Vater ist gekommen. Der Vater ist nicht gekommen. Ist der Vater gekommen? Wann wird der Vater kommen? Der Vater kam nicht, weil er krank war. Als er die großen Erfolge seiner Thaten sah, erstaunte er. Das Unternehmen war um so leichter, da Sachsen von Vertheidigern entblößt war. Ob er gleich mein Feind ist, liebe ich ihn dennoch. Wenn es glückt, so ist es auch verziehen. Wenn ich keinen anderen Entschluß fasse, bin ich in kurzer Zeit dem Tode nahe. Wenn du das gethan hast, bist du ein Verräther. (Simpel Betingelsessætning uden Bibetydning med Hensyn til Betingelsens Stedfinden).

Kun de to Hovedtider Præsens (Nutid) og Imperfectum § 3. (Fortid) udtrykkes i Thdst ved Verbets enkelte Tider. Frem-

tiden har ingen enkelt Tidsform. Perfectum og Plusquamperfectum (Fornutid og Førfortid) dannes ved Omskrivning med Præsens og Imperfectum af haben eller sein med Particulum Perfectum, Futurum (Efternuttid, Fremtid) og Futurum exactum (Førfremtid) ved Omskrivning med Præsens af werden med Infinitiv Præsens (egentlig Particulum Præsens: ich werde schreibend, jeg bliver skriveende, med bortført Endeconsonant) og Infinitiv (eg. Part.) Perfectum. Vi saae saaledes to Rækker af Tider:

1. Nutider

ich schreibe; ich habe ich werde ich werde
geschrieben; schreiben; geschrieben haben.

2. Fortider

ich schrieb; ich hatte — —
geschrieben.

I Indicativ kunde de til Futurum og Futurum exactum svarende Fortider: Futurum in praeterito (Efterdatid, Dafremtid) og Fut. exact. in praet. (Førdfremtid) ikke dannes paa denne Maade. (Ich würde schreibend vilde betyde: jeg blev skrivende, og ikke: jeg vilde skrive (scripturus eram).)

Som Passiv bruges Omskrivningen med de tilsvarende former af werden og Particulum Perfectum.

§ 4. Præsens bruges om det Nærværende, hvortil ogsaa hører, hvad der altid er og seer. Ich lese. Man kann Alles, wenn man nur recht will; ligesaa om hvad der tænkes som nærværende. Schiller schildert dies sehr schön in seinem Liede von der Glocke.

Unm. 1. Præsens bruges om det, som har varet i nogen Tid og varer endnu. Ich kenne ihn schon seit drei Jahren (har kendt i 3 Aar). Jetzt warte ich schon eine halbe Stunde (har ventet), und es kommt Niemand.

Unm. 2. Præsens bruges ofte, hvor man kunde vente Futurum, naar den tilkommende Tid paa anden Maade er antydet. Ich komme

gleich. Wenn Ihr mir folget, wird der Sieg Euer sein. Wer weiss, wer morgen über uns befiehlt. Wir wollen warten, bis der Tag graut. In aller Stille brecht Ihr auf (Befaling). Was thue ich? Was sage ich ihm; wie empfange ich ihn? (Spørgsmaal til sig selv om, hvad man (nu strax) skal gjøre).

Anm. 3. I sivlig sammenhængende Fortælling omtales ofte for, bigangne Begivenheder som nærværende i Præsens istedetfor i Imperfect (historisk Præsens). Da wird ein Auflauf in dem Schloß; ein Pochen schreckt unser Øhr; wir glauben die Befreier zu vernehmen, die Hoffnung winkt, da öffnet sich die Thür u. s. w.

Imperfectum bruges ved Fortælling og Beretning om § 5. forbigeangne Tildragelser baade i historisk Sammenhæng og enkelte Angivelser (Fortid, Nvorst). Die Türken eroberten halb Ungarn. Columbus wurde mit drei kleinen Schiffen ausgeschickt um Amerika zu entdecken. — Ligesaa, naar man i Tanken hensætter sig i en forbiganen Tid og beskriver, hvad der da var nærværende (Datid). Als Sully die Verwaltung der Finanzen antrat, fand er eine Schuldenlast von 330 Millionen Livres. So lange Alba noch regierte, währten die grausenvollen Mordscenen fort. In den italienischen Republiken blühten der Handel und die Schiffahrt.

Anm. 1. Imperfect bruges om det, som havde varet i nogen Tid og varede endnu. Eine brennende Dürre verheerte schon lange (havde — ødelagt) die Gefilde Indiens. Kaum standen sie einige Minuten draußen, als der Schuß fiel.

Anm 2. I Spørgsmaal eller Beretning om, at man har været paa et Sted bruges i Tydsk Imperfect. Waren Sie in Wien? Warst Du schon bei der Frau von C.? hast Du der L. schon deinen Besuch gemacht? Das alte Kirchlein hat viel Ähnlichkeit mit andern, wo wir schon waren. Waren Sie in Dobberan beim Herzog? Ja, ich war in D.

Perfectum bruges til at betegne Noget som skeet og fuldbragt i Modscætning til den nuværende Tid (Fornutid). Mein

Vater ist schon gekommen. Diese Stadt ist vor vielen Jahrhunderten vertilgt worden. Diese Sitte ist bis auf unsere Zeit geblieben. Es ist um mich geschehen.

Um. I daglig Tale bruges Perfectum ofte istedetfor det historiske Imperfectum. Wie hat es dir gefallen? (hvad syntes du derom?) Was hat er gesagt? Gestern habe ich zufällig unsern jungen Herrn gesehen, ich bin ihm auf der Straße begegnet. Ich habe noch lange einsam an ihrem Lager gesessen; sie lag ruhig mit gefalteten Händchen. Er hat auch einmal bei uns den Kummelpuf gegeben; ich habe damals unsäglich gelacht.

§ 7. Plusquamperfectum bruges om det, der allerede var skeet paa en vis forbigangen Tid, eller da en anden nu forbigangen Handling skete (Forfortid, Fordatid), Schon einige Monate vorher hatte er dem Herzog von Alba nach Spanien geschrieben. Sie waren nicht lange gegangen, als der Zug sich vor einem großen Thore befand. Noch ehe er Brandenburg verließ, hatte sich Demmin an den König ergeben.

§ 8. Futurum betegner en tilkommende Handling i Almindelighed. Mein Vater wird kommen. Wozu uns länger quälen? wir werden ja doch unterliegen müssen. Der Cardinal wird mit dem Frühjahr aus Mailand rücken. — Ligesaas hvad der til en vis tilkommende Tid vil finde Sted og være Tilfældet (samme Doppelthed som ved Imperfect). Binnen einem Jahre wird er eine neue Frau haben.

Um. I Danst bruges Hjælpeverbet „ville“ til at betegne baade det Tilkommende og en Willie. I Thys maa i sidste Tilsælde bruges wollen. Men wollen bruges ogsaa i Thys undertiden til at betegne det Tilkommende som det, man just staaer i Begreb med, vil til at gjøre. Die Blume will (er lige ved) sich öffnen. Er will sterben (han er Doden nær; forskj. fra, er wird sterben). Ofte bruges paa denne Maade Imperfect af wollen til at betegne, hvad

der paa en vis forbigangen Tid var tilkommende (*Futurum in praeterito*; *Efterdatid*, *Dafremitid*). Sie wollte eben zu Bett gehen, als sie einen Schuß hörte. Es wollte (vilbe til at) regnen; da gingen wir ins Haus. Das Herz wollte mir brechen (var bristefærdigt) vor Kummer, daß ich es war, der dir diese Noth und Sorge machte.

Futurum exactum betegner en tilkommende Handling som § 9. forbigangen til en vis Tid (*Forsfremitid*). In wenigen Tagen wird er die Arbeit vollendet haben. Der Kranke wird gestorben sein, ehe der Arzt kommt. Indes wird er, was ich fürchte, gethan haben. Wenn ich es erst dahin gebracht haben werde die Rebellen zu Boden zu treten, was kann (futurist) der König mich anhaben? Doch denket nicht, daß Ihr es vollenden werdet; vergebens werdet Ihr für Euren Feldherrn Euch geopfert haben.

Num. 1. Ligesom Præsens for *Futurum* bruges ofte *Perfectum* for *Futurum exactum*, idet Beteugelsen af det Tilkommende udelades. Sobald ich die Nachricht bekommen habe, will ich keinen Augenblick länger hier verweisen.

Num. 2. *Futurum* og *Futurum exactum* bruges ofte til at betegne, at et Udsagn kun fremstættes som en Formodning i Nutid og Fortid. Du wirst dich irren (du tager vist feil; det vil engang vise sig, at du feiler). Er wird es nicht sein (ham er det neppe); so heftig schelste er niemals. Er wird sich gar artig erbost haben (er vist bleven dygtig vred). Ganz ohne Zweifel werden noch viele andre Herrlichkeiten desselben Schlages daneben gestanden haben; doch ist Nichts davon in meiner Erinnerung zurückgeblieben.

Sammensætningen af *Participium Perfectum* af transitiv § 10. Verber med Præsens af sein betegner den Tilstand, hvori Noget nu er ifolge en foregaaende Handling; Der Dieb ist entdeckt (forstj. fra entdeckt worden). Dein Pult ist aufgebrochen. Du bist ganz beraubt; — ofte med en meget ringe Forskjel fra *Perfectum* (sm. Pers. af intranitive Verber med sein). Georg Podjebrad ist in der

Teynkirche zu Prag 1458 gekrönt. Sie ist ermordet auf der Londner Straße. Hertil svarer som Imperfectum Sammensætningen med war. Die Dörfer Aspern und Esslingen waren von den Franzosen besetzt. Sein wohlgebildeter Körper war mit einem einfachen Mantel umgeben. Die Schlacht war schon gewonnen, als ich kam (nærmende sig til Plusq.). Døgsaa forekommer Sammensætningen med Futurum af sein med Bedydning af Futurum exactum. Wenn aber Alles wird vollendet sein, wirst du mir denn vergönnen u. s. w.? (Saa-danne Verber mangle da Futur. exact. i Passiv).

II. Om Conjunctiv og dens Tider.

§ 11. I Conjunctiv udfiges Noget som en blot tænkt Forestilling. Det bruges derfor deels i Hovedsætninger, hvor Noget, der ikke er virkligt, udfiges som en antagen Tanke og Forestilling (hypothetisk og potential Conj.), eller hvor det betegnes som et Ønske eller en Willie, en Antagelse eller Indrommelse (optativ og concessiv Conj.), deels i Bisætninger, hvor Noget betegnes som Gjenstand for en Andens Uttring eller Tanke (er sagte, meinte, daß ich frank sei), Willie eller Stræben (ich wünsche, daß es geschehe; ich laufe, damit ich schwäche), uden tillige at erklæres for virkligt.

§ 12. a. Conjunctiv bruges i betinget Tale om det, der tilfjendegives ikke at finde Sted og omtales som en Antagelse udenfor Virkeligheden baade i Hovedsætningen og i Bisætningen.
 1) Det, der nu eller i Fremtiden vilde finde Sted, betegnes ved Imperfectum eller 1ste Conditionalis (Futurum in praeterito); det, som forudsættes at finde Sted, saavel a) det, der ikke vil finde Sted, som b) det endnu mulige, som let kan

tænkes at finde Sted, ved Imperfectum. 2) Det, der i Tiden vilde have fundet Sted betegnes ved Plusquamperfectum eller 2det Conditionalis (Fut. ex. in praet.), det, der forudsættes at have fundet Sted imod Virkeligheden, ved Plusquamperf. I Betingelsessætningen udelades ofte Betingelses-conjunctionen, saat den udsiges i Form af en direct Spørgsætning. 1. a) Ich würde mich selber verabscheuen, wenn ich die Ursache so vieles vergossenen Bluts sein sollte. Gäbe es jetzt einen Göttersohn, so wäre es Napoleon. Was hülfe es dem Menschen, wenn er die ganze Welt gewonne und nähme Schaden an seiner Seele? Wäre die Königin trauriger, so würden wir nicht verdammt sein hier zu sitzen (Tilstandens Condition.). — b) Es würde mich nicht wundern, wenn sein Plan ihm mißlänge. Das beste wäre, wenn wir die Wirthin ersuchten uns hierüber Auskunft zu geben. Gern hätte ich es, wenn Sie das kleine Talent zum Zeichnen vervollkommenet. Wenn es Ihnen keine große Mühe mache, so würde ich Sie bitten u. s. w. — 2) Wäre man meinem Rath gefolgt, so würde man das Unglück dieses Krieges nicht erlebt haben. Vielleicht wäre es ein Glück für Sie gewesen, wenn ich Sie vergessen hätte. Die niedrig liegenden Theile der Stadt würden gänzlich vertilgt worden sein, wenn nicht die Gewalt der Wellen etwas gebrochen worden wäre. Sein Zeugniß, wenn er noch lebte, würde mich vollkommen gereinigt haben.

Um. Eigeledes bruges Conjugativ Imperfectum (ikke let 1ste Conditionalis) af de saakalde Modalsverber (dürfen, können, mögen, müssen, sollen og wollen) om det, som under en vis antagen Forudsætning nu turde og kunde, maatte og skulde (burde) finde Sted, som man gad og vilde gjøre. Wenn mein Vetter zu Hause wäre,

dürfte das nicht geschehen. Er könnte ein reicher Mann sein, wofern er nur fleißig wäre. Wenn ich wollte, ich könnte ihm recht viel böses dafür thun. Wenn sie wirklich ehrliche Bundesgenossen wären, müßten sie da nicht Alles thun? Könnte ich meinem Gemahl sein Glück wiedergeben, wie freudig wollte ich sterben. (Noch tausende unserer deutschen Brüder würden sterben müssen, wenn wir im offenen Kampf den Tyrannen gegenüber treten wollten). Om fortiden bruges Plusquamperfectum (ikke 2det Conditionalis). Wenn er gewollt hätte, hätte er auch gekonnt. Ogsaa naar disse Verber have en Infinitiv til Object, sættes de i Thidsf i Plusquamperfectum (med Infinitiv Præsens og ei Participium Perfect) med følgende Infinitiv Præsens, medens det Fortidige i Dansk udtrykkes ved at sætte Infinitiv Perfectum, medens Modalverbet staaer i Imperfectum. Wenn du Aufträge gehabt hättest, so hättest du ihr unvermerkt etwas sagen können (kunde have sagt). Hätte ich das meiner Kammerfrau gesagt, so wäre es um mein schönes Kleid geschehen gewesen (Plusq. til es ist geschehen), und ich hätte es nicht mehr tragen dürfen. Hätte meine Eitelkeit und mein Stolz meine Erniedrigung erlebt, so hätte ich mich selber entleiben müssen. Ich hätte es ihn in diesem Augenblicke nicht mögen unterschreiben lassen, und wenn es den Mörder meines einzigen Sohnes betroffen hätte.

b. Undertiden er den Forudsætning, der ikke finder Sted, men under hvilken der tales, ikke angiven ved en egen Betingelsesætning, men antydet paa anden Maade eller folger af Talens Sammenhæng. Sie würden hente nicht anders handeln als damals. Wir sind bencidet von jenen Leuten, die unser Leben für das Glückseligste halten und es selbst mit Kummer und Entbehrung jedem anderen vorziehen würden. Ich kenne sie, diese stolze höhnische Miene, die selbst das Gesicht einer Grazie entstellen würde. Er ist kein großer Mensch, sonst würde er weniger grausam und boshaft sein. Sie könnte in dem Schoße der Seligkeit nicht aufgehobner sein. — Unter anderen Umständen würde der Wunsch ebenso rasch vergessen

worden sein, wie er in mir aufgetaucht war. Ich hätte die Schlafende in einem gepolsterten Lehnsessel dargestellt (hvis jeg havde været Maleren). Nur ein starker Entschluß hätte Danzig retten können. Ohne deinen Rath hätte ich diesen Unfall nicht vermieden. Ach warum habe ich ihn nicht früher gekannt? wie viele Fehler würde er mir erspart, wie große Dinge würden wir zusammen ausgeführt haben! Die ganze Poesie der Morgenländer war verwerflich, und wer sie gepriesen hätte, würde für wahnsinnig gehalten worden sein.

Num. 1. Den hypothetiske Sætning kan haade være Gjenstandsætning, indirect Spørgeætning og paa anden Maade Bisætning. Oder meinen Sie, daß Raphael nicht das grøste malerische Genie gewesen wäre, wenn er unglücklicher Weise ohne Hände geboren wäre? Denkt Euch, welch' eine Ehre es für Euch sein würde, wenn die ganze Stadt sagen müßte u. s. w. Diese traurigen Zustände wurden lustiger, als eine vorseßliche Lustreise je hätte werden können. Ich that, was an meiner Stelle jeder brave Cavallerist gethan hätte.

Num. 2. I saadanne Sætninger, hvor Conjunction Imperf. betegner noget, som let kan tænkes at finde Sted og for Dieblifiket antages, saaet det kun afviger lidet fra et simpelt betinget Udsagn om det tilkommende, forbindes øste begge former. Øste sættes Hovedsætningen i Indicativ og Betingelsessætningen i Conjunction for at betegne et muligt Tilfælde, hvori det Sagte vil finde Sted. Wenn Ihnen einmal Jemand in den Weg trate, so kommen Sie zu mir (skulde træde). Især bruges paa denne Maade sollte. Sollte jedoch die menschliche Wissenschaft es noch so weit bringen die Hundesprache zu verstehen, so werde ich mich bemühen u. s. w. Ich finde es passend, daß du deine Wohnung beim Probst nimmtst, im Falle du es nicht schon gethan haben solltest. Undertiden udsigts Betingelsen ligefrem i Præsens eller Futurum, og Hovedsætningen sættes dog i Conjunction. Wenn das wahr ist, so hätten wir ein trauriges Beispiel davon. Alles Geld würde nicht ausreichen, wenn nicht Mittel gefunden werden, die ihn der Welt gegenüber decken. Undertiden staer endog

Indicativ Imperfectum istedetsfor Conjunction Plusquamperfect, idet man ved en vis rhetorisk Livslighed siger, at Noget skete, for at betegne, hvor nu det var sket. Man könnte uns Freunde nennen, wenn wir uns nicht um eines Mädchens willen überworfen hätten. Nur sechs wie er, so war es um uns geschehen (Imperf. tis: es ist gesch.). (Er stürzte mit dem Dolche auf Alba los und würde ihn ermordet haben, wenn dieser ihm nicht rasch den Arm festhielt. Indicativ i Biscætningen).

Unm. 3. Undtiden sættes en Betingelsessætning med underforstaet Eftersætning for at opstille en Mulighed (som Indvending). Aber wenn es anders wäre, wenn sich das arme Kind selbst unglücklich fühlte? Und wenn nun doch Alles verloren wäre, wenn Marinelli Nichts ausrichtete?

§ 13. Ogsaa uden nogen bestemt enten udtrykt eller i Talemens Sammenhæng liggende Betingelse bruges 1) Conjunction Imperfect eller 1ste Conditionalis af Verber eller Phraser, som betegne, a) at Noget nu var (er) rigtigt og Pligt, nødvendigt og onskeligt, troligt og rimeligt, men ikke skeer, og omvendt; at Noget var (er) muligt, men ikke skeer; b) ligesaa om det, som endnu kunde skee og dets Beskaffenhed (Potentialt), overhovedet som Form for en besseden Meningshyltring, ofte med megen lidet Forskjel fra et ligefremt Udsagn i Indicativ Præsens. 2) Om det, der i Fortiden havde været (var) rigtigt o. s. v., men ikke skete, og omvendt, bruges Plusquamperfect (jf. 2det Conditionalis). 1. a.) Es stände Euch wahrhaftig besser an mit dem im guten Einverständniß zu leben; er kann Euch nützen. Da Sie auf alle meine Gründe nicht hören wollen, müßte ich Ihnen eigentlich den Krieg erklären; das werde ich jedoch nicht thun. In welcher Klemme sehe ich mich! eben diese Leute wären mir gerade jetzt höchst nöthig. Ich könnte mit vornehmen Leuten Bekanntschaft pflegen und brachte nicht in diesem Vorstadtwinkele zu wohnen. Wie gern wäre ich bei dir; wie viel

Überwindung kostet es mich davon abzustehen. Ich wünschte (ausker) aufrichtig eine Aussöhnung. Ich wollte, ich wäre wie du. — b) Es wäre Tollkühnheit hier zu bleiben; es ist Thorheit gegen die Überzahl kämpfen zu wollen. Vielleicht thäten wir besser noch ein wenig zu warten. Sie sollten sich Ruhe gönnen bis morgen. Ich möchte gern bei Euch sein, ehe das Jahr zu Ende gegangen. Ich hätte Lust dir einen Plan vorzuschlagen. Ihr könnet ihr Werkzeug sein mich in das Garn zu ziehen. (Das konnte er nicht thun; direct Udsagn om Fortiden; das könnte er nie thun; potentialt Uds. om Fremtiden). Wie selten möchte man solchen Forderungen Genüge leisten können! Sie wären im Stande und brächten mir ein und nähmen mir Alles. Ich wäre wirklich neugierig, was für weitere Ideen Ihr in der Sache habt. Ich wüßte auch nicht (kun med Nægtelse) Einen, der auch nur der geringsten Entzagung fähig wäre. Ich dächte (synes), wir wollen hierüber abstimmen. Ich sollte meinen, das sind jetzt beinahe zwanzig Jahre. Mein Gott! da hätten wir ja gerade, was wir branchen. Es käme darauf an zu versuchen, ob nicht bessere Menschen erzogen würden, wenn man es sich angelegen sein ließe die Willenskraft zu stärken. Einige Thiere wittern das Wasser auf große Entfernung, besonders das Kameel in der Wüste; das spräche (synes at tale) für den Geruch (des Wassers). Blyß auch! steht die Thür nicht offen? das wäre eine saubere Wirthschaft. (Das wäre; das wäre sonderbar; das wäre der Teufel). Nun also! das wäre abgemacht; gehen wir! Dieß wäre die Lichtseite der Schulgelehrsamkeit; nun bliebe noch

ihre Schattenseite übrig. Außerdem möchte ich noch wagen E. M. zu bitten. Ich wollte (tor) wetten. Ich würde Sie bitten mir baldigst eine Antwort zu geben. Die Nachwelt dürfte Bedenken tragen, dieses Urtheil zu unterschreiben. Woher die Stürme entstehen, möchte schwierig sein bestimmt behaupten zu wollen. Würden Sie auch nie Lust haben eine solche Reise mitzumachen? Hätten Sie wohl die Gewogenheit? Dürfe ich Sie bitten? (Beskeden Annodning). — 2) Es wäre wohl an der Zeit gewesen einmal ein strenges Exempel zu geben. Sie hätten in dieser Stadt durch ihren Geist und ihr belehrendes Wort sehr viel Gutes wirken können; Sie hätten der Bevölkerung die Augen öffnen müssen über ihre wahren Interessen; Sie hätten suchen sollen den Krieg zu verhindern (kunde, burde have virket, sogn; § 12, a, Ann.; ss. Von Rechts wegen sollte man einen Mann wie Shakspeare gar nicht überzeugt haben. Empfehlungen könnte (kan) er nur von dem Kammerherrn erhalten haben, om Roget, som ei ligefrem nægtes; hätte erhalten können vilde betegne, at han ikke havde dem*). Er hätte so dringend der Ruhe bedurft; doch schreckten furchterliche Gedanken seine Sinne empor. Du hättest eigentlich Recht und würdest wohl daran gethan haben für einen Wagen zu sorgen. Er hätte gern seinen Feinden gutwillig die Hand gereicht,

* Er sollte das große Los gewonnen haben (det hed sig, at). Sie pries den siebenjährigen Krieg, dem sie als Kind wollte (paastod) beigewohnt haben. Indicativ Imperf. ligesom er könnte es überhört haben (havde maaſkee); er könnte es überhört haben er lidet forskelligt fra er kann es überhört haben (har maaſkee).

aber er schämte sich. Ich hätte aber auch den sehn mögen, der einer solchen Einladung nicht gefolgt wäre. Er hätte gewünscht seine Worte wieder zurückzunehmen. So wohlfeil hätte ich nicht gedacht einen Buchhalter zu bekommen. Ich hätte geglaubt (= ich glaubte) ihn hier anzutreffen. Ich wäre beinahe gefallen. Der Pöbel hätte mich fast gesteinigt. (Er fiel beinahe über einem Hebebaum.)

Unm. 1. Ligesledes bruges Conjunctiv Imperfect og Plusquamperfect i Udsagn, der betegne Noget som utsænkligt, og i Spørgsmaal (Udtraab) med nægtende Mening (i nægtende Form med bekræftende Mening), eller naar man spørger med Harme, Twivl eller Forundring, hvor vi bruge et ligefremt Udsagn eller Spørgsmaal i Præfens og Perfect eller en Omstkrivning med skulde. Was, Räuber wären es gewesen, die uns anfielen! Mörder waren es. Gastfreundlich hätte England sie empfangen! Du wärest so falsch gewesen! Ich hätte mich so weit vergessen können (skulde kunne have glemt)! Und wo hätte ich solchen Verrath geübt, sagte er schmerzlich? Welches Recht hätte ich wohl dir zu zürnen? Wie so, dächten (tonker) Sie wirklich noch heute an diese Verbindung? Was thäte man nicht für eine Person, die man liebt? Wie hätte ich mir anmaßen dürfen ihn zu ergründen? Oder hätte es mir bloß geträumt? Oder hätte er doch Recht? hätten Sie ihm wirklich einen Brief geschrieben? Wie wäre das möglich? Ogsaa med sollen. Zu einem Schelmstück solltest du den Namen hergeben! Ich sollte mit dir rechten! Mir hätte es einfallen sollen diesen Staat im Staate zu dulden! (Wie mein Herr! Sollten Sie wirklich im Ernst gesprochen haben?)

Unm. 2. Relative og Conjunctionsbisætninger, der foies til en saadan hypothetisk eller potential Conjunctiv for at udfylde den derved udtrykte Forestellung (uden at udfiges for sig selv som virkelige), sættes ofte selv i Conjunctiv. Du darfst nie abdiciren; es wäre die Schuld eines Selbstmordes, den die Majestät auf sich lüde. Was wäre das für eine Liebe, die sich durch solche Mittel erschüttern ließe? Sie hätte sich ein Paar lustige Gäste gewünscht, die lärmend die Stille aus dem Hause verjagt hätten. Ich hätte die Schlafende in einem Lehnsessel dar-

gestellt, so daß man sie von vorn gesehen hätte. Möchtest Du jemals einen Mann nehmen, nur weil er reich und vornehm wäre? Ich sehe eine Quelle und sollte mich nicht an ihr erquicken, weil eine Mauer zu übersteigen wäre, die nicht mein ist! (Das gerade wäre der Ort, wo ich am tödlichsten zu verwunden bin).

Num. 3. Naar det, som ikke skeer, er udtrykt ved en Gjenstandsætning, staer denne i Conjunction (Plusq. eller Imperf.). Ich wollte, ich wäre wie du. Ich wüßte doch nicht, daß in unserm Leben vieles geschehen wäre, das man in eine solche Sammlung aufnehmen könnte. Ich hätte nimmer geglaubt, daß ich mich in so kurzer Zeit so wenig daraus machen würde. Es wäre Zeit, daß die Geschichte einmal zu Ende ginge. Ich dächte, die Eifersucht bliebe (skulde blive) ganz weg. Er wäre werth, daß er gehängt würde. Ich hätte gehofft, mein Freund, anstatt mich anzuklagen, würde als Freund zu mir auf's Zimmer kommen. (Hättest Du gedacht, daß er solch' ein Bösewicht sein kann? sj. for könnte; Er Gjenstandsætningen ikke afhængig af selve den hypothetiske eller potentielle Conjunction men af en dertil hørende Infinitiv, er Conjunction ikke nødvendig).

Num. 4. Ogsaa denne Conjunction (uden Betingelse) forekommer ofte i Bisætninger, i Gjenstandsætninger og afhængige Spørgeætninger, der i direct Tale vilde have samme Form, samt i relative Sætninger og Conjunctionsætninger. Seien Sie versichert, daß Sie keinen treueren und verschwiegenen Diener hätten finden können. Sie nahm es als einen süßen Trost, daß sie sich vielleicht doch geirrt haben könnte. Wir werden nichts von ihm erfahren, als daß er hätte gewissenhaft sein wollen. Gott soll mich bewahren, daß ich ernstlich daran dächte. Er besann sich schnell, wie lächerlich es wäre sich verblüffen zu lassen. Ich weiß in der That nicht, ob ich Recht thun würde auf täuschende Geisterstimmen zu antworten. Die Künstler lassen sich gewöhnlich, wo sie willig sein sollten, dringend bitten und sind zudringlich, wenn man ihren Vortrag gern ablehnen möchte. Etwas beißendes, das er ihnen gern gesagt hätte, fiel ihm nicht ein. Ein wohlfeiler Einkauf, wo für uns etwas abfièle (kunde falde af), ist fast gar nie mehr zu machen. Wir haben uns nicht so viel gutes von ihm erweisen lassen, als er gekonnt hätte. Wir sind in der That so gut versorgt, daß wir eine Belagerung aus-

halten könnten. Schmelzen nicht alle Gemeinden der positiven Staatskirche so zusammen, daß sie in einem mäßigen Saale Platz hätten (kunde faae). Die Schweizer hatten dem Herzoge einen förmlichen Absagebrief zugeschickt, obgleich er jetzt lieber den Frieden mit ihnen erhalten hätte.

Unm. 5. Herhen hører Brugen af Conjunction (Imperfect og Plusquamperfect) efter nægtende Hovedsætninger, i Gjenstandssætninger, Folgesætninger og relative Sætninger, der i direct Tale selv vilde være nægtende, (hvor vi bruge Præsens og Imperfect eller Omstyrning med skulde). Doch können wir nicht sagen, daß er durch diese seine Gegenwart große Fortschritte in der Kunst der Mutter gemacht hätte (gjorde; er machte nicht große Fortschritte). Es konnte doch nicht ausbleiben, daß die fortwährenden Erzählungen mir nicht endlich ein gewisses Interesse dafür eingeflößt hätten (indgjode). Er war selbst in dringenden Fällen nicht zu bewegen, daß er Audienz gegeben hätte. Dessenungeachtet konnte man nicht verhindern, daß einige der Verschworenen dadurch aufmerksam geworden wären (bevirke, at de ikke bleve). Es fehlte nicht viel, daß sie ihn umarmt hätte. Die Liebe duldet nicht, daß man verletzte, was ihr heilig ist. Indes überwältigten mich die Bilder des Schreckens nicht so sehr, daß sie mich ganz mutlos gemacht hätten (gjorde, skulde have gjort). Deutschland hat jetzt nicht so viel edle und tapfere Männer aufzuweisen, daß es auch nur einen von ihnen entbehren könnte. Saaledes regelmæssigt i sammenlignende Folgesætninger med als daß efter et Adjektiv med zu eller i Comparativ. Unter solchen Scenen scheint das Schicksal einzelner Personen fast zu unbedeutend, als daß es besonders bemerk't zu werden verdiente (til at fortjene; at den skulde fortjene). Sie waren viel zu wenig mit den nöthigen Vorkenntnissen ausgerüstet, als daß sie im Stande gewesen wären in Colombos Ideen gehörig einzudringen. Dgsaa med sollen: Die Art ist zu sonderbar, als daß ich sie nicht erzählen sollte. Seine eigene Bezeichnung war zu unbestimmt, als daß sie mich hätte zu einer strengen Ausübung anleiten sollen (til at veilede, at den skulde have v.. men: Dieser schnelle Anwuchs ist natürlich zu auffallend, als daß nicht mehrere Umstände sogleich auf denselben gewirkt haben sollten efter en Hovedsætning i Præsens). (Meget sjeld. Indicativ Præf. og Imperf. - Die Alte ver-

bient viel lieber des Jahres ihre tausend Gulden weniger, als daß sie uns wieder hinausläßt. Seine Bewegung war zu heftig, als daß er den Brief lesen konnte; for hätte lesen können). Ligesaa oftter ester ohne daß. Sie konnten ihre Plane und Entwürfe ziemlich laut sprechen, ohne daß sie hätten fürchten müssen (behovede at) gehört zu werden. So brannte die Stadt sechs Tage hinter einander, ohne daß das Feuer nachließ, oder daß man den geringsten Versuch gemacht hätte ihm Einhalt zu thun (Blanding). Unstatt, daß ihre unbekannten Verehrer, wie sie hoffte, nach und nach müde geworden wären, schienen sich ihre Bemühungen noch zu vermehren).— Sie können Niemanden finden, der ihnen zu helfen vermöchte (formaaer). Noch war kein Winter, auf welchen nicht ein Frühling gefolgt wäre. Es giebt kein fürstliches Haus in Deutschland, welches ein beharrlicherer Feind Frankreichs gewesen wäre, als das von Hessen-Cassel. Ich weiß von keinem Geschäft, das wir zusammen hätten (have).

; 14. Conjunctiv bruges i saadanne Sætninger som indeholde Noget blot til Sammenligning antaget, og som tilføies ved Sammenligningspartiklerne als ob, als wenn (som om). (Ob og wenn kunne udelades, saat Sætningen har Form af en Hovedsætning). I Almindelighed bruges paa Thidss Imperfectum og Plusquamperf., ligesom i Dansk, men naar Verbet staer i Singularis bruges ogsaa efter en Hovedsætning i Fortid Præsens og Perfect med Bedyning af Imperf. (Præsens in praeterito) og Plusquamperf. (praeteritum in praeter.) (af sein ogsaa i Pluralis). Es scheint dem Murrkopfe Minos, als hätte ich hier oben ehemals dann und wann ein wenig zu viel gesprochen, sagte Cicero. Er gab sich das Ansehen, als ob er geneigt sei seine Forderungen zu erfüllen und nur Schwierigkeiten sehe. Er züchtigte die Matrosen nachdrücklich, ebenso als wenn er im Hafen läge. Den Hut tief ins Gesicht gedrückt, als ob mich dies vor dem Auge der leblosen

Natur hätte unkenntlich machen können, hatte ich unvermerkt einen schmalen Füßsteig verfolgt. Man muß deshalb nicht glauben, als seien beide Gesellschaften vollkommen getrennt gewesen. (Men: Es war das nicht anders, als wenn (end naar) Schießpulver auf einen verglimmenden Döcht geschüttet wird).

a. Conjugetiv Præsens 3die Person Singularis bruges § 15.
 til at udtrykke et Ønske, en Bon, en Befaling, et Forbud samt en Indrommelje eller Tilladelse i Nutid og Fremtid.
 Gott grüße Euch! Behüte Gott! Gott wolle das verhüten! Gebe Gott, daß Sie ein richtiger Prophet sind! Wer sich ohne Sünde fühlt, der hebe den ersten Stein! Seder verrichte sein Amt, jeder thue seine Pflicht! Gott schütze mich vor meinen Freunden, mit meinen Feinden will ich selbst fertig werden. Sei auch diese Nacht noch einmal so lang, und drücke der Schlaf meine Augen noch einmal so schwer, Beschäftigung her, und ich wache gern. Wenn sie zudringlich werden, zugeschlagen und tüchtig zugeschlagen, treffe es, wen es wolle. Falle, wen es trifft. Sei nun mein Arm zur letzten That geschwungen. (Tilstandens Præsens). Meget sj. Pluralis. Stärken ihn alle Heiligen, daß er sein Bestes thut! (Es lebe der König; ogs. i Pluralis, es leben die Gense, med Subject efter Verbet).

Paa denne Maade udtrykkes det, naar Noget siges at gjelde ligefuldt under flere Betingelser (hvad enten — eller). Ein rechter Mann scheut das Heucheln und das Lügen, sei's mit sich selbst, sei's mit Andern. Ein Volk, dem das geboten wird, ist schrecklich, es räche oder dulde die Behandlung. Ob er in der Fremde ver-

liere oder gewinne, er wird ein Anderer). Er habe es gethan oder nicht, mir ist es einerlei (Perfectum).

b. I Tiltale med 2den Person bruges Imperativ (see § 22). Bruges 3die Person, maa Conjunctiv anvendes, saat det personlige Pronomen sættes efter Verbet. Sehe Er mich an! Sei Sie (vær hun) vernünftig, lass' Sie es jetzt in dieser Geschichte genug sein! am Ende wird Sie doch den kürzeren ziehen. Sezen Sie sich! Beruhigen Sie sich, und vertrauen Sie uns Allen, daß wir uns bessern wollen!

c. En indbyrdes Opsordring udtrykkes ved Conjunctiv Præsens 1ste Person Pluralis med efterfølgende wir. Machen wir uns keine Illusionen; suchen wir uns nicht mit glänzenden Hoffnungen zu täuschen! Denke jeder nur an das Nächste; lassen wir (lader os lade) die Großen, der Erde Fürsten, um die Erde losen! Meget ofte bruges paa denne Maade wollen wir (skal vi). Wollen wir hente Abend ins Theater gehen! Almindelighiis bruges en Omstyrning med Imperativ af lassen. Kommt Kind, laß uns spielen und gute Dinge sein! Kommt meine Freunde, laßt uns auf's Rathaus gehen!

Anm. 1. Meget almindelig udtrykkes saavel et Ønske som en Indrommelse ved Omstyrning med mögen. Möge unser König doch glauben, daß diese Russen durchaus nichts für uns thun. Möge also der Älteste von beiden zuerst sprechen. Das mögen die Götter abwenden. Meinen Rath sollt Ihr haben gerade heraus, mögt Ihr ihn annehmen wollen oder nicht. Til at betegne en Indrommelse bruges meest Indicativ; Mag es draußen stürmen, wenn es in unserer Ehe nur gut Wetter bleibt; om Fortiden altid: Sie schaute unverwandt auf die Frau um deren Benehmen, mochte die Vermüste lachen oder weinen (enten saa Stakkelen so eller græd), tadeln zu können.

Anm. 2. Om et Ønske, udtrykt elliptisk ved en Gjenstandsætgåing med daß, see § 16, b, Anm. 2.

Anm. 3. Et Ønske kan ogsaa udtrykkes elliptisk ved en Betin-

gessætning med wenn nur. Wenn er nur (bare) nicht zu spät nach Hause kommt. Wenn du nur folgsam bist, liebes Kind. Et Duske om det, der ikke kan skee, udtrykkes ved Conjunction Imperfect (Nutid) og Plusquamperfect (Fortid). Wenn kan udelades og Spørgeformen anvendes. Wenn ich nur Flügel hätte, daß ich zu Euch hinfliegen könnte! Wollte Gott, wir könnten (§ 13 Ann. 3) es abändern. Ach wenn es nur eine Möglichkeit gäbe! Dachten doch Alle wie Ihr und ich! (O möchten sie einen Augenblick über der allgemeinen Gefahr ihre kleinen Privatabsichten vergessen! Möchte es nur gelungen sein! om det endnu Mulige). Ach wenn ich doch catholisch geboren wäre und in ein Kloster gehen dürfte! O hätte ich ihm nie geglaubt, und hätte ich den unfertigen Kopf nach einem anderen Bilde gemacht! (Wer dich auch besäße, schöneres Meisterstück der Natur!)

Ann. 4. Ogsaa en Indrommesse kan udtrykkes ved en Betingessætning med wenn auch, wenn selbst, und wenn (eller uden wenn i Spørgeform), hvorved betegnes, at Noget finder Sted endog i et vist Tilsælde. Indicativ sættes, naar Betingelsen ligefrem udsiges uden at benægtes (§ 2). Der Bürger kann sich, selbst wenn die großen Weltereignisse ihn nicht berühren, eines Urtheils nicht enthalten. Wenn er auch alt ist, so ist doch sein Geist noch jugendlich; Conjunction, naar det angives, at Betingelsen ikke finder Sted. Ich hätte ihn, auch wenn ich früher gekommen wäre, nicht retten können. Es ist nicht wahr, aber selbst wenn es wahr wäre, daß wir zu schwach sind, wäre es denn da nicht schöner unter den Trümmern der Stadt begraben zu werden? Jetzt bleibt mir noch zu erörtern, warum ich, selbst wenn der angebotene Friede dem Neueren nach ehrenhaft wäre, doch ein Bündniß mit Frankreich nicht annehmen könnte und dürfte. Und wenn die Welt voll Teufel wär', so fürchten wir uns nicht so sehr. Hätte auch gleich ein Zufall der Natur sie hingerafft, wir hießen doch die Mörder. Laßt sie kommen, und wären ihrer so viele wie Sand im Meere. (Der rasche Kampf verewigt einen Mann; er falle gleich, so preiset ihn das Lied; Hovedsætning, hvor Conjunction er nødvendig; i interrogativ Form: fällt er auch).

Ann. 5. En indrommende Conjunction sættes ogsaa i saadanne relative Sætninger, som tilskyttes med et Pronomen eller Adverbium, i Alm.

med tilsejet auch, til at betegne et muligt Tilfælde, en blot Forestilling. Wie sehr auch Euer Inneres widerstrebe (maatte være derimod), gehorchet der Zeit! Wie Ihre Entscheidung auch ausfalle, unser warmer Dank wird Ihnen bleiben. Es ist Ihre Pflicht, wo Sie auch seien, dem Vaterlande treue und ergebene Unterthanen zu erziehen. Was auch kommen möge, es finde uns vereint in Liebe, in Hoffnung, in Gottvertrauen. Wohin ich blicke, was ich auch versuchen möchte (§ 13, Anm. 4), nirgends sehe ich Abhülfe. Was auch der russische Kaiser sagen mag (see ovenf. Anm. 1), er hat doch nicht die Macht seinen Willen durchzusetzen. Almindelighed bruges Indicativ; om Fortiden altid. Ich will mein Martyrthum tragen ohne Klage, und wie sehr es mich auch schmerzt, so will ich doch nicht, daß es ende. Fichtes Werke beziehen sich auf das handelnde Leben, so wenig sie auch populair geschrieben sind. So elend unser Leben war, wünschten wir es doch länger zu fristen. Wer es auch mochte sein, wohlmeinende Bescheidenheit hatte eine Decke über den König hingebreitet. (Der Mensch erfährt, er sei auch, wer er mag, ein letztes Glück und einen letzten Tag. Indrommende Hovedsætning = wer er auch sei. Sei sie so hoch gestiegen, als sie will; der König ist doch größer; = wie hoch sie auch gestiegen sei. Dem sei, wie ihm wolle; wie dem auch sei; dem mag sein, wie ihm will; wie dem auch sein mag.)

§ 16. a. Conjunction bruges i Bisætninger, der udsige Noget som en blot Forestilling, og som udhylde en Hovedsætning, som tilhører en Fortid. Paa denne Maade sættes det først i afhængige Spørgsætninger og declarative Gjenstandssætninger med daß, naar disse selv høre til en Fortid, hvilken da betegnes ved Imperfectum, Plusquamperfectum og Conditionalis, men i Singularis almindeligiis ved Præsens, Perfect og Futurum (Futurum exactum), altsaa samme Tid, som der vilde staae i direct Tale. Conjunctionen daß kan udelades, og Bisætningen antager da ogsaa den directe Tales (en Hovedsætnings) Ordstilling. Der Anführer fragte die Kaufleute in einem gebieterischen Tone, wer sie seien,

woher sie kämen, wer ihre Sklaven seien, wo sie sie gekauft hätten, ob sie Sidi Ischem kannten. Sie zögerten um erst abzuwarten, ob das Kriegsglück die Christen begünstigen werde. Er sagte in dem Briefe, wer er sei, und wo er das Unglück gehabt habe mit seinem Schiffe zu stranden. Sie fragten, wie es eigentlich zugegangen, und ob er völlig ge-rechtfertigt wäre. Was die Universität betraf, war es ihm gleichgültig, welche ich wählen würde. Er machte noch einen ernstlichen Versuch, ob er sich der Stadt nicht durch Güte bemächtigen könnte. Er fragte, was das für ein Streit gewesen wäre. — Der Arzt verkündigte ihm, daß er noch nur wenige Stunden zu leben habe. Dieser meldete, daß Sebastian tot sei, und daß er selbst ihn in dem Hause des Alkaiden begraben habe. Man konnte sich nicht überzeugen, daß Helden, die oft in den Schlachten den Gefahren des Todes entgangen waren, dieses Glück allein ihrer Tapferkeit zu danken hätten; daher entstand die Meinung, daß sie von gewissen Gottheiten besonders geliebt würden und von diesen fest gemacht worden wären. Ein genommenes Schifferboot gab die Nachricht, daß die englische Flotte noch im Hafen zu Plymouth läge. Er meinte, es würde wohl irgend ein alter eingemauerter Mönch gewesen sein (direct es wird g. s. § 9 Anm. 2). Die Fortdauer seines Glücks ließ ihn nicht mehr zweifeln, daß diese wunderbare Begebenheit wahr sei. Sie fürchteten, daß ihre Maschinen in Brand gesteckt werden möchten. Er hörte von Geburt, Heirath und Tod, daß diese drei die Parzen des Lebens seien. Er kam nach Mekka ohne zu wissen, daß er über

heissen Sand gewandert sei. Jetzt erst merkte der Mann, daß er sich unter Männern befindet. Gottfried sah jetzt, daß selbst die gänzliche Zerstörung der äußeren Mauer wenig helfen werde. Mein junger Freund freute sich, daß man auf eine lustige Weise so viel lernen könne. Wohl durfte er voraussehen, daß er den Bericht in drei Tagen abgestattet haben würde.

Anm. 1. Det beroer imidlertid i mange tilfælde paa Forsatrenes Godtbefindende, om han ved Conjunction vil betegne Bisætningens Afhængighed af Hovedsætningen, saat Indicativ kan bruges uden nogen nærlig Indskytelse paa Meningen. Men isaaftald kan hverken Ordstilling eller Tidsbetegnelse fra den directe Tale beholdes, saat daß ikke kan udelades, og Imperfectum og Plusquamperfectum maa bruges om det med Hovedsætningen samtidige eller fortidige. Man konnte nicht unterscheiden, ob sie sich in der Ferne verloren oder untersanken. Jetzt fühlte er, wie tief er gefallen war. Alles sprach deutlich aus, daß die Plätze und Straßen alle nur dem Zufall und der Willkür ihren Ursprung zu danken hatten. Ich mußte bekennen, daß ich niemals so etwas schönes gesehen hatte. Sjelden betegnes det Fortidige ved Imperfectum (beholdt fra direct Tale), og da maa altid Indicativ bruges. Die Nachwelt vergaß, daß Mahomed den Mezieren, die den Vorschlag zur Wiedereinsetzung Amuraths gethan hatten, sein Leben lang gram blieb. (M. blieb sein Leben lang gram). Noch fiel ihm ein, daß er ganz klein war, als sein Vater einmal gesagt hatte (ich war klein, als mein Vater sagte). Man sagte, daß die Demoiselles beim alten Fürsten die wahren Kammerdienerdienste verrichteteten (da han endnu levede), und daß er ohne sie nicht gehen, stehen, essen könnte. Om det Eftertidige maa altid Conjunction bruges, da Indicativ intet Futurum in praeterito har. I tydelige Spørge sætninger, (som indledes med ob, wann, was für ein), er Indicativ sjeldnere, ligesaa i Gjenstandsætninger efter Verba, der betegne en Uttring eller Mening; efter dem, der betegne en Kunnskab eller Erfaring, bruges begge Maader islæng, efter saadanne, som betegne en Tilfredshed (Utilefredshed) eller Forundring over Noget, er Conjunction sjeldnen, idet Bisætningen mere angiver Sindsstemningens Uarsag end dens Indhold.

I de tilfælde, hvor den samme Form både er relativ og spørgende, kan Bisætningen både opfattes som afhængig Spørgesætning (Conjunctiv) og relativ Sætning (Indicativ). Sie wußte ganz genau, um was es sich eigentlich handle. Sie wußten doch ziemlich, wie ich beschäftigt war. Er sah wohl ein, wie nöthig jetzt nicht allein jede Hand an Bord gebraucht würde, sondern auch, wie die Gefahr für ihn selbst jeden Augenblick wuchs.

U. m. 2. Da Perfectum betegner en forbigangen Tid og endog kan bruges istedetfor Imperfectum, betragtes den undertiden som Fortid. Mehrere Personen haben uns versichert, der Officier habe (havde) das Schlepptau wieder ergreifen wollen, sei (var) aber von seiner Mannschaft mit Gewalt darin verhindert worden. Det historiske Præsens kan med Hensyn til Bisætningen både behandles som Præsens og Imperfect. En Infinitiv ved en Fortid faaer selv Virkning som Fortid.

U. m. 3. En hypothetisk Fortid gaaer aldrig over til Nutid, fordi Hovedsætningen bliver Fortid, da derved Angivelsen af Betingelsesforholdets Beskaffenhed vilde forvanskes. Sie glauben, daß wenn es auf die Königin ankäme, sie noch immer auf die Fortsetzung des Krieges bestehen würde. Er fragte, was sie gethan hätte, wenn die Mutter früher gestorben wäre. (Sie behauptete mehr als einmal, daß wenn es so fortgehe, noch vor Mitternacht dieses edle Glied verschwinden werde; direct wenn es so fortgeht, wird — verschwinden; Øste Fortid i den ene og Nutid i den anden Sætning; Conj. i Betingelsesætningen efter § 19).

U. m. 4. Hører Bisætningen til en Nutid, maa altid Indicativ bruges. Wie die Natur schafft und wirkt, und warum sie so erscheint, lernte ich nie. Man vergaß, wie mangelhaft aller Unterricht sein muß, der nicht durch Leute vom Metier ertheilt wird. Er fühlte mit Überzeugung, daß die Menschheit sich nur auf diesem Wege zu ihrer Vollendung hinaufarbeitet. Die Dienerschaft konnte und wollte nicht begreifen, daß man in zwanzig Jahren um eben so viel älter wird. Ich hörte kürzlich, sie will die armen Weber bedenken (uden daß).

b. Efter en Hovedsætning, som tilhører en Nutid, sættes afhængige Spørgesætninger og declarative Gjenstandssætninger

almindeligvis i Indicativ. Dog findes ikke ganske sjeldent Conjunetiv (især i Gjenstandssætninger), naar Bisætningen selv hører til en Nutid. Daß kan udelades i saadanne Sætninger; efter en fort Hovedsætning (ich denke, ich höre, ich wette) ogsaa i de indicativiske, saat de sidste egentlig henstilles som sideordnede med Hovedsætningen. Es scheint die Hauptaufgabe der Biographie zu sein, den Menschen in seinen Zeitverhältnissen darzustellen und zu zeigen, in wie fern ihm das Gauze widerstrebt, in wie fern es ihn begünstigt. Die Art, wie Carl starb, ist also nicht ausgemittelt, und es bleibt ungewiß, ob er durch Feindes oder durch Verrätherhand gefallen ist. Wenn man fort ist, da fühlt man es, wie lieb man sich haben soll, wenn man bei einander ist. Alpenwanderer haben es erfahren, daß ein Volk nicht gerade reich zu sein braucht um die schönsten Tugenden auszuüben. Wir glauben, daß Ordnung, Harmonie und Zusammenhang in den Gegenständen außer uns anzutreffen sind; wir übersehen es, daß die Körperwelt erst durch uns ihr Dasein erhält. Man hat bemerkt, daß die festesten Gebäude zuerst eingestürzt sind. Ich wette, du bist nicht weit von hier zu Hause. Mich dünkt, das ist die erste Frage, wer von uns beiden Recht oder Unrecht hat. — Fragt Euch nur bei jedem Gedicht, ob es ein Erlebtes enthalte, und ob dies Erlebte Euch gefördert habe. Er will wissen, was die Zurüstung bedeute, worauf sie ihm endlich gesteht, daß sie fliehen wolle. Vielleicht haben die Geschichtschreiber nicht Unrecht, welche Philip den Zweiten beschuldigen, daß er die Idee, eine Universalmonarchie zu gründen, gehabt habe. Wir haben nicht bemerkt, daß der Teneriffa,

wie Reisende berichten, unaufhörlich mit Schnee bedeckt sei und Laven ausspeie. (Du mußt nicht zweifeln, daß in unsern Adern noch das Blut der alten Cherusker rolle, daß wir nicht stolz sind Hermann und Wittekind unsere Landsleute zu nennen).

Anm. 1. Øste bruges i en Gjenstandssætning, som hører til en Nutid, Imperf., Plusq. og Conditionalis om det med Hovedverbet sam- for- og eftertidige, især for at betegne Indholdet som en Antagelse, der ikke finder Sted (sml. § 13 Anm. 4). Bilde dir ein, daß du mit deinem besten Freunde sprächest (taler). Die Leute sagen, ein Meerweib hätte (har, skulde have) ihn verlockt und von ihren Armen umschlungen wäre er in die Tiefe getaucht. Melden sie der Dame, sie würde (skal) uns willkommen sein. Sie mögen eine Thatsache einfach darstellen, aber denn doch so gruppirt, daß sie verrathen, sie hätten selbst darüber nachgedacht und empfänden etwas über das Bild.

Anm. 2. Hører Bisætningen til en Fortid, maa altid Indicativ bruges. Die Geschichte sagt nicht, ob er erst in diesem Augenblicke den Kampfplatz verließ. Ohne Uebertreibung kann man sagen, daß die Stadt wenigstens an hundert Orten in Flammen stand. Und Sie glauben, daß er in Hohenberg war (§ 5 Anm. 2; wäre vilde bethde: er, skulde være). So viel scheint doch gewiß, daß nie früher ein so zahlreiches Heer in Spanien aufgetreten war. Man begreift leicht, daß er sich dadurch gekränkt fühlen mußte (da maatte; müßte, maa).

Anm. 3. Elliptisk bruges en Gjenstandssætning med daß i Indicativ til at udtrykke Klage, Forundering o. s. v.; D daß er frank ist, und daß ich nicht an seinem Lager stehen und seine Wünsche hören kann. Daß du mir einen solchen Kummer bereiten konntest; — i Conjunction til at betegne Noget som utenkeligt. Daß ich darüber mit Ihnen stritte (jeg skulde strides)! Daß ich ein Thor wäre (jeg skulde være saa gal)!

a. Conjunction bruges i alle Gjenstandssætninger, der § 17. ved daß foies til Fortider af Verber eller Phraser, som betegne et Ønske, en Willie, en Streben, Ømhu og Virken (saasom wollen, wünschen, bitten, befehlen, fordern, ve-

langen, sorgen, antragen, ermahnen, rathen, sich hüten o. fl.), for at Noget skulde skee eller ikke skee i Fremtiden, der da betegnes ved Imperfectum eller Conditionalis, i Singularis ogsaa ved Præsens og Futurum. Undertiden bruges ligesom i Danck et Modalverbum (sollen, mögen, dürfen), og da kan daß udelades. Er wollte, daß die Sache neuerdings untersucht würde. Er gab auf der Stelle Befehl, daß die Thore von Stockholm geschlossen würden. Was ich wollte, das war mit aller Kraft dahin zu streben, daß Oesterreich und Preussen im festen Bunde sich einten und Deutschland zu einer starken Mittelmacht zwischen den beiden mächtigen Kaiserreichen erhöben. Sie wollte ihren Mann immer dazu bringen, daß er Alles verkaufe und zu einem seiner Kinder zöge. — Es ward festgesetzt, von dem Gegenstand dürfe nicht mehr gesprochen werden. Um sogleich zu verhindern, daß Einzelne nicht die ganze Ladung aufkaufen und in ihren Magazinen ausschütten möchten, so verordnete er, daß Alles aus freier Hand von den Schiffen verkauft werden sollte. Mein Führer sagte mir, ich solle da nur ganz ruhig stehen bleiben.

b. Efter Nutider af de ovennævnte Verber bruges baade Conjunction (Præsens og Futurum) og Indicativ. Nimm dich in Acht, daß du nicht fallest. Auch ist noch zu beobachten, daß man nicht zu geschwind lese und Nichts übergehe. Gott hat nicht gewollt, daß ich sterbe. Ich werde Sorge tragen, daß das Journal diese Scene in recht dramatischer Schilderung den Berlinern darstelle. Machen Sie also, daß der Friede, wenn er nur unter irgend erträglichen Bedingungen geboten wird, angenommen werde!

Gleich läßt er den Befehl bekannt machen, daß man ins Künftige keiner Ordre zu gehorchen habe. Ich wünsche, daß der Friede mich recht bald berechtigen möge mit E. M. wieder in die freundlichsten Beziehungen zu treten. — Ich will, daß man die Vernunft, die Gerechtigkeit und die Natur in die Politik einführt. Der Prinz hat befohlen, daß Hr. Schlurk die ganze Verwaltung der Güter Herrn Ackermann übergiebt. Mache, daß du umgänglich wirst. Fordre nicht von ihm, daß er dich jetzt entlassen soll. Thue Niemanden, was du nicht willst, daß es dir selbst gethan werden soll.

Anm. 1. Ogsaa efter erlauben, verdienien, erwarten o. a., som betegne et vist Hensyn til Fremtiden, findes undertiden Conjunctiv. Man erlaubte es mit der Bedingung, daß die Summe sich nicht über 200 Ducaten erstrecken dürfte. Ich kann nicht leiden, daß du große Seele mit einem falschen Wort betrügen werdest. Wer nicht hilft, der verdient, daß er ein Russe werde. Eine Braut, wie die, ist es wohl werth, daß mit dem Schwert um sie geworben werde. Sie saßen still erwartend, daß der König zu ihnen reden möge. (Betrage dich so, daß dein Lehrer keine Ursache habe (skal have) sich über dich zu beklagen! Folgesætning).

Anm. 2. En Gjenstandssætning med daß sættes elliptisk for at udtrykke et Onske, en Formaning i Præsens Indicativ eller Conjunctiv (med Underforståelse af ich wünsche). Daß er aber auch Wort hält! Daß er das bleiben lasse! Nein, daß ich den edeln Mann nicht verläumde! Om Noget, som ikke kan skee, bruges Conjunctiv Imperfect og Plusquamperfect (underf. ich wünschte; if. § 13 m. Anm. 3). Daß sie noch lebte, und ich um ihren Segen bitten könnte! Daß laute Donner mich verhindert hätte mehr zu hören!

Anm. 3. Naar der ligesrem udsiges, at Noget bevirkes eller forhindres, sættes (ligesom i Folgesætninger) Indicativ. Ihr könnet es dahin bringen, daß mir kein anderer als ein schmerzlicher Tod übrig bleibt. Sein lauter Schrei machte, daß der Reisende sich umsah. Es wurde ihnen schwer zu

verhindern, daß man beides nicht ins Meer warf. Auf einer Rundreise durch seine Gegend wollte es die Amtspflicht, daß ich bei ihm vorsprach.

§ 18. a. Conjunction bruges i Hensigtssætninger, der ved damit, auf daß eller daß foies til en Hovedsætning i en Fortid, for at betegne, at Noget skulde eller kunde skee (eller ikke) i Fremtiden, der da betegnes ligesom i Gjenstandssætninger efter Verber, der betegne et Ønske o. s. v.; ogsaa ved et Modalverb (sollen, können, mögen). Auf daß der Thron von Constantinopel, den so viele elende Imperatoren entehrt hatten, doch noch mit Ruhm falle, dazu schien das Schicksal den männlichen Constantiu aufzubehalten zu haben. Er hatte die letzte Provinz an seine Brüder überlassen, damit nicht im Bürgerkriege das Blut des Volks verspritze werde. Gott hat die Seelen in Staub gesenkt, damit sie durch Irrthümer zur Wahrheit hindurch brächen. Er that es, damit man erkennen könnte, daß er nicht von der Partheiwäre. (Sjeld. Damit er ganz sicher sein könnte, ließ er den Vergleich auch von den Anwesenden als Zeugen unterschreiben). Der Prinz von Oranien hatte die Vorsicht gebraucht die Brücke abbrechen zu lassen, damit, wie er vorgab, die Calvinisten der Stadt nicht versucht werden möchten sich zu dem Heere des Toulouse zu schlagen; wahrscheinlich aber damit die Katholiken dem protestantischen Feldherrn nicht in den Rücken fielen, oder auch Launois, wenn er Sieger würde, in die Stadt dränge.

b. Efter Hovedsætninger, som tilhøre en Nutid, bruges baade Conjunction og Indicativ. Die Natur hat das Böse dem Guten zur Seite gestellt, damit das Gute neben jenem desto schöner erscheine. Der Herr

wird seine Engel vorhersenden, damit dein Fuß an keinen Stein stoße. Die Welt ist vorhanden, nicht daß sie von uns erkannt werde, sondern daß wir durch sie uns bilden und erfreuen. Ehre Vater und Mutter, auf daß es dir wohl gehe auf Erden. Er thut dies, damit man wissen könne, wie er über die Sache denkt. Gegen jedes Unrecht werden wir strenge sein, damit die Unordnung aufhöre.—Paulus sagt: denke, damit du nicht fühlst, nicht durch die dämmernde Gemüths-welt in den Irrthum geführt wirst; Schleiermacher sagt: denke, damit du fühlst. Wir müssen Alles thun, damit der König den Frieden annimmt. Gott hat mir das Leben erhalten, damit ich versuchen kann meinen Gemahl zu retten.

Anm. Conjunction (Præsens 3die Person Singularis) sættes undertiden i relative Sætninger, der udtrykke en Bestemmelse (som kan). Ich will dir einen Sohn geben, der deine Kraft und deinen Segen, den du dem Himmel entnimmst, in die Ferne trage. Schick einen sichern Boten ihm entgegen, der auf geheimerem Weg ihn zu mir führe. Da stößt kein Nachen vom sicherer Strand, der ihn sehe an das gewünschte Land. Vergebens suche ich einen, der mir helfe. (Vergebens suche ich jemanden, der mir diese Frage lösen könne). Doch jetzt bleibt mir zu Hause nichts, was mich er geze.

a. I Bisætninger med Relativer eller Conjunctioner, der § 19. tjene til at udfylde en Gjenstandsætning eller en enkelt Indicativ og udsiges som Bestanddeel af den anden Forestilling (Uttringen, Meningen, Bestræbelser) og selv høre til en Fortid, der da betegnes paa sædvanlig Maade, bruges Conjunction, naar Hovedsætningen (hvorfaf Gjenstandsætningen eller Indicativ'en er afhængig), hører til en Fortid (saat Gjenstandsætningen ogsaa selv regelmæssig har Conjunction efter § 16 a og § 17 a). Er erklærte, er könne sich bei solchen Klei-

nigkeiten nicht aufhalten, weil er auf wichtigeren Dingen zu sinnen habe. Er behauptete, daß er der wahre seit der Schlacht von Alkazar verschwundene Sebastian sei, so wie jeder, der ihn gekannt habe, bezeugen müsse, daß das portugiesische Reich ihm mit Recht zugehöre. Ich sagte ihr, sie sollte jetzt nicht daran denken ihren Durst zu löschen, sondern nur ihr Leben zu retten, da das Haus uns schon über dem Kopfe zusammenfiel und uns, wenn noch ein Stoß käme, unfehlbar begraben würde. Hieraus folgte nun ganz natürlich, daß wenn man von Portugal aus westwärts segele, man nach Asien gelangen müsse. Er wünschte, daß sein Mörder so gelinde, wie nur irgend das Gesetz es gestatte, und dessen Mitschuldige gar nicht gestraft werden möchten. Er versprach ihm schon morgen über das, was sein Bruder wegen des Bildes beschließen würde, Bescheid zu geben. Ich bat einen der jungen Offiziere mich rufen zu lassen, sobald man meiner, was ich übrigens nicht hoffe, bedürfe. Er hatte befohlen jeden, wer es auch wäre, gut aufzunehmen. Sie schworen in ihrer Dankbarkeit zu kämpfen, so lange noch ein Tropfen Blut in ihren Adern fließe. Er forderte sie auf dem unglücklichen Monarchen zur Wiedererlangung seines Reichs behülflich zu sein, in welchem Falle sie vielleicht seine Gattin und also Königin von Portugal werden könne.

Paa denne Maade angives øste Indholdet af en Persons Tale eller Mening eller Raisonnement uden noget lige-fremt styrrende Verbum, saat et Udtryk som han sagde, han meente er tilføjet parenthetisk eller underforstaet. Er komme, sagte er, in tiefer Nacht hier zu Siena an,

ungewiß, aber noch irgendwo Einlaß finden würde; müde von der weiten Reise verlange er freilich nach Ruhe, doch wäre sie mehr zu wünschen als zu hoffen. Sie ermahnte die Schwester zu rufen, (thi, sagde hun,) der Vater sei draußen. Er lud Siegbert ein jetzt nur gleich hereinzutreten; hier wohne er, und dies wären die jüngsten Kinder der Fürstin. Ihr nächstes Ziel war, wie der Capitain sagte, Oporto, wo es wohl zwei oder drei Tage dauern würde, ehe sie wieder im Stande wären auszulaufen (Blanding).

Anm. 1. Undertiden sættes dog en saadan relativ eller Conjunctionssætning i Indicativ Imperfect og Plusquamperfect, hvor der i direct Tale vilde staae Præsens og Imperfect eller Perfect. Man kunne sich nicht überzeugen, daß Helden, die oft in den Schlachten den Gefahren des Todes entgangen waren, dies Glück allein ihrer Tapferkeit zu danken hätten. Beholdes Imperfectum fra direct Tale, maa altid staae Indicativ. Er schilderte mit Beredsamkeit, daß Anton gewissermaassen als ein Säugling zu ihnen gekommen sei, dem der Unterschied zwischen Pennal und Kanel ebenso unbekannt war (for: gewesen sei), als einem Zeisig das Kaffekochen (Er kam als Säugling, dem der Unterschied unbekannt war). Beholdes en Nutid fra direct Tale, er Sætningens Indhold derved bestegnet som Forfatterens egen Bemærkning og staaer altsaa i Indicativ.

Anm. 2. Staaer Gjenstandssætningen i Indicativ, have ogsaa de udfyldende Bisætninger Indicativ. Er war geneigt anzunehmen, daß der Collega außer den Abentheuern, welche er eingestand, noch unendlich reizende und furchtbare erlebt hatte, die er zu verborgen gezwungen war. Ogsaa Indholdet af en Persons Raisonnement kan staae i Indicativ. Zuweilen lächelte er selbst über seine Verstimmung; das ganze Unglück war so unbedeutend; es war ja keine Lebensfrage; in wenigen Jahren konnten seine Angelegenheiten wieder auf's beste arrangirt sein.

b. Ogsaa efter en Hovedsætning, som tilhører en Nutid, sættes relative og Conjunctionssætninger, som udfylde en Gjen-

standssætning i Conjunction, selv i Conjunction, men ogsaa ofte i Indicativ. Er versichert mir, daß er die Bemerkung, die er neulich gemacht habe, immer mehr bestätigt finde. Die Bäume seien gebannt, sagt er, und wer sie schädige, dem wachse seine Hand heraus zum Grabe. — In dieser Gegend herrscht eine allgemein angenommene Meinung, ein Mensch, der auf dem Eise umkommt, erscheine in der Nacht derjenigen Person, die ihm am theuersten gewesen (ist eller sei), um ihr zu entdecken, wo sein Körper liege. Glaubst du wohl, was dein Schwager in deinem Namen unterhandelt hat, das werde man nicht dir auf Rechnung setzen? Du mußt nicht zweifeln, daß wir stolz sind zu wissen, auf unserem Boden sei das Siegesfeld, wo unsere Voreltern ihre Feinde schlungen (Førtid; Indic. nodv.).

Um. Naar Præsens bruges om Meninger og Uttringer i Skriften, betrages det ofte som Førtid. Ein Missionair erzählt, daß er ein erwachsenes Mädchen gesehen habe, die es so gebräkt hätte, daß ihre Mutter ihr ein wenig Wasser ins Gesicht gegossen, daß sie augenblicklich weggegangen sei und ihrem Leben ein Ende gemacht habe (war — havde). Eine andere Nachricht sagt, Angelus Gato habe die Niederlage vorher verkündigt, ja sogar in der Kirche in dem Augenblicke, da Carl gefallen sei, seinen Tod dem Könige gemeldet.

20. a. Ligeledes sættes Conjunction i Bisætninger, der umiddelbart foies til en Hovedsætning i en Førtid, saaledes at den udtrykke et Led af den i Hovedsætningen omtalte Persons Tanke. Er übergab sich allen Höllengöttern, wenn er je in Zorn und Streit sein Schwert gegen den Feind zöge (direct — wenn ich je mein S. ziehe). Die verständige Dame wurde ernstlich besorgt, ob (ved Tanken om, at) ihr Gemahl nicht durch einen Unfall

in Geldverlegenheit gekommen sei. Er fühlte zu lebhaft die große Veränderung, welche ein solches Geschäft in seinem Leben hervorbringen werde. Er nannte die Vorsehung ungerecht, weil sie ihm nicht so viel gegeben habe, als sie den Thieren des Hells gebe. Er unterhielt seinen Böbling unaufhörlich von dem Ruhme, den seine Vorfahren durch so viele in Indien über die Ungläubigen erfochtenen Siege erworben hätten. Ihr erster Schritt war gegen das Gericht zu protestiren, da sie als Ritter des goldenen Wlic̄es nur vom König selbst, als Großmeister dieses Ordens, gerichtet werden könnten. Er erzählte von einer Schwester, die ihm gestorben wäre gar jung und sehr unglücklich, nachdem sie ein Paar Jahre überglücklich gewesen wäre. Der Pabst versprach eine Million zu den Kriegskosten zu bezahlen, sobald die Spanier in England gelandet sein würden.

Unm. Dog kan ogsaa her Indicativ Imperfect og Plusquamperfect beholdes. Das Gutachten beider Rechtsverständigen stellte den Kauf als ein Geschäft dar, von dem wenigstens nicht unbedingt abzurathen war. Anton wollte nicht zu Bett gehen, bevor er seinem Freunde das Glück berichtet hatte. (Er beneidete das Glück der Vornehmen, so ruhig von oben herabzusehen auf die Leute, die sich um den Verdienst plagen müssen; Forfatterens Bemærkning i Præsens).

b. Efter en Hovedsætning i Nutid er en saadan Complement-Bisætning i Conjunctiv eu sjeldnen Alsvigelse. Er sieht in seinem Freunde den Mann, der allein zu einem solchen Geschäft tanglich sei (direct: mein Freund ist allein tanglich). Sie überlässt mir nur noch eine Gewissenspflicht, die ich nach einer allgemeinen rein practischen Auffassung des Lebens prüfen

solle (du sollst prüfen). Was den hohen Preis der Früchte betrifft, so beruft man sich auf die Faulheit der Bauernkinder, die gar Nichts hereinbrächten (bringe ind; Conj. Imperf. for at antyde Paastanden som falsk; direct: die B. bringen gar Nichts herein).

21. (Conjunctivs Tider.) Conjunctiv har, ligesom Indicativ, kun to enkelte Tider, Præsens og Imperfect. De øvrige Tider omstyrives paa samme Maade, som i Indicativ, hvortil kommer et Futurum in praeterito eller 1ste Conditionalis (ich würde schreiben [d]) og et Futurum exactum in praeterito eller 2det Conditionalis (ich würde geschrieben haben [d]), saaat de to Nækker blive fuldstændige.

	Samtider.	Fortider.	Eftertider.	Førstertider.
Nutider.	Du schreibest.	Du habest geschrieben.	Du werdest schreiben.	Du werdest geschrieben haben.
Fortider.	Du schriebest.	Du hättest geschrieben.	Du würdest schreiben.	Du würdest geschrieben haben.

22. a. Præsens bruges i Hovedsætninger til at betegne et Ønske eller en Indrommelje i Nutiden, men altid med Henshu til Noget, som skal eller kan ske, Perfectum om Fornutiden (§ 15). Imperfectum og 1ste Conditionalis bruges i hypothetiske og potentiale Hovedsætninger (der kunne blive til Bisætninger) iflæng til at betegne Nutid og Fremtid, Plusquamperfectum og 2det Conditionalis om Fortid (§ 12, 13). Futurum og Futurum exactum bruges ikke i Hovedsætninger.

b. I Bisætninger betegne de conjunctiviske former en Tid i Forhold til Hovedsætningens Tid. Saaledes bruges Præsens og Imperfectum om det med Hovedsætningen Samtidige, Perfectum og Plusquamperfectum om det Fortidige, Futurum og 1ste Conditionalis om det Eftertidige og Futurum exactum og 2det Conditionalis om det Førstertidige.

Efter en Hovedsætning, som hører til en Nutid, bruges almindelig Præsens, Perfectum, Futurum og Futurum exactum; efter en Fortid Imperfectum, Plusquamperfectum, 1ste og 2det Conditionalis, saaet de ganske betegne de tilsvarende Tider i Danst. Men i Singularis bruges Nutiderne ogsaa om det med en Fortid sam- for- efter- og forestertidige, altsaa betegnende de tilsvarende Fortider i Danst (§ 14, 16 a). I Pluralis kan dette ikke skee, da Conjunctivs Nutider der ingen særskilt fra Indicativs forskellig Form have (undt. af *sei u.*). Egentlig burde 1ste Person Singularis heller ikke bruges saaledes. Paa den anden Side bruges efter en Hovedsætning, som tilhører en Nutid, (altsaa ogsaa potentielle og hypothetiske i Conjunctiv Imperfect og 1ste Conditionalis) Fortidsrækken af de conjugetiviske Tider om det med Hovedsætningen sam- for- efter- og forestertidige, altsaa betegnende de tilsvarende Nutider i Danst, undtagen forsaavidtsom vi ogsaa i Danst bruge vore Fortider paa samme Maade*) (§ 12, 13, 16, b. Num. 1).

*) I Henhold hertil kunde man fra et syntactisk Standpunkt, afseet fra selve Formernes Dannesse, med Bekker opstille følgende med det græske analoge Schema:

	Indicativ.	Conjunctiv.	Conditionalis.	Imperativ.
Præsens.	Du schreibst.	Du schreibest.	Du schriebest.	schreibe.
Imperfect.	Du schriebst.			
Perfect.	Du hast geschchr.	Du habest geschchr.	Du hättest geschchr.	haben geschchr.
Plusquam.	Du hattest g.			
Futurum.	Du wirst schr.	Du werdest schr.	Du würdest schr.	—
Futur. exact.	Du wirst geschchr. h.	Du werdest geschchr. h.	Du würdest geschchr. h.	—

Men at opstille (som Bruun gjor det) en egen Modus Conditio-

Unm. Præsens og Imperfectum bruges (navnlig i Bisætninger efter Verba, der betegne en Billen, og i Hensigtsætninger; § 17, 18) ofte istedetfor Futurum og 1ste Conditionalis, Perfectum og Plusquamperfectum istedetfor Futurum exactum og 2det Conditionalis.

III. Om Imperativ og dens Tider.

§ 23. Imperativ bruges i Tiltale til at betegne en Bon, Befaling, Forstrift eller Formaning, Indrommelse eller Tilladelse, og med Nægtelse et Forbud. Den har kun 2den Person; Subjectet (den Tiltalte) udelades regelmæssigt; kun sjeldent tilfoies Du og Ihr efter Verbet (sml. Gehu Sie! gehu wir!). Præsens bruges paa samme Maade som Conjugativ Præsens i Ønskesætninger om det, som skal skee. Imperativ har intet Futurum. Perfectum bruges, hvor Befalingen eller Indrommelsen gaaer ud paa en fuldendt Tilstand. Da Imperativ kun bruges i Hovedsætninger og altsaa ikke kan komme i Relation til en Fortid, har det ingen Fortidsformer. Lebe wohl, gedenke mein und sei glücklich! Ich lasse Dich in Besitz aller meiner Güter; bediene dich dessen, und vergnüge Dich mit deinen Eltern und Verwandten! Werde betrogen! was branchst du mehr um klüger zu werden? Freut Euch des Lebens! Bleibt Eurem neuen Herrn getreuer als dem alten! Ein Brief, legt ihn hin (Tiltale til en Enkelt)! Sei du ein guter Geist, sei ein verdammt Robold, bringe Düfte des Himmels mit dir oder Dämpfe der Hölle,

nalis, som kun har Futurum og Futurum exactum, er inconsequent og forstyrrende. Jeg har beholdt „Conditionalis“ som Tempusbetegnelse. Benævnelsen er i ethvert Tilfælde mindre hældig, da Brugen ingenlunde er indskrænket til Betingelsessætninger.

ich rede mit dir, o antworte mir! Ich rathe dir, Kind,
gehe nicht! Vermenge dein Vergnügen an ihr nicht
mit ihrem Glücke! Sei mir gegrüßt! Sei gesegnet,
du stille Heimath (Tilstandens Præsens)! — Nun habe
es erkannt für immer! Habet morgen Eure Waffen
gepußt!

Anm. 1. For Imperativ bruges undertiden ogsaa Infinitiv
Præsens (saaat Forestillingen om Handlingen blot hensættes i Almindelighed) eller Particípium Perfect (saaat Handlingen sættes som allerede
udført). Alles liegen lassen! Nur nicht lesen, immer singen!
Nicht lange gefeiert! frisch die Mauersteine herbei! den
Mörtel zugefahren! Nur weiter fortgefahrene!

Anm. 2. En Besaling kan udtrykkes i Form af et direct Udsagn
i Indicativ Præsens (§ 4 Anm. 2). Heute Nacht in aller Stille
brecht Ihr auf mit allen leichten Truppen! Hanna, du
bleibst! Ihr schweigt bis man Euch anruft! (Du sollst es
thun).

Efterretninger

om

Metropolitanskolen

for

Skoleaaret 1859—1860.

Af

B. Borgen,
Professor, Skolens Rector.

Examiner.

I. Afgangsexamen.

A. Den ordentlige aarlige Afgangsexamen for 1859. Ved Ministeriets Skrivelse af 9de Juni blev det meddeelt, at den skriftlige Deel af denne Examen vilde for Aaret 1859 ved de lærde Skoler være at afholde den 23de, 24de og 25de f. M. Da det i den anførte Skrivelse endvidere var blevet tilkjendegivet, at Underviisningsinspektoren denne gang ikke vilde faae Leilighed til at overvære Afgangsexamen ved Metropolitaanskolen, og at det saaledes maatte overlades Rektor overensstemmende med de gjeldende Regler at anordne det Foranledning med Hensyn til Afholdelsen af den mundtige Probe, blev denne Deel af Examen ansat til at foretages fra Fredagen den 8de til Onsdagen den 13de Juli incl.

Som Censorer udensfor Skolens Lærerpersonale tiltraadte efter Indbydelse: i Thøff Notarius publ. Professor Dr. Abrahams, i Geographie Capitain i Generalstaben v. Anfjær, og, efter deunes indtrufue Forsald, Professor Dr. Welschow, i Mathematik og Naturlære Professor Holten, i Naturhistorie Professor Reinhardt og Professor Dr. Ørsted.

Til Afgangsexamens første Deel indstillede sig efternevnte 21 Disciple af 6te Classe: 1. Harald Hoffding, 2. Axel Peter Grüner, 3. Jacob Julius Petersen.

4. Viggo Laurits Bentheim Hørup,
5. Charles Theodor Lund,
6. Georg Stephan Brücke,
7. Christian Neiersen,
8. Poul Georg André,
9. Carl Frederik Tiemroth,
10. Henry Petersen,
11. Just Thiele,
12. John Johnsen,
13. Peter William Terndorff,
14. Frederik Vilhelm Spouneck,
15. Christian Frederik Hansen,
16. Harald Magnus Nicolai Wamberg,
17. François Louis d'Anchamp,
18. Sophus Wedel,
19. Jens Andreas Bang,
20. Jens Frederik Harald Jørgensen,
21. Conrad Emil Mathiesen.

Endvidere indstillede sig til samme Deel af Examens følgende Privatister: 1. Paul Henrik Nung, Son af kongelig Syngemester H. Nung, anmeldt af Professor F. Nung, Medbestyrer af Mariboes Realskole, i hvilken han hidtil havde nydt Undervisning, 2. Thomas Christian Jensen Nudbeck, Son af Gaardeier S. A. Nudbeck i Alstrup, Aalborg Stift, dimitteret fra Raunum Seminarium i Juli 1857 med Hovedcharakteren „Udmærket duelig,” 3. Nicolai August Kriegsmann Schierbeck, Son af Orlogscapitain H. Schierbeck, hvilke twende sidstuævnte Candidater var anmeldte af Katechet ved Garnisons Kirke, Pastor F. Madsen, der havde havt Deel i deres Undervisning i den af ham og Cand. magist. F. Dahl ledede Forberedelsesanstalt for Privat-dimittender til Universitetet, 4. Bertel Christian Henriksen, Son af Pastor P. Henriksen, Sognepræst til Gjerrild og Hemmed i Aarhus Stift. Denne Candidat, der ligeledes var blevet undervist i ovennævnte Forberedelsesanstalt, havde selv indgivet Begjæring om at stedes til Examens.

Den ovenfor under Nr. 15 anførte Discipel C. F. Hansen blev ved Sygdom forhindret i at underkaste sig Examens mundtlige Deel.

Til Afgangsexamens anden Deel indstillede sig følgende 15 Disciple, hvilke i Året 1857 havde underkastet sig sammes første Deel: 1. Vilhelm Richter, 2. Niels Bache, 3. Hans Peter Carl Købke, 4. Ivan Edgar Alexander Sahlerh, 4. Theodor Emil Balthasar Flach, 6. Pietro Købke Krohn, 7. Hans Christian Carl Meier Hjort, 8. Vilhelm Christian Sigurd Topsøe, 9. Peter Guillamore Hansen, 10. Albert Emil Adolph Nielsen, 11. Georg Carl Christian Wiese, 12. Viggo Henrik Laurits Bendz, 13. Peter Vilhelm Rører, 14. Niels Christen Heerfordt, 15. Henrik Thorvald Jacob Tholle.

1. Skriftlig Prøve.

Torsdagen den 23de Juni, Formiddag: Oversættelse fra Latin til Dansk:

„Cicero Planco S.

Binas a te accepi litteras eodem exemplo, quod ipsum argumento mihi suit diligentiae tuæ; intellexi enim te laborare, ut ad me mihi exspectatissimæ litteræ perferrentur. Ex quibus cepi fructum duplicem mihique in comparatione difficilem ad iudicandum, amoremenne erga me tuum an animum in rempublicam pluris æstimandum putarem. Est omnino patriæ caritas meo quidem iudicio maxima; sed amor voluntatisque coniunctio plus certe habet suavitatis. Itaque commemoratio tua paternæ necessitudinis benevolentiaeque eius, quam erga me a pueritia habuisses, ceteraque, quæ ad eam sententiam pertinebant, incredibilem mihi lætitiam attulerunt. Rursus declaratio animi tui, quem haberes de republica quemque habiturus es, mihi iucundissima erat; eoque maior erat hæc lætitia, quod ad illa superiora accedebat. Itaque te non

hortor solum, mi Plance, sed plane etiam oro, quod feci
iis litteris, quibus tu humanissime respondisti, ut tota
mente omnique animi impetu in rempublicam incumbas.
Nihil est, quod tibi maiori fructui gloriæque esse possit,
nec quidquam ex omnibus rebus humanis est præclarus
aut præstantius quam de republica bene mereri. Adhuc
enim (— patitur tua summa humanitas et sapientia me,
quod sentiam, libere dicere —) fortuna suffragante
videris res maximas consecutus; quod quamquam sine
virtute non potuisses, tamen ex maxima parte ea, quæ
es adeptus, fortunæ temporibusque tribuuntur; his tempo-
ribus difficillimus quidquid reipublicæ subveneris, id erit
totum et proprie tuum. Incredibile est omnium civium,
latronibus exceptis, odium in Antonium; magna spes in
te et in tuo exercitu, magna exspectatio. Cuius, per
deos, gratiæ gloriæque cave tempus amillas. Sic moneo,
ut filium, sic faveo, ut mihi, sic hortor, ut amicissimum".

Anm. Scripta est hæc epistola a. 43 a. Ch. n., quo tempore
M. Antonius rempublicam et libertatem oppugnabat, ad L. Munatum
Plancum, qui cum exercitu in Gallia erat.

eodem exemplo, eenslydende (eg. i samme Form og Skikkelse); —
omnino, vistnoꝝ, ganske vist (forsikrende og indrommende); — rursus,
paa den anden Side; — suffragari, begunstige, understøtte (oprindelig
om Unbesaling ved Sogen om offentlige Embeder).

Eftermiddag: Geometrisk Opgave: „Hvormange
Quadrat-Tommere og Linier (Duodecimal-Maal) er Arealet af
en regulair Nikant, hvis største Radius er 1 fod?"

Fredagen den 24de Juni, Formiddag: Udarbeidelse
i Modersmalet: Opgave: „Hvor bestaaer Charakterens
Selvstændighed og til hvilke Fejl kan Streben derefter udarte?"

Eftermiddag: Lydsk Stiil: „Der gives saa mellem
de fordunis frie Rigesstæder i Lydsland, der have opnaaet
en saadan Anseelse og saadan Belstand, som Augsburg besad

i de senere Aarhundreder af Middelalderen og i Begyndelsen af den nyere Tid. Sin Rigdom skyldte Augsburg sin Handel og sine Borgeres Windslibelighed; fornemmelig var det Hovedsædet for den thøske Handel med Italien, der gik igjennem Throl til Venetien og de andre italienske Byer, som før Opdagelsen af Soveien til Ostindien og af Amerika forsynde Europa med fremmede Verdensdeles Frembringelser. Rigdommen fremkaldte Pragt og Livsnydelse; men Augsborgs rige Patriciere have ogsaa understøttet Kunst og Videnskab, og i denne Noes har den samme Familie en fortinlig Audeel, der ved sine Handelsforetagenders Storhed og ved fyrstelig Rigdom indtager den første Plads i Augsburg i det femtende og sextende Aarhundrede, nemlig Fuggernes, en Slægt, der, nedstammende fra en fattig Linnedvæver, i Lovet af et Aarhundrede ved Flid, Klogskab og Lykke fordunklede alle de øvrige Kjobmænd ikke blot i Augsburg, men i hele Thyskland. Dog vilde vi, hvis det behovedes, ogsaa kunne nævne andre Augsborgere, der i Begünstigelsen af Videnskab og Kunst værdigen kappedes med Fuggerne".

Reichstadt. verdanken. Gewerbfleiß. Erzeugniß. Handelsunternehmungen. wetteifern.

Loverdagen den 25de Juni: Latinist Stiil: „Da Consulen En. Manlius Vulso havde afløst L. Scipio, der havde overbundet Kong Antiochus af Syrien og fordrevet ham fra Afien indtil Taurus, paaforde han de Galler, der boede i en Deel af Lilleafien, Krig. Hvorledes det er gaaet til, at Galler kom til Afien og til Bopæle saa fjerne fra deres Hjem, fortæller Livius, og der kan ikke twivles om, at han i denne Fortælling folger Polybius. Da Gallerne, efter at have gjennemvandret flere Lande, vare komme til Dardanerne, som boe nord for Makedonien, opstod der en Splid og tyve Ensinde Mennesker vendte, under Anførel af Leonorius og

Lutarius, deres Bei bort fra den større Mængde, som Brennus beherskede, og droge igjennem Thrakien til Kysten af Propontis. Da de en Tid lang havde besiddet disse Egne og tvunget Byzantium og andre Stæder til at betale dem Skat, paa-kom der dem Lyft til at gaae over til Asien, hvis Frugtbarhed og Rigdom lovede et udmærket Bytte. En Deel af dem bemægtigede sig Staden Lysimachia og det thrakiske Chersonnes og gif i flere Dage og Nætter over Hellespont paa nogle saa Skibe, som de havde frataget Makedonerne; andre blev fra Byzantium forte over ved Hjælp af Kong Nikomedes af Bithynien, som vilde bruge deres Hjælp imod sine Fjender. De opfyldte suart Lilleasien med saa stor Skræf, at hverken de græske Stæder eller Smaakongerne vovede at modstaae dem, men kjøbte Fred af dem for Penge og betalte dem Skat. Selv valgte de sig Bopæle ved Floden Halys og boede der, dengang Manlius angreb dem, inddelte i tre Folk."

sedes. stipendum.

Eftermiddag: Arithmetisk Opgave: „Summen af 3 paa hinanden folgende Led i en geometrisk Progression (Quotientrække) er 49, Productet af dem er 2744; hvilke ere de 3 Tal?”

2. Mundtlig Prøve.

(Under denne Deel af Examen var VII Classe A i Latin, Græsk og Mathematik deelt i 3 Afdelinger: Nr. 1-5, Nr. 6-10, Nr. 11-15, i Religion, Historie og Naturlære i 2 Afdelinger: α og β , VI Classe i 3 Afdelinger: α , β , γ .)

Fredagen den 8de Juli, Form. VII Cl. A Nr. 1-5. Latin, VI Cl. α . Geographie, VII Cl. A Nr. 11-15. Mathematik, VI Cl. β . Franskf. — Efterm. VII Cl. A α . Historie.

Loverdagen den 9de Juli, Form. VI Cl. α . Tydsk, VII Cl. A Nr. 6-10. Latin, VII Cl. A Nr. 1-5. Mathe-

matif, VI Cl. γ. Franskf. — Efterm. VII Cl. A β. Historie, VI Cl. β Naturhistorie.

Mandagen den 11te Juli, Form. VII Cl. A Nr. 11-15. Latin, VI Cl. β. Geographie, VII Cl. A Nr. 6-10. Mathematik, VI Cl. α. Franskf. — Efterm. VII Cl. A Nr. 1-5 Græsk, VII Cl. A β. Religion, VI Cl. γ. Naturhistorie.

Tirsdagen den 12te Juli, Form. VI Cl. β. Thøsk, VII Cl. A Nr. 6-10. Græsk, VII Cl. A α. Naturlære, VI Cl. γ. Geographi. — Efterm. VII Cl. A α. Religion.

Onsdagen den 13de Juli, Form. VI Cl. γ Thøsk, VII Cl. A Nr. 11-15. Græsk, VII Cl. A β. Naturlære, VI Cl. α. Naturhistorie, VII Cl. A Hebrewsk.

B. Extraordinair Afgangsexamen i September 1859. Ved Skrivelse af 27de Juli 1859 blev det af Ministeriet bevilget, at Discipel i Skoleus 6te Classe Hans Skovgaard, som ved Sygdom havde været forhindret fra til sædvanlig Tid at indstille sig til Afgangsexamens første Deel, maatte i September Maaned underkaste sig en extraordinair Probe.

Til den skriftlige Probe, som efter Ministeriets Bestemmelse blev afholdt Onsdagen den 7de September, var følgende Text opgiven til thøsk Stiil: „Den beromte græske Historieskriver Polybius var født i Megalopolis i Arcadien omrent tohundrede Åar eller lidt mere før Christi Fodsel. Arcadien hørte dengang til det achæiske Forbund, og Polybius's Fader Lykortas, der havde taget megen Deel i Forbundets offentlige Auliggender, blev efter Philopoemens Død dets overste Fæltherre. Ogsaa Polybius selv tjente Forbundet i Fred og i Krig; og at han ikke funde holde sig fri for den Partiaand, der i hans Tid sondaersled¹⁾ Grækenland, sees af hans Skrifter. Han var imellem de 1000 Achæer, der efter Macedoniens Undertvingelse i Maret 167 faldtes til

Rom for at afslægge det romerske Senat Regnskab for ²⁾ deres politiske Opførsel, ³⁾ og som i mange Aar blev holdt tilbage i Italien. Her blev han bekjendt baade med andre anseete Romere og med L. Emilius Paullus's Sonner, af hvilke især den yngste, der er blevet saa berømt under Navnet Scipio Africanus, viste ham meget Venuskab og Hengivenhed, saa at Polybius ganske sluttede sig til ham. I Aaret 150 vendte han tilbage til sit Hædreland, men forlod det efter for at ledsage Scipio i den tredie puniske Krig. Om han end havde været hjemme, vilde han dog ikke have funnet afvende den Ulykke, der samme Aar, i hvilket Carthago ødelagdes ⁴⁾, taf Grækenland ved Corinth's Erobring og det achæiske Forbunds Oplossning; dog skal han, efterat han var kommen tilbage, hos de romerske Commissarier, der ordnede Grækenlands Anliggender, have udvirket nogen Skaansel ⁵⁾, i mindre Ting. Sit øvrige Liv tilbragte han paa Reiser og med Udarbejdelse af sit store Værk.

¹⁾ zerreißen. ²⁾ wegen. ³⁾ Verhalten. ⁴⁾ zerstören. ⁵⁾ Schonung."

Den mundtlige Prøve afholdtes Torsdagen den 8de (Tydsk og Fransk) og Fredagen den 9de (Naturhistorie og Geographie).

Da Læreren i Geographie og Naturhistorie, Overlærer Høgh, ved Sygdom var forhindret i at være tilstede som Examinerator, blev Examinationen deri efter Rectors Annodning overtagen af de for disse Fags Vedkommende indbudne Censorer, Professor Dr. Welschow (Geographie), Professor Reinhardt (Zoologie), Professor Dr. Ørsted (Botanik). — S Tydsk og Fransk deltog Notarius. publ. Professor Dr. Abrahams, i Geographie Cand. polit. Castberg i Censuren.

II. **Hovedexamen** blev afholdt fra Løverdagen den 2den til Fredagen den 22de Juli (see Skoleesterr. for 1859—1860 S. 63—66).

III. Halvaarsexamen afholdtes med VII Cl. A, den skriftlige Deel Fredagen den 16de og Løverdagen den 17de, den mundtlige fra Mandagen den 19de til Fredagen den 23de December.

Disciplene.

I. Da Efterretningerne for forrige Skoleaar blevne udgivne (see samme steds S. 14—17), havde Skolen en Frequents af 202 Disciple. Efter den Tid ere folgende Disciple udgaade. Under 13de Juli blevne de ovenfor S. 51 anførte Candidater (1—15) efter fuldendt Afgangsexamen dimitterede til Universitetet. Endvidere udmeldtes for indeværende Skoleaars Begyndelse: af 6te Cl.: 16. Jens Frederik Harald Jørgensen, 18de Juli, 17. François Louis d'Auchamp, 19de Juli, 18. Conrad Emil Mathiesen, 19de Juli; — af 5te Cl.: 19. Carl Michael Albeck, 7de August, 20. Johannes Henrik Severin Abrahams, 11te August; — af 4de Cl.: 21. Theodor Octavius Nujhorn, 29de Juli, 22. Victor Jensen, 4de August, 23. Oscar Ferdinand Albeck, 7de August, 24. Christian Frederik Witz, 22de August, 25. Carl Henrik Joachim Lind, 23de Mai; — af 3die Cl.: 26. Severin Marcus Frants Bang, 19de August; — af 1ste Cl.: 27. Biggo Alfred Hansen, 29de Juli, 28. Ludvig Christian Engelbrecht Jacobsen, 6te August. — I Lobet af dette Skoleaar udmeldtes: af 6te Cl.: 29. Frederik Vilhelm Sponneck, 25de August; — af 4de Cl.: 30. Oscar Rygaard, 24de August, 31. Albert Charles Drebolt, 19de September; — af 2den Cl.: 32. Poul Emil Severin Philipson, 3die September.

Evende Disciple ere i dette Skoleaar afgaade ved Døden, nemlig Charles Otto Moritz Ferdinand Tim-

mermann af 3die Classe, den 12te October 1859, og Esfild Bondesen af 1ste Classe, den 18de April 1860.

I samme Tidsrum har Skolen havt følgende Tilgang af Disciple:

A. Ved Skoleaarets Begyndelse, den 23de August 1859, blev af 44 anmeldte Aspiranter følgende 22 optagne:

I III Classe:

1. Adam Gottlob Neve, Son af Cand. theol. J. C. S. Neve, Medbestyrer af Mariboes Realskole.
2. Jacob Hansen Bang With, Son af Overskoledirektør, Stiftsprovst R. H. With, R. af D. (Forhen Discipel i Aalborg Kathedralskole).

I II Classe:

3. Emil Lange-Müller, Son af Høiesteretsassessor, Statsraad O. F. Müller.
4. Ernst Frederik Vilhelm von der Necke, Son af Capitain i Artilleriet J. D. Z. von der Necke, R. af D.
5. Oscar Alexander Schleisner, Son af Professor C. A. Schleisner, Medlem af det Kongelige Kunstabademie.

I I Classe:

6. Esfild Bondesen, Son af Overlæge, Dr. med. B. F. C. Bondesen, R. af D.
7. Ferdinand Brown, Son af afgangne Planter paa St. Croix J. Brown.
8. Rasmus Roulund Eibe, Son af Boghandler F. H. Eibe.
9. Sophos Helenos Elvius, Son af Cand. theol. N. C. Elvius, Forstander for det Kongelige Opfostringshus.
10. Alexander Friedenreich, Son af afgangne Inspektør ved Esterlægtselskabets Realskole, Professor D. B. Friedenreich.

11. Ludvig Immanuel Herlow, Son af Etatsraad H. L. Herlow.
12. Jøst Christian Holm, Son af Kunstdreier J. C. Holm.
13. Carl Jacob Jansen, Son af Professor, Tandlæge J. C. Jansen, R. af D.
14. Charles Andreas Julius Juul, Son af Justitsraad J. C. Juul.
15. Conrad Krebs, Son af Overlærer og Inspector ved Metropolitanssolen C. P. J. Krebs.
16. Axel Liebmann, Son af afgangne Professor F. M. Liebmann, R. af D.
17. Karl Julius Lundahl, Son af Artilleri-Capitain K. C. S. v. Lundahl, R. af D.
18. Hans Bochmann Melchior, Son af Skolebestyrer H. C. Melchior.
19. Herman Carl Mollerup, Son af Høiesteretsassessor, Etatsraad H. A. Mollerup, R. af D. og Odm.
20. Christian Carl Nissen, Son af Instrumentmager J. Nissen.
21. Viggo Theodor Paulli, Son af Stiftsprovst Dr. theolog. J. H. B. Paulli, R. af D.
22. Erik Schiodte, Son af Professor J. C. Schiodte, Inspecteur ved det kongelige naturhistoriske Museum.
- B. Den 16de September 1859 optoges i 1ste Classe:
23. Arnold Ludvig Henri Gamél, Son af Urtekræmmer, Major A. C. Gamél.
- C. Den 1ste April 1860 optoges i 1ste Classe:
24. Hans Theodor Hedemann, Son af Ingenieur-Capitain J. C. G. v. Hedemann, R. af D. (Forhen Discipel i Aalborg Kathedralskole).
- II. Efter denne Afgang og Tilgang har Skolen nu en Frequentz af 192 Disciple, hvilke i nærværende Dieblif (Juni Maaned) ere fordelede saaledes:

VII Classe A.

1. H. C. Andresen, 2. M. W. Ollgaard, 3. J. J. Krohn, 4. C. B. I. Birkerod, 5. M. Seligmann, 6. H. F. A. Topsøe, 7. C. E. Poulsen, 8. A. F. Boje, 9. S. A. E. Hagen, 10. F. A. H. Ralfo, 11. P. W. Heiberg, 12. J. A. G. Stage, 13. P. W. H. Dihel, 14. F. A. P. Frødensberg, 15. C. E. Faaborg, 16. J. C. D. Richter, 17. O. L. A. B. Danneskjold-Samsøe, 18. C. Marcusen, 19. M. H. C. Bruhn, 20. F. Ph. B. Abrahams, 21. S. G. H. Wind, 22. P. M. J. Brod*).

VII Classe B.

1. H. Hoffding, 2. A. P. Grüner, 3. H. Skovgaard, 4. J. J. Petersen, 5. B. L. B. Horup, 6. C. Reiersen, 7. C. L. Lund, 8. G. S. Bricka, 9. P. W. Ferndorff, 10. C. F. Tiemroth, 11. J. Thiele, 12. S. Wedel, 13. J. Johnsen, 14. J. A. Bang.

VI Classe A.

1. J. Ipsen, 2. P. G. Andreæ, 3. A. H. Gamborg, 4. J. P. Melbye, 5. B. C. B. Holbech, 6. C. F. Hansen, 7. H. F. Krohn, 8. B. N. Andreæ, 9. C. H. Nyegaard, 10. H. Petersen, 11. C. Ipsen, 12. C. Mundt, 13. C. B. Bræstrup, 14. J. P. M. Pauli, 15. L. C. K. Jürgensen, 16. A. G. H. Lütken, 17. F. L. Tesch.

VI Classe B.

1. H. M. N. Wamberg, 2. J. H. G. Mangor, 3. C. F. Bendixen, 4. B. Krenckel, 5. T. B. Mollerup,

*) Denne Discipel, der i forrige Åars Skoleesterretninger findes anført som Nr. 1 i VII Cl. B., indtager her den nederste Plads ene og alene af den Grund, at han formedest Sygdom var fraværende fra Halvaarseramen, og saaledes ingen Hovedcharakter har funnet erhølde.

6. A. C. Schlichtkrull, 7. O. C. G. Ingerslev, 8. F. C. Duck, 9. O. A. Næder, 10. A. J. Skrife, 11. L. S. R. Heiberg, 12. H. J. Møller, 13. H. M. O. Rye, 14. J. C. Hansen, 15. J. M. Valeur, 16. J. C. Scheel, 17. C. C. M. Larsen, 18. C. C. Adrian.

V Classe.

1. S. H. H. Hansen, 2. G. O. S. Neve, 3. J. C. H. N. Steenstrup, 4. H. A. Jacobi, 5. N. Klein, 6. H. P. N. Budde-Lund, 7. C. O. B. Ring, 8. B. F. G. Ranch, 9. T. L. C. A. Jørgensen, 10. F. S. O. A. Nyegaard, 11. C. O. Krenckel, 12. N. P. Nielsen, 13. W. Bull, 14. J. S. B. Prytz, 15. C. F. Brück, 16. C. Ph. B. Philipson, 17. C. A. Gottlieb, 18. F. C. C. S. Brockdorff, 19. C. J. S. J. Thaarup, 20. L. L. H. Nielsen, 21. W. J. P. L. Knirsch, 22. L. H. Schaumburg, 23. H. S. Theilade, 24. C. C. N. Koch, 25. C. S. Danneskjold-Samsoe.

IV Classe.

1. C. Valeur, 2. F. J. Johansen, 3. L. M. C. Holm, 4. P. C. J. M. Melbye, 5. J. F. Simony, 6. O. Petersen, 7. N. A. S. Pauli, 8. W. J. H. Jochimsen, 9. P. H. G. T. Jansen, 10. N. L. Nielsen, 11. C. W. J. Nommels, 12. C. S. Stage, 13. J. L. C. J. Thraeu, 14. B. H. Rothe, 15. C. C. E. Frolich, 16. F. C. Philipson, 17. G. H. A. Budde-Lund, 18. J. C. Bræstrup, 19. F. C. C. Skeel, 20. C. H. J. P. Grevenkop-Castenskjold, 21. P. L. G. Ollgaard, 22. C. P. Stæger, 23. H. A. Hvidt, 24. B. M. B. Bang, 25. F. C. H. Westergaard, 26. C. F. G. Torst.

III Classe.

1. H. Ph. Wrisberg, 2. M. Krohn, 3. H. A. Larsen, 4. C. J. Holm, 5. A. O. C. Skram, 6. J. F. C. Ammich-

boll, 7. P. W. Storm, 8. O. V. Stüher, 9. C. C. S.
Friis, 10. J. D. D. M. S. Schnittger, 11. A. G. Neve,
12. J. H. B. With, 13. P. C. J. Soller, 14. C. M.
Christensen, 15. G. Petersen, 16. B. J. L. Evers,
17. C. Schöller, 18. F. S. C. M. Moltke, 19. L. Ham-
mekens, 20. C. L. Holm, 21. F. O. Engholm, 22. H.
F. A. Kjær, 23. T. C. J. Münter, 24. W. F. Lütken,
25. J. J. W. Thaarup, 26. A. C. W. Grandjean.

II Classe.

1. J. A. Heiberg, 2. A. V. Regensburg, 3. C. C.
N. Barfoed, 4. A. S. Tiebig, 5. F. C. Krebs, 6. C.
Lange-Müller, 7. J. W. Hornemann, 8. O. A. Schleis-
ner, 9. F. C. C. Ammidboll, 10. J. C. W. Engel, 11.
C. F. B. von der Recke, 12. H. F. Buhl, 13. C. C.
Wrisberg, 14. C. C. P. Thrane, 15. O. Bull, 16. C.
H. Nafn, 17. A. S. Ørsted, 18. F. A. Schaumburg,
19. F. B. M. Mathiesen, 20. J. C. D. Gebauer, 21.
T. P. Budde-Lund, 22. J. L. B. Steenstrup, 23. O.
B. Suhr.

I Classe.

1. C. Schiodte, 2. C. A. J. Tuis, 3. C. Krebs,
4. A. L. H. Gamél, 5. R. N. Cibe, 6. L. J. Herlow,
7. H. T. Hedemann, 8. A. Friedenreich, 9. C. J.
Jansen, 10. H. B. Melchior, 11. A. Liebmann, 12. J. M.
Hansen, 13. B. T. Paulli, 14. J. C. Holm, 15. C. C.
Nissen, 16. H. C. Mollerup, 17. K. J. Lunddahl, 18.
C. F. J. B. Münter, 19. F. Brown, 20. S. H. Elvius,
21. J. Gottlieb.

Lærerpersonalet.

Bed Ministeriets Skrivelse af 12te August f. A. blev, efter hvad desangaaende var indstillet, Adjunct P. S. Petersen paa Grund af hans vedvarende usikre Hælbredstilstand (jvfr. Skoleesterr. for 1858—1859 S. 17—18) fremdeles for en Tid af 3 Maaneder fra indeværende Skoleaars Begyndelse dispensseret fra sine Forretninger, saaledes at imidlertid af de for ham bestemte 27 ugentlige Undervisningstimer et Antal af 14 Timer (Latin i 6te Cl. B, 9 Timer, og Græsk i 6te Cl. A, 5 Timer) overdroges til Collaborator Fibiger, og at de øvrige 13 Timer overtoges af en Lærer (udenfor Skolens Lærerpersonale), som dertil maatte kunne erholdes. Disse Timer bleve saaledes overdragne til Cand. philol. S. P. Bang, hvis Antagelse til denne Vicariering blev bifaldet af Ministeriet i Skrivelse af 19de August. Efterat Adjunct Petersens Dispensation var udloben, blev det bevilget (Minist. Skr. af 30te Novbr. f. A.), at han dog indtil Nytaar maatte indskrænke sin Undervisning til de sidstnævnte 13 Timer. Efter Nytaar overtog han for den øvrige Deel af Skoleaaret endvidere den græske Undervisning i 6te Cl. A.

Da Timelærer Studios. H. S. Smith var bekræftiget med Forberedelse til Magisterconferensen og i denne Anledning allerede i forrige Skoleaar havde erholdt Tilladelse til midlertidigt at opgive en Deel af den han tillagte Undervisning (jvfr. Skoleesterr. for 1859—1859 S. 18), blev han ved Ministeriets Skrivelse af 25de Novbr. f. A. fremdeles i samme Anledning, indtil han havde underkastet sig bemeldte Conferents, dispensseret fra sin øvrige Undervisning (Matematik i 6te Classes twende Afdelinger samt i 5te Classe), saaledes at ogsaa denne overdroges Cand. polytechn. P. Hansen (see samme steds). — Fra Fredagen den 18de Mai har Cand.

magist. Smith efter overtaget sin Undervisning i Matematik og Tegning.

Tvende Lærere have i dette Skoleaar forladt Skolens Tjeneste, idet Adjunct Laurits Severin Sørensen under 3die Februar allernaadigst blev beskifket til Sognepræst paa Thuro, og Overlærer Jens Andreas Christian Holbech ved Borgerrepræsentationens Valg af 20de Februar (stadfæstet af Hans Majestæt Kongen under 16de Marts) blev udnevnt til Skoledirecteur i Kjøbenhavn.

Under 28de Marts d. A. blev Cand. magist. Kristian August Emil Arendzen af Ministeriet constitueret som Lærer. Ligeledes blev under 23de April Timelærer, Collaborator Otto Fibiger constitueret som Lærer, men derpaa under 17de Mai allernaadigst beskifket til Adjunct ved Skolen, saaledes at der lige allernaadigst formindtes ham Titel af Overlærer.

Bed allerhøieste Resolution af 27de April blev Adjunct ved Metropolitan-skolen, Cand. magist. Carl Johan Fogh allernaadigst beskifket til Overlærer ved samme Skole.

Undervisningen.

I. Fag- og Tinefordelingen har i indeværende Skoleaar været folgende:

1. Rector: Latin i VII Cl. A, Græsk i V Cl..	15 Timer.
2. Overlærer Berg: Latin i VII Cl. B, Græsk i VII Cl. A-B	22 —
3. Overlærer C. Petersen: Mathematik i VII Cl. A-B, IV og III Cl.....	23 —
4. (Overlærer) Skoledirecteur Holbech: til Marts Maaneds Udgang: Dansk i II Cl., Thidst i VI Cl. A-B, V, IV og II Cl. (jvfr. Nr. 11)	21 —

5.	Overlærer, Inspector Krebs: Latin i VI Cl. A og IV Cl., Hebraisk i VII Cl. A-B..	24	Timer.
6.	Overlærer Fogh: Geographie fra III til VI Cl., Naturhistorie fra I-VI Cl.....	25	—
7.	Overlærer Jensen: Religion i alle Classer, Regning i I og II Cl.....	28	—
8.	Adjunct Kerrn: Latin i V og III Cl., Græsk i VI Cl. B.....	23	—
9.	(Adjunct) Pastor Sørensen: indtil 18de Februar: Dansk i VII Cl. A-B, VI Cl. A-B, V og I Cl., Tydsk i I Cl. (jvfr. Nr. 13) ..	21	—
10.	Adjunct P. Petersen (see ovenfor S. 63): fra 23de Novbr. til Nytaar: Dansk i IV og III Cl., Tydsk i III, Græsk i IV Cl.; fra Nytaar til Skoleaarets Slutning tillige Græsk i VI Cl. A (jvfr. Nr. 18 og Nr. 11).... (13)	18	—
11.	Overlærer Fibiger: indtil Nytaar: Latin i VI Cl. B, Græsk i VI Cl. A; fra Nytaar til April Maaneds Udgang: Latin i VI Cl. B; fra 1ste Mai: Tydsk i VI Cl. A-B, V, IV og II Cl., Latin i VI Cl. B (jvfr. Nr. 10 og Nr. 4)..... (14) (9)	23	—
12.	Const. Adjunct, Professor Dr. Ingwerslev: Fransk fra II til VI Cl., Geographie i I og II Cl.	24	—
13.	Const. Lærer, Cand. mag. Arenzen: fra 11te April: Dansk i VII Cl. A-B, VI Cl. A-B, V og I Cl., Tydsk i I Cl. (jvfr. Nr. 9)	21	—
14.	Timelærer, Cand. mag. Smith: indtil 25de Novbr.: Mathematik i VI Cl. A-B og V Cl.; derefter fuldstændig Dispensation fra Under- viisningen; fra 18de Mai: etter den foran-	5	

førte Undervisning tillsigemed Tegning i de tre nederste Classer (jvfr. Nr. 17)....	(12)	17	Timer.
15. Timelærer, Overlærer Bryndum, Historie i alle Classer		24	—
16. Timelærer Kinzi: Skrivning fra I-IV Cl.		10	—
17. Timelærer, Cand. polytechn. Hansen: indtil 25de Novbr.: Tegning i III, II, I Cl., der- efter, indtil 18de Mai, tillige Mathematik i VI Cl. A-B og V Cl. (jvfr. Nr. 14)... (5)		17	—
18. Timelærer, Cand. philol. Bang: fra Skole- aarets Begyndelse til 23de Novbr.: Dansk i IV og III Cl., Thdss i III Cl., Græss i IV Cl. (jvfr. Nr. 10)		13	—
19. Professor, Organist Berggreen: Sang...		5	—
20. Premierlieutenant v. Holmsted med Assi- stenter: Gymnastik og Svømming.....		6	—

II. Efter hvad derom var indstillet, bevilgede Ministeriet under 16de Juli f. A., at Holbechs og Petersens „Materialier til at indove den thyske Formlære“ maatte fra dette Skoleaars Begyndelse indføres i de tre nederste Classer istedenfor Fürs's og Rung's „Materialier til Brug ved Oversættelse fra Dansk til Thdss“, og under 9de September, at Bergs „Schema til den græske Formlære“ maatte, ligesom den hidtil havde været benyttet i 4de Classe, saaledes ogsaa nu, istedenfor Tregders Formlære, indføres i 5te Classe.

III. Folgende er i dette Skoleaar gjennemgaaet i de forskjellige Sprog og Videnskaber:

Dansk. 1 Classe. Funchs, Nogind's og Warburgs Læsebog er benyttet til Oplæsning, Analyse og mundtlig

Gjengivelse. Af *Fabri cius's Samling af fødrelandshistoriske Digte* ere otte læste udenad. Bojesens „Kortfattede danske Sproglære“ er gjennemgaaet indtil Ordstillingen (uden Anmærkninger). 2 Stile om Ugen. — II Classe. Samme Læsebog benyttet til Oplæsning og Analyse; hele Bojesens Sproglære læst og repeteret. Endel Vers er læste udenad efter samme Læsebog. 2 Timer om Ugen anvendte til Stil på Skolen, der har bestaaet deels i Gjengivelse af Fortællinger, deels i Oversættelse fra Thysk, deels i Øvelser efter Borgens „Veiledning til Udarbeidelse i Modersmaalet“; 40 Stile. — III Classe: Holsts prosaiske Læsebog er benyttet til Oplæsning og Analyse. Bojesens „Kortfattede danske Sproglære“ repeteret. Af Holsts poetiske Læsebog ere en Deel Digte læste udenad. I Regelen 1 Stil hver anden Uge. — IV Classe: Holsts prosaiske Læsebog er benyttet til Oplæsning og grammatiske Analyse. Dohlenschlägers *Hafon Jarl* er læst. I Regelen 1 Stil hver anden Uge. — V Classe: Den nordiske Mythologi efter Dorphs „Omrids af den nordiske Mythologi“, med mundtlig Tilfoielse af enkelte Myther. Oplæst nogle Prover af Edda og nihere Digterværker. 2 à 3 Stile om Maanedene. — VI Classe A og B: Litteraturhistorien forfra til Holberg. Mundtlig Foredrag eller Stil skiftevis hver Uge. — VII Classe B: Litteraturhistorien forfra til Holberg samt Baggesen og Dohlenschläger. Oplæst enkelte nihere Digterværker. Mundtlig Foredrag eller Stil skiftevis hver Uge. — VII Classe A: Gjennemgaaet enkelte vigtige Partier af Litteraturhistorien. Læst forskellige, især nihere Digterværker. I Regelen 2 Stile om Maanedene.

Thysk. I Classe: Mungs thyske Læsebog for de lavere Classer S. 43—100. Af Brunns thyske Grammatik: Artiklen, Substantivernes Declination, Adjectiverne, Talordene, Hjælpeverbene og de regelmæssige Verber samt Pronominerne.

Af Holbechs og Petersens Materialier St. 1—10. 1 Stil ugentlig, enten Dictat eller Oversættelse fra Materialierne. — II Classe: Samme Læsebog S. 117—151, S. 169—205. Af Holbechs og Petersens Materialier S. 1—24; af Brunns Grammatik S. 10—73 (efter Udvælg). I Regelen to Stile om Ugen. — III Classe: Af Hjorts Læsebog: „Køgebues Reise um die Welt“ S. 21—58. Af Holbechs og Petersens Materialier St. 51—53 incl. og 61. Af Brunns Grammatik repeteret Formlæren (efter Udvælg). I Regelen 1 Stil hveranden Uge. — IV Classe: Hjorts Læsebog S. 49—100; Lorenzens Materialier forfra de ulige Nummrene til St. 16; Brunns Grammatik: Deklinationerne, Substantivernes Kjøn, Adjektiverne, Talordene, Pronominerne og Verberne. — V Classe: Hjorts tydiske Læsebog S. 140—155; 164—173; 415—431. Fürs's og Rung's deutsche Dichter S. 4—8; 10—24; 117—119; 122—128; 135—140. Lorenzens Materialier fra S. 23 de lige Nummrene til S. 41. Brunns Grammatik: Declinationerne, Verberne, Adverbierne, Præpositionerne og Conjunctionerne; Syntax § 121—288. — VI Classe A og B: Hoffmann: „Doge und Dogeresse“; Schiller: „Wallensteins Lager“; Göthe: „Götz von Berlichingen“. Fürs's og Rung's deutsche Dichter, Udvælg af Göthe, Schiller, Tieck, Chamisso og Uhland. Grammatikken repeteret; 49 Stile.

Franst. II Classe. Øvelser i Udtale og Oplæsning. Under Benyttelse af Ahns practiske Lærebog i det franske Sprog S. 1—75 (de afgivende Verber) ere Disciplene efterhaanden bekjendte med det Vigtigste af Formlæren; endel af de danske Stykker i Ahns Bog ere skriftlig oversatte paa Franst. I Borrings Manuel des ensants er læst S. 1—62. — III Classe: Af Grammatiken læstes de uregelmæssige Verber og den hele Formlære repeteredes samt ind-

øvedes ved Ahns Bog (fra Nr. 121 indtil de sammenhængende Stykker). I Borring's Manuel des enfants læstes S. 50—96; 117—164. — IV Classe: Borring's Læsebog for Mellemclassen: enkelte Stykker indtil S. 10, dernæst S. 109—143; 178—204; 219—233; 241—240. Hele Formlæren repeteret. — V Classe: Borring's Études littéraires (6te Udg.), Stykkerne „Gil Blas“ og „Jeannot et Colin“ S. 1—20, „Habibrah“ 46—62, „La Suisse“ etc. og „Patience“ S. 98—141. I Grammatiken er Formlæren repeteret; af Syntagen er under Benyttelse af et Udvalg af Borring's Stiloavelser Nr. 1—5 (hvilket blev mundtligt oversat) læst Neglerne (i samme Bog) om Adjektivernes Plads, Artiklen, Pronomina og Verbernes Tider. Extemporalt er læst Noget i den tiloversblevne Deel af Timerne. — VI Classe A og B. Statistik er læst i Borring's Études litt. Stykkerne „Incendie de Moscou“, Retraite du Ney, Nap. Bonaparte“ S. 279—325; Descriptions S. 325—337; Morceaux oratoires S. 426—435; et Udvalg af de poetiske Stykker c. 20 Sider; E. Souvestre „L'étrangère“ (120 Sider). Extemporalt er læst paa Skolen: Borring's Ét. litt. i Alt 63 Sider, fremdeles E. Souvestre „Le medecin des âmes“ (76:Sider). En Gang månedlig opgaves et hjemme læst Pensum efter eget Valg. (Omfanget af denne Hjemmelæsning har været meget forskelligt: enkelte Disciple opgave sædvanlig fra 200 til 600 Sider, Andre fra 80 til 150, Enkelte fra 30 til 60). Formlæren er repeteret, Syntagen er blevet læst og repeteret under Benyttelse af et Udvalg af Borring's Stiloavelser, som blev mundtlig oversat.

Latin. III Classe: Af Bergs og Mollers latinske Læsebog, 1ste Afdeling: forfra til S. 25 næsten alle latinske og danske Exempler; fra S. 26 til S. 50 et Udvalg. Af Madvig's Sproglære er Formlæren læst og oftere repeteret;

af Ordfoiningslæren ere de Regler lært, som Læsebogen gav Anledning til. I Regelen er der skrevet 1 Stiil om Ugen paa Skolen. — IV Classe: Cornelius Nepos: Præfatio, Miltiades, Themistocles, Aristides, Pausanias, Cimon, Lysander og Alcibiades; Phædrus (Møllers og Thomsens Udg.): Prologus og de 20 første Fabler. Af Madvigs Sproglære er Formlæren blevet repeteret samtid den for denne Classe bestemte Deel af Ordfoiningslæren læst. 68 Stile. — V Classe: Cæsar's comment. de bello Gall. lib. II og III; Ciceronis orat pro S. Roscio Amerino; Ovid. Metamorph.: Phaeton. Cornelius er benyttet til cursorisk Læsning een Gang ugentlig. Af Madvigs Sproglære er Formlæren og §§ 208—300 af Ordfoiningslæren repeteret; fra §§ 300—422 læst og repeteret, dog ere mange §§ og næsten alle Annuerkninger forbigaade. 72 Stile og Versioner. — VI Classe B: Livii hist. lib. II; Ciceronis orat. pro Ligario; Virgilii Aeneid. lib. II. Af Madvigs Grammatik er læst fra § 208—386. 56 Stile og Versioner. — VI Classe A: Livii hist. lib. II; Ciceronis orat. pro Ligario; Virgilii Aeneid. lib. II. Af Madvigs Grammatik er læst fra § 208—386. 59 Stile og Versioner. — VII Classe B: Catullus, Lucanus, Juvenalis efter Madvigs Udvælg; Virgilii Aeneid. lib. XII; Horatii epist. I.; Ciceronis l. de amicitia, de senectute; ejusd. oratio pro imperio Pompeji; Livii hist. lib. XXIII. I Maanedslæsning Fibiger's Chrestomathi 1ste Hefte S. 45—72; 114—160. I Grammatik §§ 208—279; 387—463. Desuden ere følgende Afhandlinger, henhorende til Romernes Liv, udarbeidede af Disciplene efter Anvæssning af Læren: Horats's Liv og Levnet; Landbosforholdene i Rom, da Graccherne fremtraadte; Pompeiis Historie og Ødelæggelse; de romerske Gladiatorer; de romerske Slaver; om Boger i Rom; om

Boldspil og andre Legemsøvelser i Rom. 62 Stile og 9 Versioner. — VII Classe A: Ciceronis oratio pro rege Deiotaro; ejusd. Lælius; Livii hist. lib. XXII; Virgilii Aeneid. lib. VI; Horatii Odar. lib. II, Epist. lib. II et Ars poetica. Cursorisk er læst Fibigers Christomathi 3de Hæfte, S. 41—98. — Af Bojesens Antiquiteter er læst: „Romerrigets Beboere“, „Statsmagten“ (med Udeladelse af Regjeringsformen under Keiserne), „Krigsvæsenet“, „Religiousvæsenet“. — Tredjers latinske Litteraturhistorie med Forbigaaelse af flere Partier, deriblandt hele 3de Periode. 50 Stile, 14 Versioner.

I til anden Deel af indehørende Års Afgangsegamen opgive Candidaterne i Latin: Ciceronis orat. pro lege Manilia, oratt. in Catilinam IV (istf. de 4 Catil. Taler har Brock læst orat. pro Milone), orat. pro rege Deiotaro, orat. Philippica I; Ciceronis Lælius, de officiis lib. II, III; — Sallustii Catilina (istf. hvilken Faaborg har læst Jugurtha, Marcussen 31te Bog af Livius); Livii hist. lib. VII, XXII, XXIII; — Virgilii Aeneid. lib. II, VI, XII; — Catulli carmina aliquot (efter Madvigs Udgang, 1ste Udg., S. 24—43); Horatii Odar. lib. II, Epist. lib. I, II et Ars poetica.

Græst. IV Classe: Bergs Læsebog for de første Begyndere (2den Udg.) læst og repeteret; af Bergs Læsebog for andet Års Cursus er læst de øjopiske Fabler. Bergs Schema til den græske Formulære (2den Udg. med Tillæg) er læst og repeteret. Tillægget er benyttet til at lære de uregelmæssige Verber, der forekomme i Fablerne. — V Classe: Bergs græske Læsebog for 2det Års Cursus, 5te Aftnuit; Xenophontis Anabasis lib. III. Bergs Schema til den græske Formulære. Madvigs Ordfoningslære er benyttet især til Henvisning. — VI Classe B: Homeris Iliad. lib.

III et IV. Xenophontis Memorab. Socr. lib. IV, undtagen cap. VI, for hvilket er læst lib. II, cap. I, 21 ad finem. Formlæren er repeteret efter Tregder. Af Madvigs Ordfeiningslære er læst § 8—19; § 82—86. — VI Classe A: Homeri Iliad. lib. III et IV. Xenophontis Memorab. Socr. lib. IV. Tregders Formlære er repeteret efter Udvalg. — VII Classe B: Homeri Odyss. I. IV, V; Stolls Anthologie 1ste og 2den Deel i Udvalg indtil Pindar; Herodot. hist. lib. VIII; Plutarchi Tiberius et C. Gracchus. Madvigs græske Syntax §§ 107—184, indovede ved mundtlig Oversættelse fra Dansk til Græsk efter Bergs Opgaver. Desuden ere følgende Afhandlinger, henhørende til den græske Oldtid, udarbeidede af Disciplene efter Anvisning af Læreren: „Chariterne og Muserne“; „Den græske Tragedie“; „Olympia“; „Atheus Akropolis“; „De græske Symposier“; „Sla-verne hos Grækerne“; „Solon og hans Tid“; „Sokrates og Sophisterne“; „De tredive Tyranner“. — VII Classe A: Platonis Laches et Charmides; Euripidis Medea. Det tidlige Læste er repeteret. Tregders Mythologie læst og repeteret; Sammes Litteraturhistorie i Udvalg; Bojesens attiske Antiquiteter i Udvalg.

Til anden Deel af indeværende Aars Afgangsegamen opgive Candidaterne i Græsk: Herodoti hist. lib. VIII. Plutarchi Tiberius et C. Gracchus; Platonis Laches; ejusd. Charmides; Homeri Odyss. lib. VI, VII, IX; Iliad. lib. XX. Euripidis Medea (med Forbigaaelse af Chorsangene). Stolls Anthologie, 1ste Deel (forbigaact Ar-chilochus 6, 7, 8, 9, 12, 14, 17—23, Mimermos 3, 4, Solon 2, 6—10, 15—20, Theognis 1, 21—83, Ion. Af Epigrammerne: Simonides 21—24, Anakreon 1, 3, 5, Platou 6, 11, Aristoteles 2, 4, 5, 8, 9, 10, 12, 14—17, 19; XIII, XXVIII) og 2den Deel (forbigaact Al-

kaios 2—5, af Skolierne 25, fra Ariphron og Bogen ud). (Hagen og Bruhn opgive ikke Anthologien).

Hebraisk. VII Classe B: Whittes Formulære; af Genesis de 20 første Capitler. — VII Classe A: Genesis fra Cap. 20 og Bogen ud; de sex første Psalmer.

De 5 Candidater, som ere vedblevne at læse Hebraisk, opgive Genesis og de sex første Psalmer.

Religion. I Classe: Balslevs Bibelhistorie, Tenseus Samling af Bibelsprog og nogle udvalgte Psalmer af Hjorts Psalmebog. — II Classe: Balles Lærebog Cap. 1, 2, 8 og 6; af Herslebs større Bibelhistorie Oversigt over Indholdet af det gamle Testamentes Skrifter og af disses speciellere Indhold fra Skabelsens Historie til 3die Periode; desuden et Udtog af den bibelske Geographie. — III Classe: Balles Lærebog Cap. 3, 4, 5 og 7; af Herslebs Bibelhistorie de 5 sidste Perioder i det gamle Testamentes Fortællinger; desuden et større Udtog af bibelsk Geographie. — IV Classe: Krog Meyers Lærebog fra § 1 til § 46; af Herslebs Bibelhistorie Oversigt over Indholdet af det nye Testamentes Boger, Anhang om Hedningenes Religion og af Evangeliernes speciellere Indhold fra Christi Fodsel til hans Fremtræden i Jerusalem paa Sødernes Fest. — V Classe: Krog Meyers Lærebog fra § 46 til § 83 og fra § 153 til § 164; af Herslebs Bibelhistorie fra Jesu Fremtræden i Jerusalem ved Sødernes Fest til Pauli Gangenstab i Rom. — VI Classe A og B: Krog Meyers Lærebog fra § 83 til § 145 (Afsnittet fra § 98 til § 109 er forbigaat); af Herslebs Bibelhistorie hele det gamle Testamente. — VII Classe B: Krog Meyers Lærebog fra § 145 til § 164 og fra § 1 til § 98; af det græske Testamente de 11 første Capitler af Johannes Evangelium. — VII Classe A: Krog

Meyers Lærebog repeteret; af det græske Testamente læst Johannes's Evangelium.

Historie. I Classe: Røfods Udtog af Danmarks Historie. — II Classe: Oldtidens Historie efter Bohr med forbigaaelse af det Cursus (det, der trykt med mindre Skrift). — III Classe: Læst og repeteret Middelalderens Historie efter Bohr; af den nyere Historie er læst indtil Luthers Død efter samme Lærebog. — IV Classe: Den gamle Historie efter Bohr. — V Classe: Følgende Landes Historie indtil den revolutionære Tidsalder: Frankrig, England, Tyskland, Spanien, Portugal, Nederlandene, Italien, efter Bohr. — VI Classe A og B: Danmark (efter Allen); Norge, Sverrig, Rusland, Polen, Ungarn, Tyrkiet indtil den revolutionære Tidsalder: Araber, Mongoler efter Bohr. — VII Classe B: Repeteret Oldtidens Historie, det Vigtigste af Middelalderens og af den nyere Historie indtil Richelieu, efter Bohr. Den gamle Geographie efter Königsfeldt. — VII Classe A: Den revolutionære Tidsalder gjennemgaaet indtil Wienercongressens Slutning; de øvrige Begivenheder indtil 1848 ere samlede under en almindeligere Oversigt. Det Øvrige af Verdenshistorien samt Danmarks Historie er repeteret.

Geographie. I Classe: S Ingerslevs mindre Geographie Europa, saaledes at Alt læstes, og Asien, saaledes at det med mindre Skrift trykte blev forbigaaet. — II Classe: Hele Ingerslevs mindre Geographie, deels læst, deels repeteret. — III Classe: Belschows Geographie: Europa indtil den pyrenæiske Halvo. — IV Classe: Resten af Europa. — V Classe: Asien, Afrika, Amerika og Australien. — VI Classe: Repetition af hele Geographien.

Arithmetik. I Classe: De fire Regningsarter i ubenævnte og bencænede Tal. Reguladetri, samt en Deel af Brok-læren; desuden Øvelse i Hovedregning og Tabell. — II Classe:

Brokløren repeteret og gjennemgaaet Uffsnittet af Mundts Regnebog fra Reguladetri i Brok til Læren om Decimalbrok. — III Classe: Steens „Elementair Arithmatik“ hele Bogen. — IV Classe: Steens „Neue Mathematik“ forfra til S. 101. — V Classe: Samme Lærebog S. 55—124. — VI Classe A og B: Samme Lærebog S. 116—211. — VII Classe B.: Samme Lærebog: Logarithmer, Differents- og Kvotientrækker samt Repetition fra S. 101. — VII Classe A: Samme Lærebog: Repetition af hele Arithmetiken.

Geometrie. IV Classe: Ramus's „Elementair Geometrie“ forfra til Art. 65. — V Classe: Samme Lærebog: S. 44—93. — VI Classe A og B: Samme Lærebog: S. 93—137, samt Repetition forfra til S. 137. — VII Classe B: Samme Lærebog: S. 144—213 og Plantrigonometrien efter Ramus's Lærebog samt Repetition af hele Geometrien. — VII Classe A: Repetition af Geometrie, Stereometrie og Trigonometrie.

Naturlære. VII Classe B: Ørsted's „Naturlærrens mechaniske Deel“ forfra til „Flydende Legemiers Bevægelse“ S. 216. — VII Classe A: Samme Lærebog fra S. 195 samt Repetition og „Naturlærrens chemiske Deel“, oversat af Petersen, hele Bogen. Astronomie efter Ramus's Lærebog.

Naturhistorie. I Classe: Pattedyrene efter Lütken's „Begyndelsesgrunde.“ — II Classe: Mennesket, Pattedyrene og Fuglene efter samme med Tillæg. — III Classe: De koldblodige Hvirveldyr efter samme med Tillæg; Plantens Organer efter Vanpells „Planterigets Naturhistorie“, dog med Udeladelser. — IV Classe: De naturlige Plantefamilier efter samme, med Forbigaaelse af endeel af de Familier, som ere trykte med Petit. — V Classe: De lavere Dyr indtil Ormene efter Lütken's „Dyreriget“; Planteanatomie, Plantephysiologie og Plantogeographie efter Vanpell, dog uden at være Gra-

minationsgjenstande. — VI Classe: Zoologien efter Lütken's „Dyreriget“; Botaniken efter Baupells „Planterigets Naturhistorie“.

Tegning. I Classe: Høsteds Tegneboger, 1ste Heste. — II Classe: Simplere geometriske Constructioner ere gjen- nemgaaede og teguede. — III Classe: Construction af ind- og omfrevne Mangefanter, Ovaler, Ellipser, m. m.

I Skrivning, ligesom ogsaa i Sang, Gymnastik og Svøm- ning, har Undervisningen været fremmet som hidtil.

Videnskabelige Samlinger.

I. Skolebibliotheket.

Siden Afslutningen af den i forrige Åars Beretning meddelede Fortegnelse har Skolebibliotheket modtaget følgende Tilbært^{*)}:

Aarsberetninger fra det kongelige Geheimearchiv, indeholdende Bidrag til dansk Historie af utrykte Kilder. 2 Bd. 4 H. Kbhavn 1859. 4.

*Aeschines' Rede gegen Timarchos. Griechisch und Deutsch. Uebersetzt und erklärt von G. E. Benseler. Leipzig 1855. 8.

*Alciphronis rhetoris epistolæ. Ed. A. Meineke. Lipsiæ 1853. 8.
S. Anfører, Geografisk-statistisk Haandbog. 2 Bd. 6—11 H. Kbhavn 1859—1860. 8.

*Apollonii Argonautica. Ed. R. Merkel. Scholia vetera e cod. Laurent. ed. H. Keil. Lipsiæ 1853—1854. 8.

Mr. Arenhen og St. Thorsteinsson, Nordisk Mythologi, efter Kilderne. Kbhavn 1859. 8.

*) Af de anførte Boger er et ikke lidet Antal indkjøbt paa Auctionen efter afgangne Conferentsraad, Prof. Petersen; disse ere betegnede med Market *.

- **Aristides.* Ex recens. *Guil Dindorfii.* Vol. I—III. Lipsiæ 1829. 8.
Aristofanes, Hveperne, Komedie af. Oversat af N. B. Dorph. 11d. givet af C. Berg. Kbhavn 1860. 8.
- **Arrians Anabasis.* Erklärt von C. Sintenis. 1—2 Bdch. Leipzig 1849. 8.
- R. Assmann,** Ubrif der allgemeinen Geschichte in zusammenhangender Darstellung auf geographischer Grundlage. 4 Aufl. Braunschweig 1859. 8.
- Babrios** und die älteren Gambendichter. Griechisch mit metrischer Uebersezung und prüfenden und erklärenden Anmerkungen von J. A. Hartung. Leipzig 1858. 8.
- J. C. Bakewell,** Vort Maahundredes mærkeligste Opfindesser. Oversat fra Engelsk af J. C. Sørensen. 1—5 H. Kbhavn 1859. 8.
- Bazancourt,** L'expédition de Crimée jusqu' à la prise de Sébastopol. Munster 1857. 8.
- C. Berg,** Udvalg af Thukydids, Polybs og Plutarchs historiske Værker. Til Skolebrug udgivne. 3 H. Plutarch. Kbhavn 1860. 8.
- ***O. Th. Bloch,** Dissertatio de carmine epico Apollonii Rhodii. Hafniæ 1792. 8.
- J. C. Boisen,** Dansk Lærebog. 2 D. Kbhavn 1860. 8.
- Bossuet,** Oraison funèbre de Louis de Bourbon. Munster 1856. 8.
- E. Braun,** Vorschule der Kunstmythologie. Gotha 1854. 4.
- ***G. E. Burkhardt,** Die Mythologie des Homer und Hesiod. Leipzig 1844. 8.
- ***C. A. Böttiger,** Archäologie und Kunst. 1 Bd. 1 Stf. Breslau 1828. 8.
- ***C. A. Böttiger,** Ideen zur Kunst-Mythologie. 1—2 Bd. (2 Bd. herausgeg. von J. Sillig). Dresden u. Leipzig 1826—1836. 8.
- ***C. A. Böttiger,** Sabina oder Morgenszenen im Putz Zimmer einer reichen Römerin. 1—2 Th. Leipzig 1806. 8.
- ***C. A. Böttiger,** Amalthea oder Museum der Kunstmythologie und bildlichen Alterthumskunde. 1—3 Bd. Leipzig 1820—1825. 8.
- ***C. A. Böttiger,** Die Furienmaske im Trauerspiele und auf den Bildwerken der alten Griechen. Weimar 1801. 8.
- Capefigue,** Histoire de Charlemagne. Munster 1857. 8.
- Choix de nouvelles du XIX siècle.** Contenant: *Ern. Legouvé,* L'ours de la Maledetta. — *Bouilly,* Barthélémy. L'étoile polaire. — *X. de Maistre,* Le lépreux de la cité d'Aoste. — *R. Toepffer,* Le grand Saint-Bernard. Munster 1857. 8.

- Choix de contes et de récits. Contenant: *A.-L. de Chézy*, Dasaratha. — *A. Thierry*, Morman. — *I.-B. Gabriel Legouvé*, Blanche et Isabelle. — *C. Nodier*, La combe de l'homme mort. — *De Walsh*, Le curé de Saint-Lyphar. — *E. Souvestre*, L'apprenti. Munster 1856. 8.
- Choix de poésies narratives. Munster 1857. 8.
- Choix de pièces dramatiques. Contenant: *M. Musard* par *Picard*. Le bon coeur par *Berquin*. Munster 1857. 8.
- W. Christ*, Grundzüge der griechischen Lautlehre. Leipzig 1859. 8.
- H. N. Clausen*, Nytt Tidskrift för udenlandsf theologisk Litteratur. 2—4 H. 1859, 1 H. 1860. 8.
- H. N. Clausen*, Det evangeliske Kirkelivs Nutid og Fremtid. 2—3 H. Kbhavn 1859. 8.
- Comédies choisies. Contenant: Le voyage par *Th. Leclercq*. — Le mousse par *Souvestre*. Munster 1858. 8.
- *Commentarii in *Diogenem Laertium*. Ed. *H. G. Huebnerus*. Vol. I—II. Lipsiæ 1830—1833. 8.
- Conversations-Lexicon, nordiss. 24—36 H. Kbhavn 1859—1860. Imp. 8.
- P. Corneille*, Le Cid. Munster 1858. 8.
- Q. Curtii Rufi de gestis Alexandri Magni regis Macedonum libri qui supersunt octo*. Mit kritischen und exegetischen Anmerkungen, besonders zum Schulgebrauch, herausgeg. von *Julius Mützell*. 1—2 Th. Berlin 1841. 8.
- G. Curtius*, Grundzüge der griechischen Etymologie. 1 Th. Leipzig 1858. 8.
- **G. Curtius*, Die Sprachvergleichung in ihrem Verhältniss zur klassischen Philologie. Berlin 1848. 8.
- Cuvier*, Éloges historiques de M M de Saussure, Pallas, Haüy, de Lacepède et Cavendish. Munster 1857. 8.
- F. C. B. Dahl*, Om Naturbegrebets Grundmomenter. Et philosophisk Forsög. Kbhavn 1859. 8.
- **Demosthenis oratio in Midiam cum annot. crit. et exeget.* Curavit *Ph. Buttmannus*. Berolini 1823. 8.
- **Dinarchi orationes III*. Ed. *E. Maetzner*. Berolini 1842. 8.
- **Diogenis Laertii de vitis, dogmatis et apophthegmatis clarorum philosophorum libri decem*. Ed. *H. G. Huebnerus*. Vol. I—II. Lipsiæ 1828—1831. 8.
- Æ—e, Ætar Indførelsen af den nyere Undervisningsplan for de lærde

- Skoler været en Fremgang eller Tilbagegang? En pædagogisk Undersøgelse. Kbhavn 1860. 8.
- Elegiker, die griechischen. Griechisch mit metrischer Uebersetzung und prüfenden und erklärenden Anmerkungen von J. A. Hartung. (1 Bd. Die Elegiker bis auf Alexanders Zeit. — 2 Bd. Die Elegiker unter den ersten Ptolemäern). Leipzig 1859. 8.
- Laurids Engelstofts Skrifter, Udvælg af. 1 Bd. Kbhavn 1859. 8.
- *Epicuri fragmenta librorum II et XI de natura. Ed. J. C. Orellius. Lipsiæ 1818. 8.
- G. Erdlev, Jordkloden og Mennesket, en almindelig Skildring af den physiske Geographi. 1 D. Kbhavn 1860. 8.
- *Euripidis Tragoediæ et Fragmenta. Ed. Aug. Matthiæ. Vol. I—X. Lipsiæ 1813—1837. 8.
- *Euripidis Tragoediæ. Recens. A. J. E. Pflugk. Vol. I. Sect. I. (Medea). Ed. altera, quam curavit R. Klotz. Gothæ 1842. 8.
- *Euripidis Hecuba, Orestes, Phoenissæ et Medea. Ed. R. Porson. Vol. I—IV. Lipsiæ 1824. 8.
- O. Fibiger, Latinsk Chrestomathi. Et Udvælg af latinske Prosaister. Til Skolebrug udgivet. 3 Hefter. Kbhavn 1859. 8.
- O. Fibiger, Materialier til thøfse Stile. Kbhavn 1860. 8.
- Flechier, Histoire de Théodore le Grand. Munster 1855. 8.
- *G. Flemmer, Demosthenes's Kamp mod Philip. Historisk Indledning til Demosthenes's politiske Taler. Kbhavn 1846. 8.
- Floræ Danicæ iconum fasciculus XLIV. MDCCCLVIII.
- C. Fogh, Chr. Lütken og Chr. Vaupell, Tidsskrift for populære Fremstillinger af Naturvidenskaben. 2den Række. 1 Bd. 3—6 H., 2 Bd. 1 H., Kbhavn 1859—1860. 8.
- G. Forchhammer, Oversigt over det Kongelige Videnskabernes Selskabs Forhandlinger og dets Medlemmers Arbeider i Aaret 1858 (Nr. 7 og 8), — i 1859 (Nr. 1 og 2). Kbhavn. 8.
- *P. W. Forchhammer, Topographie von Athen. Kiel 1841. 8.
- *F. V. Fritzsche, De sortitione judicum apud Athenienses commentatio. Lipsiæ 1835. 8.
- A. Fryxell, Berättelser ur Svenska Historien. 28—29 D. Stockholm 1859. 8.
- A. Gellii Noctium Atticarum libri XX. Ex recens. Martini Hertz. 2 Voll. Lipsiæ 1853. 8.
- *E. Gerhard, Ueber die Lichtgottheiten auf Kunstdenkmalern. Berlin 1844. 4. — Ueber das Metroon zu Athen und über die Göttermutter der griechischen Mythologie. Berlin 1851. 4. — Ueber

- Wesen, Verwandtschaft und Ursprung der Dämonen und Genien.
Berlin 1852. 4.
- M. Hammerich*, Svenske Læsestykker, med Oplysninger om Sprog og Litteratur, udgivne til Skolebrug. Kbhavn 1859. 8.
- M. Hammerich*, Ewalds Levnet, mest efter hans egne Meddelelser. Kbhavn 1860. 8.
- **Harpocrationis lexicon*. Vol. I—II. Lipsiæ 1824. 8.
- F. Helweg*, Spaadomme eller Gud i Naturen. Anden Bog: Sinai og Zion. Kbhavn 1859. 8.
- **K. F. Hermann*, Geschichte und System der Platonischen Philosophie. 1 Th. Heidelberg 1839. 8.
- **Hesychii Milesii opuscula duo quæ supersunt*. Ed. *Jo. C. Orellius*. Lipsiæ 1820. 8.
- Hh.*, Om Undervisningsplanen og Usgangsexamen i de lærde Skoler. Kbhavn 1860. 8.
- Histoire d'Aladdin ou la lampe merveilleuse. Conte Arabe traduit par *Ant. Galland*. Munster 1855. 8.
- Hof- og Statskalender, kongelig Danſe, Statshaandbog for det danske Monarchie for Året 1860. Udgivet af *J. P. Trap*, redigeret af *H. C. Erichsen*. Kbhavn 1860. 8.
- J. Holbech* og *P. Petersen*, Materialier til at indøve den thyske Form-lære. Kbhavn 1859. 8.
- P. A. Holm*, Skildringer og Sagn fra Færøerne. 2 Dpl. Kbhavn 1860. 8.
- E. Holst*, Meddelelser om Koleraepidemien i Korsør i 1857 især i hygieinisk og statistisk Henseende, samt Bidrag til en medicinsk Topografi af Korsør. Kbhavn 1859. (Afhandl. for den medicinske Doctorgad).
- A. v. Humboldt*, Kosmos. Udkast til en physiske Verdensbeskrivelse. Paa Danſe ved *C. L. Petersen*. 4 Bd. 12—13 H. Kbhavn 1859. 8.
- **Juliani Imperatoris Cæsares*. Ed. *Th. C. Harles*. Erlangæ 1785. 8.
- G. S. Jørgensen*, Kortfattet Lærebog i Astronomien. Kbhavn 1859. 8.
- F. Klee*, De europæiske Staters Historie siden 1815. 1—4 H. Kbhavn 1860. 8.
- **L. Klenze*, Ueber das Hinwegführen plastischer Kunstwerke aus dem jetzigen Griechenland und die neuesten Unternehmungen dieser Art. München (1821). 4.

- J. C. Kraft, Norsk Forfatter-Lexikon 1814—1856. Efter Forfatterens Død ordnet, forøget, fortsat og udgivet af C. C. A. Lange. 4 H. Christiania 1859. 8.
- P. H. Kragh, Fortegnelse over Odense Kathedralskoles Bogsamling. Odense 1859. 8.
- A. Krönig u. O. Hagen, Die Fortschritte der Physik im Jahre 1856. Dargestellt von der physikalischen Gesellschaft zu Berlin. XII Jahrg. II Abth. — im Jahre 1857. XIII Jahrg. I Abth. Berlin 1859. 8.
- Laharpe, Discours sur l'état des lettres en Europe. Munster 1856. 8.
- A. de Lamartine, Mort de Louis XVI. Munster 1856.
- W. Langbein, Pädagogisches Archiv. 1 Jahrg. Nr. 6—10, 2 Jahrg. Nr. 1—5. Stettin 1859—1860. 8.
- *Luigi Lanzi, Ueber die Sculptur der Alten. Leipzig 1816. 4.
- J. Levin, Til Kritiken af det Synonyme i Dansk. Kbhavn 1860. 8.
- *C. A. Lobeck, Aglaophamus sive de theologia mysticæ Græcorum causis libri tres. Tom I—II. Regimont. Pruss. 1829. 8.
- E. Löffler, Den skandinaviske Halvö, en physisk-geographisk Skildring. Kbhavn 1860. 8.
- Meddelelser fra det statistiske Bureau. Femte Samling. Kbhavn 1859. 8.
- H. B. Melchior, Om Opdragelsen ude og hjemme. Fra Latin ved P. C. Zahle. Kbhavn 1859. 8.
- *H. Meyer, Geschichte der bildenden Kunst bei den Griechen. 1—3 Abth. Dresden 1824. 8. — 3 Theil. Dresden 1836. (Hertil: Abbildungen zu Heinrich Meyers Gesch. der bild. Kunst bei den Griech. Dresden 1825. Tverfol.
- I.-F. Michaud, Histoire de la première croisade. Munster 1857. 8.
- I.-F. Michaud, Histoire de la troisième croisade. Munster 1858. 8.
- M. Mielziner, Die Verhältnisse der Sklaven bei den alten Hebräern, nach biblischen und talmudischen Quellen dargestellt. Kopenh. 1859. 8.
- *A. L. Millin, Galerie mythologique. Tom. I—II. Paris 1811. 8.
- C. Molbeck, Dansk Ordbog. Anden, forøgede og forbedrede Udgave. 10 H. Kbhavn 1859. Imp. 8.
- Molière, L'avare. Munster 1858. 8.
- K. Müller, Das Buch der Pflanzenwelt. Botanische Reise um die Welt. Versuch einer kosmischen Botanik. 1—2 Bd. Leipzig 1857. 8.

- *C. Odoфр. Muelleri de Phidiæ vita et operibus commentationes tres. Gottingæ 1827. 4.
- J. Mützell, Zeitschrift für das Gymnasialwesen. 13 Jahrg. 5—12 H.; 14 Jahrg. 1—3 H. Berlin 1859—1860. 8.
- K. Neumann, Zeitschrift für allgemeine Erdkunde. Neue Folge. 6 Bd. 4—6 H., 7 Bd. 1—6 H., 8 Bd. 1 H. Berlin 1859—1860. 8.
- Nouvelles pittoresques. Contenant: E. Souvestre, Le chasseur de chamois. — A. Dumas, Partie et revanche. — J. Arago, Les Paulistes.— Madame Charles Reybaud, Donation de Martinique. — G. Ferry, Le capitaine Don Blas. — Th. Pavie, La peau d'ours. Munster 1856. 8.
- *Opuscula Græcorum veterum sententiosa et moralia. Ed. Jo. C. Orellius. Tom. I—II. Lipsiæ 1819—1821. 8.
- J. Overbeck, Geschichte der griechischen Plastik für Künstler und Kunstfreunde. 1—2 Bd. Leipzig 1857—1858. 4.
- *F. C. Petersen, Om de Foranstaltninger, ved hvilke Athenerne søger at forebygge og straffe ulovlig Besiddelse af deres Borgerret. Kbhavn 1823. 8.
- R. M. Petersen, Bidrag til den danske Literaturs Historie. V. Øplysningens Tidsalder 1750—1800. Første Udføring. Udg. af den danske historiske Forening. Kbhavn 1860. 8.
- Petites pièces de théâtre. Contenant: Les interpretations par Th. Leclercq. — Partie de revanche par Eug. Scribe. — L'humoriste par Th. Leclercq. Munster 1857. 8.
- *ΦΩΤΙΟΥ ΤΟΥ ΡΑΤΠΙΑΡΧΟΥ ΛΕΞΕΩΝ ΣΥΝΑΓΩΓΗ. Ed. R. Porson. P. I—II. Londini 1822. 8.
- Platons Philebos, oversat af det Græske og oplyst ved Anmærkninger af C. J. Heise. Efter Oversætterens Død udgivet af F. C. Sibbern, med en Fortale indeholdende en Skildring af den Afslöde. Kbhavn 1859. 8.
- *Plutarchi vita Solonis. Ed. A. Westermann. Brunsvigæ 1840. 8.
- Jean Racine, Athalie. Munster 1858. 8.
- §. Neuchlin, Geschichte Italiens von Gründung der regierenden Dynastien bis zur Gegenwart. 2 Th. 1 Abth. Leipzig 1860. 8.
- H. Rheinhard, Griechische und Römische Kriegsalterthümer für den Gebrauch in Gelehrtenenschulen zusammengestellt. Mit Vorwort von C. L. v. Roth. Stuttgart 1859.
- *Rhetores Græci. Ex recogn. L. Spengel. Vol. I—III. Lipsiæ 1853—1856. 8.

- P. Rhode, Samlinger til de danske Øers Laalands og Falsters Hi-
storie. Med en Deel Forandringer, Tillæg og Rettelser paany
udgivne af J. J. F. Friis. 1—3 H. Kbhavn 1859. 8.
- G. J. C. Robert, Urkundliche Beiträge zur Staaten geschichte Deutsch-
land's in der napoleonschen Zeit. I. Kiel 1852. 8. (Foræret af
Capitain v. Bruhn).
- Rollin*, Hommes illustres de l'antiquité. Munster 1857. 8.
- Rollin*, Histoire d'Alexandre le Grand. Munster 1855. 8.
- Th. S. Rördam, Libri Judicum et Ruth secundum versionem Syriaco-
Hexapla rem ex codice musei Britannici nunc primum editi, græce
translati notisque illustrati. Fascie. prior. Hauniæ 1859. 4.
(Disp. for den philos. Doctorgrad).
- H. F. Rördam, Kjøbenhavns Kirker og Kloster i Middelalderen. 1 H.
Kbhavn 1859. 8.
- L. W. Salomonsen, Urinsyreinfarceten hos Nyfödte. Kbhavn 1859. 8.
(Afhandl. for den medic. Doctorgrad).
- *A. Schaefer, Demosthenes und seine Zeit. 1—3 Bd. Leipzig
1856—1858. 8.
- N. A. Salvandy, Jean Sobiesky le Libérateur de la Chrétienté ou
la Campagne de Vienne. Munster 1859. 8.
- *W. Schlegel, Vorlesungen über Theorie und Geschichte der bildenden
Künste. Berlin 1827. 4.
- A. Schmid, Enchœlopädie des gesammten Erziehungs- und Unterrichts-
wesens, bearbeitet von einer Anzahl Schulmänner und Gelehrten.
11—17 H. Gotha 1859—1860. 8.
- K. E. A. Schmidt, Beiträge zur Geschichte der Grammatik des
Griechischen und des Lateinischen. Halle 1859. 8.
- G. F. Schoemann, Griechische Alterthümer. 1—2 Bd. Berlin
1858—1859. 8.
- *G. F. Schoemann, Dissertatio de sortitione judicum apud Athenienses.
Gryphiswaldiæ 1820. 8.
- *Scholia in Aelii Aristidis sophistæ orationes Panathenaicam et Pla-
tonicas. Ed. Guil. Frommel. Francof. ad Moen. 1826. 8.
- *Scymni Chii Periegesis et Dionysii Descriptio Græciæ. Ed. A Meineke.
Berolini 1846. 8.
- H. P. Selmer, Om de i det danske sprog forekommende fremmede
ord, samt tyskagtigheder, andre usfuldkommenheder og sprog- og
rettskrivningsfeil. 1—3 h. Kbhavn 1860. 8.
- L. L. Simonsen, Lydss Syntax til Skolebrug. Kbhavn 1859. 8.

- C. W. Smith, Om Holbergs Levnet og populære Skrifter. Kbhavn 1858. 8.
- *Specimen novæ editionis lexici Photii. Ed. N. Schow. Hauniæ 1817. 8.
- M. G. G. Steenstrup, Dansk Maanedsskrift. Anden Række. Aarg. 1859, 2 Bd.; Aarg. 1860, 1 Bd. 1—5 H. 8.
- Tabelværk, statistisk. Ny Række, 18 Bd. Udgivet af det statistiske Bureau. Kbhavn 1858. 4.
- *Theocriti, Bionis et Moschi quæ supersunt. Ed. J. A. Jacobs. Tom. I. Halæ 1824. 8.
- *Theocriti reliquæ. Græce et latine. Ed. Th. Kiessling. Lipsiæ 1819. 8.
- J. M. Thiele, Kunst-Akademiet og Heststatuen paa Amalienborg. Et Bidrag til den danske Kunsthistorie. Kbhavn 1860. 8.
- A. Thiers, Consulatets og Keiserdømmets Historie. 181—191 Levering. Kbhavn 1859—1860. 8.
- Thiers, Bonaparte en Égypte et en Syrie. Munster 1857. 8.
- L. Thomesen, Bemærkninger om Religionsundervisningen. Kbhavn. 1859. 8.
- Tidsskrift for Philologie og Pædagogik. 1 Aarg. 1—4 H. Kbhavn 1859—1860.
- J. P. Trap, Statistisch-topographisch Beskrivelse af Kongeriget Danmark. 10, 11 H. Kbhavn 1859. 8.
- J. P. Trap, Grundtegninger af Kjøbstæderne, Kort over disse Sjorder, Afbildninger af Bygninger fra For- og Nutid m. m., udgivne som skildrende Bilag til statistisch-topographisch Beskrivelse af Kongeriget Danmark. 4—11 H. Kbhavn 1859—1860.
- F. H. Troschel, Archiv für Naturgeschichte. 24 Aarg. 6 H., 25 Aarg. 1—5 H. Berlin 1858—1859. 8.
- Udsigt, kort, over det philologisk-historiske Samfunds Virksomhed i Aaret 1858—1859 (Femte Aargang). Kbhavn 1859. 8. (Forørret af bemeldte Samfund).
- Universitets-Tidsskrift, nordisk. 5 Årg. 2 H., utg. af G. Ljunggren. Lund 1859; 5 Aarg. 3 H., udg. af G. A. Krohg. Christiania 1860; 5 Årg. 4 H., utg. af K. Claëson. Upsala 1859. 8.
- C. Vaupell, Iagttagelser over Befrugtningen hos en Art af Slægten Oedogonium. Kbhavn 1859. 8 maj. (Udgiven for den philos. Doctorgrad).
- *Vitarum scriptores Græci minores. Ed. A. Westermann. Brunsvigæ 1845. 8.

- L. Weisser*, Bilder-Atlas zum Studium der Weltgeschichte in hundert grossen Tafeln. Nach berühmten Kunstwerken alter und neuer Zeit gezeichnet und herausgegeben. Mit erläuterndem Text von *H. Merz*. 15—19 Lief. Stuttgart.
- N. Winther*, Færøernes Historie. 3 H. Kbhavn 1859. 8.
- *En Samling af Blæde: 1. med Afbildninger efter Antiker henhørende til Kunstmæthologien, 2. med mythologiske og archæologiske Afbildninger efter Antiker, 3. med Buste og Statue af Aristoteles, 4. med archæologiske og monumentale Gjenstande fra Rom.
-

Fortegnelse over de Studerende, der i 1859 have tilsendebragt Afgangsexamen ved de lærde Skoler eller Afgangsexamen ved Universitetet; Universitetets Anmeldelser af Forelæsninger; forskellige gjennem Kirke- og Undervisningsministeriet udfærdigede Bekjendtgørelser o. s. v.

Skoleprøgrammer.

I. Fra Kongeriget Danmark for 1859:

- Aalborg Kathedralskole: *H. Schmith*, De burgundiske Riger. En historisk Sammenstilling.
- Aarhuns Kathedralskole: *O. A. Hovgaard*, Fortegnelse over Skolens Bibliothek (5te Afd.).
- Borgerdydskolen paa Christianshavn: *M. Hammerich*, Nogle praktiske Spørgsmaal i Sprogstriden.
- Horsens lærde Skole: *P. J. C. Scharling*, Nogle Ord om Religionsundervisningen i de lærde Skolers øverste Klasser.
- Latin- og Realskolen i store Kongensgade: Bestyrerne, Grundplan for Undervisningens Gang gjennem Skolens sex laveste Klasser o. s. v.
- Rydkjøbing Kathedralskole: *G. Lund*, To Stykker af det oldnordiske Sprogs Ordsøjningslære. Prøve af en fuldstændig Fremstilling.
- Odense Kathedralskole: (*N. I. F. Henriksen*), Bidrag til Skolens Historie, femte Heste: Actstykker henhørende til Disciplinens Historie.
- Randers lærde Skole: *H. K. Whittle*, Terentses Hecyra, metrisk oversat.
- Ribe Kathedralskole: *J. F. Linck*, Oratio Joachimi Timmermanni, med dansk Oversættelse.
- Noeskilde Kathedralskole: *F. E. Hundrup*, Biographiske Efterretninger

om dem, der ved Kjøbenhavns Universitet have erholdt de høieste akademiske Værdigheder. 3 h. 3. Doctores medicinæ (sluttet.)

Slagelse Realskole: *K. H. Schow*, Vor Skoles Maal.

Sorø Academies Skole: *E. Bojesen*, Den 8de og 9de Bog af den Nichomacheiske Ethik oversat med oplysende Anmærkninger*).

Fra Borgerdydssolen i Kjøbenhavn, Frederiksborg lærde Skole, Helsingørs høiere Realskole, Herlufsholms lærde Skole, Metropolitan-skolen, Nonne høiere Realskole, det v. Westenfæske Institut og Viborg Kathedralskole blevé alene Skoleefterretninger udgivne.

2. Fra Hertugdommet Slesvig for 1859:

Glenborg lærde og Realskole: *R. J. Simesen*, Dritte Fortsetzung des Catalogs von 1845 über die Schulbibliothek.

Haderslev lærde Skole: *I. J. Fibiger*, To Skoletaler. II. Fortegnelse over de Bøger, som i de tre sidste Aar ere optagne i Discipel-bibliotheket.

Slesvig Domskole: Schulnachrichten.

Fra Hertugdommet Holsteen for 1859:

Ultona Gymnasium: *J. J. Scharenberg*, Die Anwendung beliebig vieler Coordinaten in der analytischen Geometrie.

Glücksstadt lærde Skole: *thor Straten*: Ad Horatii odarum chronologiam capitinis primi pars prior.

Niels lærde Skole: *Struve*, Bemerkungen zu Byrons Childe Harold Canto I., erste Hälften.

Meldorf lærde Skole: *W. H. Kolster*, Carminum Antigones ad supplicium abducendæ interpretatio.

Ploëns lærde Skole: De quinque judiciis, in quibus æstate decem oratorum Athenis de cæde judicabatur.

Rendsborg Real-Gymnasium: Lucht, Ueber Schulausgaben der Classifer, insbesondere des Cæsars.

4. Fra Hertugdommet Lauenborg for 1859:

Den Lauenborgske lærde Skole: *C. L. C. Zander*, Andeutungen zur Geschichte des Römischen Kriegswesens. Fünfte Fortsetzung.

*) I Fortegnelsen over Skoleprogrammer i Efterretningerne for forrige Aar var S. 44 ved Ulagtsomhed udeladt: *E. Bojesen*, Om den 8de og 9de Bog af den Nichomacheiske Ethik tilligemed en Overs. af disse Bøger og oplysende Anmærkninger.

5. Fra Norge for 1858:

- Christiania Kathedralskole: *F. L. Vibe*, Statistiske Efterretninger om Christiania Kathedralskole for Skoleaarene 1848 til 1852.
- Rissens Latin- og Realskole: 1. *M. K. Holfeldt*, Schematisk Fremstilling af Sætningslæren i det latinske Sprog. 2. Om Undervisningen i Modersmaalet (og Tydsk) i Fællesafdelingen. 3. Skoleefterretninger for 1856—1858.
- Borger- og Realskole: 1. *E. Cornelussen*, Om Undervisningen i Regning. 2. *Haslund*, Skoleefterretninger.
- Lillehammers lærde og Realskole: 1. *C. N. Ronneberg*, Naturhistoriens Formaal, Omfang og Behandling i vore kombinerede Skoler. 2. *J. Lofke*, Verberne i Engelsk, schematisk ordnede og inddelte. 3. *K. Nilsen*, Skoleefterretninger.
- Skien's lærde og Realskole: *H. J. Hammer*, Skoleefterretninger.
- Stavanger lærde og Realskole: *Knuhen*, Nogle Ord ved Examina og ved Disciples Dod.
- Throndhjems Kathedralskole: *C. Müller*, Skoleefterretninger.
-

II. Den naturhistoriske Samling

er blevet forøget med følgende Gjenstande:

a. Forærede:

- Af Grosserer Johansen: Nogle islandiske fugleeskind og en Kasje med Forsteninger fra Geiserdalen.
- Medailleur Krohn: En Samling brasilianske fugleeskind. (Disse ville blive udstoppede og opstillede i næste Skoleaar).
- praktis. Læge i Kjøge, Cand. med. & chir. Birkerod: Caryophyllia sp., Porites sp., Eusmilia sp., Brissus pectoralis, Echinus sp., Ricinus communis (Frugtstand), alle fra Vestindien.
- Overlærer, Inspector Krebs: Et Stykke Solvmalin fra Kongesberg.
- Overlærer Fogh: Trochilus platycercus, Han og Hun, fra Sitcha i Nordamerika, Mormon fratercula, Carcinus

maenas (Unge), *Euprepis* (Larve), *Dytiscus* (Larve), *Caryophyllia* sp. fra Vestindien.

Af Discipel Valeur (6te Cl.): *Hydrophilus piceus*.

— Discipel Castenskjold (4de Cl.): *Mustela putorius* (Kranium).

— Discipel Fr. Philipsen (4de Cl.): En Samling Æsser.

— Discipel Grandjean (3die Cl.): En Pindsvinefisk, *Ananchytes* sp. fra Stevns.

— Discipel Lütken (3die Cl.): *Trochus* sp. fra Faxøfalken.

— Discipel J. Ammighboll (3die Cl.): *Cidaris* sp.

— Discipel Barfoed (2den Cl.): *Ostrea* sp., *Spatangus* sp., *Cidaris* sp., *Theobroma Cacao* (Frugt).

b. Tilkjøbte:

Phalangista vulpina, udstoppet, Kranium af samme, *Halmaturus Benettii*, *Varanus bivittatus* i Spiritus, Kranium af samme, *Esox lucius* (Kranium), et Stykke af en stor Ammonit, *Carinaria mediterranea*, *Tridacophyllia lactea*. — 300 Æsser.

Desuden er hele den ældre Samling efterseet og restaureret.

Regnskabsvæsenet.

(De vedførte Poste henvise til det lærde Skoleværens Budget.)

I. A. Skolekassen's Regnskab.

1. Indtægt.

Post.		Rd.	β
2.	Renter af Skolens Capitalformue.....	488.	6
3.	a. Jorddebogs-Indtægter for 1859 3,573 Rd. 62 β		
	b. Indtægter af Kirker og Præstekald 1,487 — 77 -		
		5,061.	43
4.	Skolecontingenter:		
	a. Skolepenge	6,668 Rd. 32 β	
	b. Lyse- og Brændepenge	1,194 — - -	
	c. Indskrivningspenge	110 — - -	
	d. Gebhyrer for Testimonier	40 — - -	
		8,012.	32
6.	Bidrag fra Universitetet.....	30.	-
7.	Jord-, Sang- og Copulationspenge	2,274.	88
11.	Hørfjellige ubestemte og extraordinaire Indtægter (derunder Privatistspenge).....	12.	-
		Summa Indtægt...	15,878. 73

2. Udgift:

2.	a. Gager til de faste Lærere	12,491.	64
	b. Honorar for Inspection og Tilsyn med Samlingerne	450.	-
	c. Pedellens Lon	168.	-
	d. Lærernes Undeel i Skolecontingenter	1,649.	60
3.	Før Limeundervisning	2,158.	23
4.	Pension	400.	-
5.	a. Bibliotheket, foruden Renteren 43 Rd. af den samme tilhørende Capital, stor 1,075 Rd. 266 Rd. 52 β		
	b. Den naturhistoriske Samling... 98 — - -		
	c. Den physiske Samling..... 2 — - -		
		366.	52
		Lateris...	17,684. 7

		Rd.	β
	Transport...	17,684.	7
6. a. Bygningens Vedligeholdelse:			
Vedligeholdelsesarbetder.....	549 — 56 -		
Hovedreparationer	- - -		
		549.	56
c. Inventariets Vedligeholdelse.....		299.	94
d. Godtgjørelse for afstaaet Locale af Embedsbolig		80.	-
7. a. Brændselsfornødenheder.....	493 Rd. 48 β		
b. Belæsningsfornødenheder.....	40 — 64 -		
		584.	16
8. Skatter og Afgifter		137.	6
9. Regnskabsforingen		400.	-
10. Afgift til 4 Kirkeskoler for Sangværkariering		480.	-
14. Forskjellige løbende og extraordinair Udgifter:			
a. Skoleopvarmning.....	30 Rd. - β		
b. Reengjøring	215 — 88 -		
c. Porto, Protokoller, Skrivemate- rialier og Afskrivning	190 — 19 -		
d. Programmer og Skolehøitidelig- heder	123 — 30 -		
e. Andre Udgifter	7 — 88 -		
		567.	33
	Summa Udgift...	20,732.	20
Naaer hermed sammenholdes Indtægtssummen....		15,878.	73
fremkommer en Meer-Udgift af		4,853.	43
Men da Skolen i 1859—60 har modtaget et Til- skud fra deu almindelige Skolefond af		4,000.	-
er Kassebeholdningen forøget med		146.	53

3. Balance-Conto ultimo 18⁵⁹/60.

Activa:

1. Kongelige 4% Obligationer.....	6,626.	72
2. Prioritetsobligationer.....	6,650.	-
	Lateris...	13,276. 72

	Rd.	β
Transport...	13,276.	72
3. Midlertidig dækket contant Underbalance ved Sko- lens Stipendiefond.....	311.	73
4. Contant Kassebeholdning.....	2,258.	28
Summa...	15,846.	72

Passiva:

1. Beholdning af indeholdte Beløb til Dækning af Livsforsikringspræmier m. v. for Skolens Embeds- mænd	188.	86
Saldo: Capitalformue ult. 18 ^{58/59} :		
rentebærende	13,276	Rd. 72 β
ikke rentebærende.....	2,381	— 10 —
	15,657	82
Balance...	15.846.	72

B. Stipendiefondens Regnskab.

Fonden eiede ult. 18^{58/59}.

a. Capital.....	20,500.	-
b. Contant Beholdning.....	39.	11
	20,539.	11

Men under denne Formue var indbefattet 30 Di-
sciples indstaaende Oplag, tilsammen 2,035 Rd.

Indtægten i 1859—60 har været:

Renter af Fondens Capital.....	820	Rd. . β
Do. af Legatum Bartholini.....	4	— 12 —
	824.	12
	21,363.	23

Hædigheten derimod:

Oplagspenge, udbetaalte til 9 Di- sciple	1,155	Rd. . β
I 1859—1860 bevilget Stipen- dier til Beløb 790 Rd., og deraf udbetalt.....	20	— - -
	1,175	-

Fonden eier saaledes ult. 18^{59/60}:

Capital: Statsgjelds Indskrivningsbeviser

	16,950 Rd. - /-
Do. (Mehers Legat)...	2,500 — - -
Kongel. 4% OBLigationer	1,050 — - -
	20,500 Rd. - /-

men derimod en contant Underbalance, som midlertidig er dækket af Skolens Kasse.....

311 — 73 -	20,188 23

Nota. Under denne Formue er dog indbefattet 28 Disciples indestaaende oplagte Stipendier, tilsammen 1,650 Rd.

II. Under 15de samt (isølge en senere i enkelte Punkter forandret Indstilling) 17de November f. M. approberede Ministeriet følgende Fordeling af Skolens Beneficier for indeværende Skoleaar:

A. Høieste Stipendium, 50 Rd., tillagdes Discipleen H. C. Andrefsen.

B. Mellemste Stipendium, 35 Rd., tillagdes Disciplene 1. P. M. S. Brock, 2. J. S. Krohn, 3. M. W. Ollgaard, 4. C. B. T. Birkerød, 5. J. C. D. Richter, 6. M. H. C. Bruhn, 7. P. W. Heiberg, 8. A. P. Grüner, 9. J. S. Petersen, 10. B. L. B. Horup, 11. J. Ipsen, 12. A. H. Gamborg.

C. Laveste Stipendium, 20 Rd., tillagdes Disciplene 1. M. Seligmann, 2. P. W. Ferndorff, 3. J. A. Bang, 4. C. F. Hansen, 5. J. P. Melbye, 6. E. Ipsen, 7. H. M. N. Wamberg, 8. B. Krenckel, 9. C. F. Bendixen, 10. F. C. Duck, 11. W. J. P. Knirsch, 12.

11. P. Nielsen, 13. C. W. J. Nommels, 14. P. C. J.
M. Melbye, 15. W. J. H. Joachimsen, 16. J. C. H.
Westergaard.

D. Fri Undervisning bevilgedes Disciplene 1. C.
C. Faaborg, 2. J. A. H. Kalko, 3. A. J. Boje, 4. H.
J. A. Topsoe, 5. J. A. P. Frydensberg, 6. H. J.
Krohn, 7. C. H. Nyegaard, 8. H. J. Moller, 9. C. G.
M. Larsen, 10. H. P. N. Budde-Lund, 11. S. H. H.
Hansen, 12. G. D. S. Neve, 13. R. Klein, 14. C. O.
Krenchel, 15. J. S. O. A. Nyegaard, 16. C. J. C. J.
Thaarup, 17. C. C. N. Koch, 18. C. O. B. Ring, 19.
L. L. C. A. Jorgensen, 20. L. L. H. Nielsen, 21. B.
M. B. Bang, 22. R. T. Nielsen, 23. P. L. G. Oll
gaard, 24. C. J. G. Torst, 25. G. H. A. Budde-Lund,
26. J. Ph. Wrisberg, 27. H. A. Larsen, 28. J. J. C.
Ammizboll, 29. P. W. Storm, 30. C. M. Christensen,
31. J. D. D. M. S. Schnittger, 32. J. C. C. Ammiz-
boll. — Extraordinaire Gratister: 1. H. Petersen, 2. B.
C. B. Holbech, 3. O. C. G. Ingerslev, 4. O. Petersen,
5. G. Petersen, 6. J. C. Krebs, 7. C. Krebs.

E. Undervisning mod uedsat Betaling bevil-
gedes 1. L. H. Schanburg, 2. J. L. C. J. Thraen,
3. A. S. Fiebig, 4. J. W. Hornemann.

I Overeensstemmelse med Lov af 10de April 1855 an-
gaaende Kolding lærde Skoles Nedlæggelse § 3 bleve efter
Rectors Indstilling førstilte Understottelsesportioner paa hen-
holdsvis 40 Rd., 50 Rd. og 30 Rd. ved Ministeriets Re-
solution af 29de November. f. A. tilstaede Disciplene O.
C. G. Ingerslev, M. W. Ollgaard og P. L. G.
Ollgaard.

I det Klarupske Stipendium, 16 Rd. aarlig for hver Stipendiatur, vare efter forrige Aars Dimission tre Pladser blevne ledige. Blandt de Disciple, som Rector i Skrivelse af 2den December s. A. havde foreslaet til at indtræde i de vacante Pladser, tilkjendegav Directionen for de Klarupske Stiftelser under 5te s. M. at have valgt B. L. B. Hørup af 7de Classe B, A. H. Gamborg og J. Ipsen af 6te Classe A, hvilke Disciple saaledes tilligemed de tre tidlige Stipendiater H. T. Andresen, P. M. J. Brock og C. G. Faaborg have nydt dette Stipendium i de to sidste Quartaler af 1859 og de to første Quartaler af 1860.

Det Bornemann-Lassoniske Legat, 10 Rd. aarlig, er for indehørende Aar af Legatets Ephorus, Kammerherre, Baron Fue-Lassensteen, overeensstemmende med Rectors Fortrag af 3die Juni, under samme Dags Dato tillagt Discipel i 7de Classe A P. M. J. Brock.

Circulairskrivelse fra Ministeriet af 27de September 1859:

„Efterat Skolepengene ved de lærde Skoler ved Bekjendtgjørelse af 4de Mai d. A. ere blevne forhoiede, skal Ministeriet herved tjenstligst melde til fornoden Tagtagelse, at, ligesom den kongl. Resolution af 18de October 1849*) vedbliver at være Normen i Henseende til Tripladsers Maximum ved de lærde Skoler, saaledes vil det ogsaa fremtidigen kunne

*) See Skoleesterr. for 1849—1850. S. 48—51.

indrømmes, at der efter Rectors Skjen i de foreliggende Tilfælde kan ved Beneficieslagene istedenfor een eller flere Tripladser træde et større Antal Pladser imod modereret Betaling, hvilken Moderation herefter skal bestaae i en Nedsettelse til Halvdelen af de forestrevne Skolepenge, saaledes at istedenfor een Triplads kan træde 2 Pladser imod modereret Betaling, eller, hvis Balget falder paa yngre Brødre, der allerede som saadanne erlægge en ringere Betaling, et forholdsmaessigt større Antal, dog uden at Maximum af det tilstadelige Tab for Skolekassen gjennem Gratistpladser nogensinde overskrides."

Skolefest.

Fredagen den 11te November 1859 var det 25 Aar siden at Overlærer, Inspector Krebs blev ansat i Metropolitaanskolens Tjeneste. Den Tillid og Hengivenhed, paa hvilken denne vor Medarbeider i den saaledes forløbne Række af Aar havde erhvervet sig et velgrundet Krav, gjorde det til en Trang for Skolen ved deune Lejlighed at bevidne ham en festligere Lykonskning. Han blev deraf paa ovennævnte Dag i Skolens Solemnitets-Sal hilset af Disciplene med en Sang, hvortil Rector derpaa knyttede nogle Ord, ved hvilke han ønskede at udtrykke Skolens Betragtning og Paaskjonnelse af hans Virksomhed. Derefter udtalte Overlærer Krebs i et sørerent Foredrag den Stemning, der rørte sig hos ham i Anledning af Dagen, der tillige saavel af Skolens nuværende, som af en Kreds af dens forhenværende Disciple blev erindret ved smukke Gaver til den agtede Lærer. Baade Skolens Lærere og et ikke ringe Antal af Sublærerens tidligere og tidligste Disciple sogte ogsaa paa anden Maade, hver for sig i sørskilte Samfund med ham, at tilkjendegive ham deres venlige Deeltagelse.

Afgangsexamens 1ste Deel, 1857.

Nr.	Candidaterne.	Sydt.	Gramf.	Geographie.	Naturhistorie.
1.	B. Richter *)	Ug.	Ug.	Ug.	Ug.
2.	R. Bache	Ug.	Mg.	Mg.	Ug.
3.	H. P. C. Kobke	Ug.	Mg.	Mg.	Ug.
4.	J. E. A. Sahlerh.	Mg.	G.	Ug.	Ug.
5.	T. E. B. Flach *)	Ug.	Ug.	Ug.	Mg.
6.	P. K. Krohn	G.	G.	Mg.	Ug.
7.	H. C. C. M. Hjorth	Mg.	Mg.	Ug.	Ug.
8.	B. C. S. Topsøe	Mg.	Ug.	Mg.	Mg.
9.	P. G. Hansen	Mg.	Mg.	Ug.	Ug.
10.	A. E. A. Nielsen	G.	Mg.	Mg.	Mg.
11.	G. C. C. Wiese	Mg.	G.	Mg.	Mg.
12.	B. H. L. Bendz	G.	G.	Ug.	Ug.
13.	P. B. Kjær	G.	G.	Ug.	Mg.
14.	R. C. Heerfordt	G.	Mg.	G.	Mg.
15.	H. T. J. Tholle	G.	G.	Mg.	Mg.

*) De tvende Candidater Richter og Flach havde i Aaret 1857 taget Afgangsexamens 1ste Deel i „Friis's lærde og Realskole“ (see Skoleefterr. for 1857—1858 S. 12).

Afgangsexamens 2den Deel, 1859.

Dans.	Latin (skriftlig).	Latin (mundlig).	Grafs.	Religion.	Historie.	Uritthæftif.	Geometrie.	Naturlær.	Hoved- charakteer.	Pointe.	Heftaff.
Mgt	Mg.	Ug.	Ug.	Mg.	Ug.	Ugt.	Ug.	Ug.	Første Char. m. Udm.	101	—
G.	Mg.	Ug.	Ugt.	Mg.	Ug.	Ugt.	Ug.	G.	Første Char.	94	—
Mg.	Mg.	Mg.	Ug.	Mg.	Mg.	Mg.	Ug.	Ug.	Første Char.	96	—
Mg.	G.	G.	Mg.	Mg.	G.	Mg.	G.	Mg.	Første Char.	83	—
G.	G.	Mg.	Mg.	Mg.	Ug.	Mg.	G.	Første Char.	89	—	
Mg.	G.	G.	Mg.	Mg.	Tg.	Mg.	Mg.	Mg.	Anden Char.	78	—
Mg.	G.	Mg.	Mg.	Mg.	Mg.	Mg.	Mg.	Mg.	Første Char.	91	Mg.
G.	Mg.	Ug.	Mg.	Mg.	Mg.	Mg.	Ug.	Ug.	Første Char.	93	—
G.	G.	Mg.	Ug.	Mg.	G.	Mg.	Mg.	Ug.	Første Char.	89	Mg.
G.	Tg.	Mg.	G.	G.	Mg.	Mg.	Ug.	G.	Anden Char.	76	—
Mg.	G.	Mg.	Mg.	G.	Mj.	Mg.	Mg.	Mg.	Første Char.	85	—
G.	G.	G.	Mg.	G.	G.	Tg.	Tg.	Mg.	Anden Char.	67	—
Tg.	G.	G.	Mg.	Mg.	G.	Ug.	G.	G.	Anden Char.	73	—
G.	G.	G.	Mg.	G.	G.	G.	Tg.	Mg.	Anden Char.	69	—
Mg.	Tg.	G.	Tg.	G.	Tg.	G.	G.	Tg.	Anden Char.	55	—

Bilag II.

(See Side 66.)

Scheme

over Examinationens Gang ved de offentlige Examiner i Metropolitanstolen i 1860.

A. Afgangsexamen.

(Fra 23de Juni til 2den Juli).

VII Classe A er under den mundtlige Examen anført til Examination i Latin, Græsk, Religion og Historie i 3 Partier, i Mathematik og Naturlære i 4. Nummerne ere de, under hvilke Candidaterne ere anførte S. 60; Nr. 23 er Privatisten J. S. S. Hansen.

VI Classe er ligeledes under den mundtlige Examen anført til Examination i Thysk, Fransk og Naturhistorie i 4 Afdelinger: a, b, c, d, i Geographie i 3 Afdelinger: α , β , γ .

VI Classe a: 1. J. Ipsen, 2. Bendixen, 3. Schlichtkrull, 4. C. Hansen, 5. Næder, 6. Heiberg, 7. Møller, 8. Valeur, 9. Tesch.

VI Classe b: 1. Wamberg, 2. Gamborg, 3. Ingerslev, 4. Krohn, 5. Petersen, 6. Mundt, 7. Rye, 8. Jürgensen, 9. Adrian.

VI Classe c: 1. P. Andreæ, 2. Krenchel, 3. Melbøe, 4. Duck, 5. G. Ipsen, 6. Bræstrup, 7. G. Hansen, 8. Larsen, samt 9. Privatisten Borgen.

VI Classe d: 1. Mangor, 2. Møllerup, 3. Holbech, 4. B. Andreæ, 5. Skrike, 6. Paulli, 7. Scheel, 8. Lütken, samt 9. Privatisten Castenskjold.

VI Classe α : 1. J. Ipsen, 2. Mangor, 3. Krenchel, 4. Ingerslev, 5. G. Hansen, 6. B. Andreæ, 7. G. Ipsen, 8. Mundt, 9. Møller, 10. Valeur, 11. Larsen, 12. Adrian.

VI Classe β : 1. Wamberg, 2. Bendixen, 3. Møllerup, 4. Melbøe, 5. Krohn, 6. Næder, 7. Skrike, 8. Bræstrup, 9. Rye, 10. Scheel, 11. Lütken, samt 12. Privatisten Borgen.

VI Classe γ : 1. P. Andreæ, 2. Gamborg, 3. Schlichtkrull, 4. Holbech, 5. Duck, 6. Petersen, 7. Heiberg, 8. Paulli, 9. G. Hansen, 10. Jürgensen, 11. Tesch, samt 12. Privatisten Castenskjold.

I. Skriftlig Examen.

Løverdagen den 23de Juni.

- 9—1. Oversættelse fra Latin til Dansk.
4—8. Geometrisk Udarbeidelse.

Mandagen den 25de Juni.

- 9—1. Udarbeidelse i Modersmaalet.
4—8. Arithmetisk Udarbeidelse.

Tirsdagen den 26de Juni.

- 9—1. Latinisk Stil; 4—8. Thøst Stil.

II. Mundtlig Examen.

(De paa nedenstaende Schemas venstre og høire Side samt under disse anførte Examinationer afholdes, ligesom ogsaa ved Hovedexamenen, respective i IV, III og V Classes Læsesætning).

Løverdagen den 23de Juni.

Kl. 5. VI Cl. a. Geographie.

Mandagen den 25de Juni.

Kl. 9. VI β.) Geographie.
Kl. 5. VI γ.)

Onsdagen den 27de Juni.

Kl. 9. VII Cl. A, Nr. 1-8. Latin. — 5. VII Cl. A, Nr. 9-16. Historie.	Kl. 9. VII Cl. A, Nr. 13-18. Matematik. — 5. VII Cl. A, Nr. 19-23. Naturlære.

- Kl. 8. VI Cl. a. Thøst.
— 12. VI Cl. b. Frans.
— 5. VI Cl. c. Naturhistorie.

Torsdagen den 28de Juni.

Kl. 9. VII Cl. A, Nr. 9-16. Latin. — 5. VII Cl. A, Nr. 17-23. Religion.	Kl. 9. VII Cl. A, Nr. 1-6. Matematik. — 5. VII Cl. A, Nr. 7-12. Naturlære.

- Kl. 8. VI Cl. b. Thøst.
— 12. VI Cl. c. Frans.
— 5. VI Cl. d. Naturhistorie.

Fredagen den 29de Juni.

Kl. 9. VII Cl. A, Nr. 17-23. Latin. — 5. VII Cl. A, Nr. 1-8. Historie.	Kl. 9. VII Cl. A, Nr. 7-12. Matematik. — 5. VII Cl. A, Nr. 13-18. Naturlære.

- Kl. 8. VI Cl. c. Thysf.
 — 12. VI Cl. d. Fransf.
 — 5. VI Cl. a. Naturhistorie.

Løverdagen den 30te Juni.

Kl. 12. VII Cl. A, Nr. 9-16. Græsf. — 5. VII Cl. A, Nr. 9-16. Religion.	Kl. 9. VII Cl. A, Nr. 19-23. Matematif. — 5. VII Cl. A, Nr. 1-6. Naturlære.

- Kl. 8. VI Cl. d. Thysf.
 — 12. VI Cl. a. Fransf.
 — 5. VI Cl. b. Naturhistorie.

Mandagen den 2den Juli.

Kl. 9. VII Cl. A, Nr. 17-23. Græsf. — 5. VII Cl. A, Nr. 1-8. Græsf.	Kl. 9. VII Cl. A, Nr. 1-8. Religion. — 5. VII Cl. A, Nr. 17-23. Historie.
- Kl. 1. VII Cl. A. Hebraisk.

B. Hovedexamens.

(den 6te til 21de Juli).

Samtlige Classer ere under den mundtlige Examens i de fleste Fag, hver for sig, ansatte til Examination i to forskellige Afdelinger, α og β , saaledes at α bestaaer af de ulige Nummrene 1—3—5 o. s. v., β af de lige 2—4—6 o. s. v., efter den Orden, som Disciplene nu intage i Classerne ifølge Censuren for Mai (see S. 60—62).

I. Skriftlig Examens.

Fredagen den 6te Juli.

- 9-12. Dansk Stiil VII Cl. B, VI Cl. A—B, V, IV, III, II og I Cl.
 5-7. Thysf Stiil. VI og V Cl.

Løverdagen den 7de Juli.

- 9-12. Latinisk Stiil VII Cl. B, VI Cl. A—B, V og IV Cl.
 $12\frac{1}{2}$ -3. Regning. II og I Cl.
 4-7. Latinisk Version VII Cl. B, VI Cl. A—B og V Cl.

II. Mundtlig Examen *).

Tirsdagen den 10de Juli.

8-10.	VII Cl. B α . Latin.	8-10.	V Cl. α Historie.
10-12.	IV Cl. α . Thdſſ.	10-12 $\frac{1}{2}$.	V Cl. β . Geographie.
12-2 $\frac{1}{2}$.	III Cl. α . Thdſſ.	12 $\frac{1}{2}$ -2 $\frac{1}{2}$.	IV Cl. β . Religion.
5-7.	VII Cl. B β . Græſſ.	4 $\frac{1}{2}$ -7 $\frac{1}{2}$.	III Cl. β . Latin.
		8-11.	I Cl. Religion.
		11-1.	II Cl. α . Dansk.
		1-3.	II Cl. β . Historie.
		5-7 $\frac{1}{2}$.	V Cl. α . Naturhistorie.

Onsdagen den 11te Juli.

8-10.	VII Cl. B β . Latin.	8-10.	V Cl. β . Historie.
10-12.	IV Cl. β . Thdſſ.	10-12 $\frac{1}{2}$.	V Cl. α . Geographie.
12-2 $\frac{1}{2}$.	III Cl. β . Thdſſ.	12 $\frac{1}{2}$ -2 $\frac{1}{2}$.	IV Cl. α . Religion.
5-7.	VII Cl. B α . Græſſ.	4 $\frac{1}{2}$ -7 $\frac{1}{2}$.	III Cl. α . Latin.
		8-10.	III Cl. α . Fransſ.
		10-12.	II Cl. β . Dansk.
		12-2.	II Cl. α . Historie.
		5-7 $\frac{1}{2}$.	V Cl. β . Naturhistorie.

Torsdagen den 12te Juli.

8-11.	V Cl. α . Latin.	8-10.	VI Cl. A α . Historie.
11-2.	IV Cl. α . Latin.	10-12.	III Cl. β . Religion.
4 $\frac{1}{2}$ -7.	IV Cl. β . Græſſ.	12-2.	VI Cl. B β . Historie.
		5-7.	V Cl. β . Fransſ.
		8-11.	III Cl. α . Mathematik.
		11-2 $\frac{1}{2}$.	II Cl. Fransſ.
		5-7.	I Cl. α . Naturhistorie.

*) Istedetfor Adjunct Kærn, som af Ministeriet har erholdt Permission fra Midten af Juni, examinerer ved denne Examen Rector i Latin i V Classe, Overlærer Krebs i Latin i III Cl., Adjunct Petersen i Græſſ i VI Cl. B. Forsaavidt const. Adjunct Arenzen, der for Dieblíkket er syg, ikke maatte have gjenvundet sit Helsbred til den mundtlige Hovedexamen, vil Examinationen i Dansk i I Cl. blive overtaget af Overlærer Krebs, i Thdſſ i samme Classe af Overlærer Fibiger. Overlærer Krebs, der efter Skoledirecteur Holbæchs Fratrædelse har besorget Undervisningen i Dansk i II Cl. for Resten af Skoleåret, overtager i bemeldte Classe Examinationen i dette Fag ved denne Examen.

Fredagen den 13de Juli.

8-11. V Cl. β. Latin.	8-10. VI Cl. A β. Historie.
11-2. IV Cl. β. Latin.	10 12. III Cl. α. Religion.
4½-7. IV Cl. α. Græss.	12-2. VI Cl. B α Historie.
	5-7. V Cl. α. Fransf.
8-11. III Cl. β. Mathematik.	
12-2½. VII Cl. B α. Mathematik.	
5-7. I Cl. β. Naturhistorie.	

Løverdagen den 14de Juli.

6-8. Gymnastik.

Mandagen den 16de Juli.

8-11. V Cl. α. Græss.	8-10½. IV Cl. β. Naturhistorie.
11-2. VI Cl. A. Religion.	10½-2. II Cl. Tydsk.
5-7. III Cl. β. Dansf.	4½-7. III Cl. α. Geographie.
8-11. IV Cl. α. Mathematik.	
11½-2. VI Cl. B α. Mathematik.	
5-7. IV Cl. α. Fransf.	

Tirsdagen den 17de Juli.

8-11. V Cl. β. Græss.	8-10½. IV Cl. α. Naturhistorie.
11-2. VI Cl. B. Religion.	
5-7. III Cl. α. Dansf.	10½-1½. I Cl. Historie.
	4½-7. III Cl. β. Geographie.
8-11. IV Cl. β. Mathematik.	
11½-2. VI Cl. A β. Mathematik.	
5-7. IV Cl. β. Fransf.	

Onsdagen den 18de Juli.

8-10½. VI Cl. A β. Latin.	8-10. III Cl. α. Historie.
11-1½. VI Cl. A α. Græss.	10-1. II Cl. Religion.
4½-7. VI Cl. B α. Latin.	1-3½. III Cl. β. Naturhistorie.
	5-7. IV Cl. α. Historie.
8-10½. VI Cl. B β. Mathematik.	
11-1. VII Cl. B β. Naturlære.	
1-3. I Cl. α. Dansf.	
5½-7½. II Cl. α. Naturhistorie.	

Torsdagen den 19de Juli.

8-10½. VI Cl. A α. Latin.	8-10. III Cl. β. Fransf.
11-1½. VI Cl. A β. Græss.	10½-1½. VII Cl. B. Historie.
1½-4. IV Cl. β. Geographie.	1½-4. I Cl. Geographie.
5½-7½. I Cl. β. Dansf.	5-7. V Cl. β. Tydsk.

8-10 ^{1/2} .	VII Cl. B. β . Mathematik.
11-2.	V Cl. α . Mathematik.
5-7.	V Cl. α . Religion.

Fredagen den 20de Juli.

8-10 ^{1/2} .	VI Cl. B. β . Latin.	8-10.	V Cl. β . Religion.
11-1 ^{1/2} .	VI Cl. B. α . Græss.	10-1.	II Cl. Geographie.
4-6.	V Cl. α . Thydſt.	1-3.	II Cl. β . Naturhistorie.
6-8.	I Cl. α . Thydſt.	5-7 ^{1/2} .	IV Cl. α . Geographie.

8-10 ^{1/2} .	VI Cl. A α . Mathematik.
11-1.	VII Cl. B α . Naturlære.
1-3.	VII Cl. B. Hebraiss.
5-7.	III Cl. β . Historie.

Løverdagen den 21de Juli.

8-10 ^{1/2} .	VI Cl. B. β . Græss.	8-11.	VII Cl. B. Religion.
10 ^{1/2} -1.	III Cl. α . Natur-	11-1.	I Cl. β . Thydſt,
historie.			
8-11.			V Cl. β . Mathematik.
11-1.			IV Cl. β . Historie.

Løverdagen den 14de Juli, Kl. 8 Formiddag, prøves de til Optagelse i Skolen anmeldte Disciple.

Løverdagen den 21de Juli, Kl. 1, afholdes Lærerforsamling i Anledning af Censuren. Derefter indtræder Sommerferien, som ender Onsdagen den 22de August incl. Translocationen foretages Torsdagen den 23de August, Kl. 11 Formiddag.

Til at overvære den mundtlige Deel af obenvænte Examiner og Gymnastikprøven samt Translocationen indbydes herved Disciplenes Forældre og Horesatte samt andre Skolens og Videnskabernes Velhydere.

Metropolitanskolen i Juni 1860.

B. Borgen.

Mettelse.

S. 82 §. 15 f. n. PATPIAPXOY læs ΠΑΤΠΙΑΡΧΟΥ.